

JANKO STRAHINIĆ

150 let PGD Metlika

od slavne požarne brambe do modernega PGD

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO METLIKA

METLIKA, 2019

Consilium futuri ex praeterito venit. Prihodnost najde zgled v preteklosti.

(Seneka mlajši. Epistulae morales 83,2)

BESEDA AVTORJA

Spoštovani bralci, cenjene bralke,

pred vami je knjiga o najstarejšem prostovoljnem gasilskem društvu na Slovenskem, ki se danes imenuje Prostovoljno gasilsko društvo Metlika. Ime društva se je skozi zgodovino spreminjalo, spreminjale so se države in ureditve, v katerih je društvo delovalo, nikoli pa ni v Metliki manjkalo dobrih ljudi, ki so bili pripravljeni svoj prosti čas in pogosto tudi svoja lastna sredstva žrtvovati za ljudi, ki so potrebni pomoči.

Ta knjiga je o teh ljudeh in za te ljudi. A katere omeniti, katere ne? Kateri dogodek je pomembnejši? Je bolj vredno žrtvovanje za someščane leta 1923 ali leta 2012? Je ta predsednik društva vreden omembe, tisti pa ne? Kateri požar podrobno opisati, katerega uvrstiti v statistiko? Na koncu odločitev zmeraj pade na avtorja. Glede na to, da sta prof. Dular in prof. Rus obsežno in temeljito predstavila obdobje 1869–2009, sem se v tem delu osredotočil le na najbolj zanimive dogodke in jih predstavil v nekoliko drugačni luči. Imen sem se v tem obdobju izogibal, a ne iz želje, da bi koga črtal iz zgodovine, ampak iz strahu, da bi koga iz nje izpustil.

Bolj podrobno pa sem obdelal obdobje 2010–2019, tudi z imeni in priimki, ne zato, da bi koga povelečeval, in tudi ne, ker bi bilo to najbolj zahtevno obdobje društva, ampak ker ta del (novejše) zgodovine društva še niso obdelali drugi avtorji, a si vseeno zasluži predstavitev širši javnosti.

Janko Strahinić, Metlika, marec 2019

OB 150-LETNICI PGD METLIKA

Spoštovane članice in cenjeni člani gasilske organizacije, občanke in občani ter prijatelji gasilstva,

prva požarna bramba se je ustanovila v Metliki in ponosni smo na graščaka Josipa Savinška, ki je 18. septembra 1869 na ustanovnem sestanku zbral kar 27 ljudi.

Tako lahko rečemo, da je sto petdeset let dolga pot, ki so jo prehodili in utrdili naši člani in članice, ki so nenehno skrbeli za aktivno delovanje društva, za pomoč pomoči potrebnim, za ohranjanje statusa in zgodovinske dediščine. S ponosom se lahko ozremo in z dvignjeno glavo lahko stopimo naprej. Tako smo lahko zahvalni našim prednikom, ki so videli, da samo s skupnim delom, organiziranostjo in ustrezno opremo lahko dosežemo največ pri reševanju življenj in imetja.

Prostovoljno gasilsko društvo Metlika je organizacija, ki deluje pod okriljem Gasilske zveze Metlika. Smo osrednja enota III. kategorije. Kar pomeni, da moramo imeti zadostno število operativno usposobljenih ter zdravniško pregledanih članov in ustrezno tipizirano tehnično pregledano opremo, s katero se lahko v vsakem trenutku odzovemo in

posredujemo ob požarih ter naravnih in drugih nesrečah.

Zato se trudimo, da redno usposabljammo člane ter da je vsa naša oprema tehnično brezhibna in v koraku s časom. Zato smo v zadnji desetih letih obnovili vozni park ter uredili zamenjavo tako osebne kot skupne zaščitne opreme.

Vesel sem, da delujem v društvu od pionirskih vrst in sem tako že 30 let član društva ter od leta 2015 tudi predsednik najstarejšega prostovoljnega gasilskega društva na Slovenskem.

Zato sem ob našem prazniku zelo zadovoljen, naše društvo pa zelo ponosno, da smo izpeljali večletni projekt nakupa novega napadalnega

vozila GVC 16/25, ki smo ga svečano prevzeli v mesecu požarne varnosti 24. oktobra 2018. Takšno vozilo je za nas kot društvo in tudi za naše občane zelo velika pridobitev in tega projekta nam ne bi uspelo izpeljati brez razumevanja, usklajevanja in pogovora tako z Gasilsko zvezo Metlika kot Občino Metlika. Ob tej priložnosti se vnovič vsem iskreno zahvaljujemo za vso podporo pri projektu.

Ogromno dela je bilo narejenega, veliko rezultatov imamo za pokazati, kar bo vse razvidno v nadaljevanju te knjige. Zato se bi iskreno rad zahvalil tudi avtorju Janku Strahiniću, ki je vložil ogromno truda in napora, da je vse zbrane podatke obdelal in primerno zapisal v knjigi, ki je pred vami. Prav tako bi se rad zahvalil Gasilski zvezi Slovenije za pomoč pri izdaji publikacije.

Ob koncu bi se rad iskreno zahvalil predhodnikom ter vsem članom društva, ki ste kakor koli pomagali, da društvo deluje uspešno, za ves trud, za vse odrekanje prostega časa in ne nazadnje vsem vašim družinam, ki vam stojijo ob strani in razumejo delovanje v našem društvu. Zato vsem iskreno čestitam ob 150-letnici in želim še veliko uspeha in razvoja v nadaljnjih letih.

Z gasilskim pozdravom V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!

*Amir Mehadžić,
predsednik PGD Metlika*

NEKAJ MISLI OB 150-LETNICI PGD METLIKA

PGD Metlika letos praznuje častitljiv jubilej – 150 let organiziranega požarnega varstva. Pred 150 leti, 18. septembra 1869, je takratni metliški graščak dr. Josip Savinšek zbral 27 Metličanov in ustanovil prvo požarno brambo na Slovenskem. Metličani, še posebej članice in člani današnjega PGD Metlika, smo ponosni, da smo člani najstarejšega gasilskega društva v Sloveniji. Ponosni smo na zgodovino požarnega varstva in na naše prednike, ki so se prvi v takratni Sloveniji organizirali v boju proti požarom in naravnim nesrečam. Razlog za takratno organizirano obrambo pred požari je bilo dejstvo, da je Metlika v zgodovini doživela več katastrofalnih požarov, največjega leta 1705, ko je Metlika pogorela skoraj do tal.

Naše gasilsko društvo sem začel spremljati od njegove 100-letnice 1969. Po končanem šolanju v Mariboru sem se vrnil v Metliko in se zaposlil. Spremljal sem priprave na praznovanje 100-letnice PGD Metlika in gasilstva na Slovenskem ter se družil s takratnim vodstvom in gasilci PGD Metlika. V tistem času si je GZ Slovenije zelo prizadevala včlaniti v gasilske vrste čim več članov z višjo izobrazbo. Sledilo je povabilo za vključitev v gasilsko društvo in na

občnem zboru leta 1974 sem bil sprejet v PGD Metlika. Leta 1975 sem opravil tečaj za gasilskega podčastnika. Na podlagi Posebnih pravil gasilske službe prostovoljnih gasilcev sem do leta 2015 napredoval v čin VIŠJI GASILSKI ČASTNIK ORGANIZACIJSKE SMERI II. STOPNJE. Več mandatov sem bil podpredsednik GZ Metlika. Na občnem zboru 1981 sem bil izvoljen za predsednika PGD Metlika. Po dveh letih predsedovanja društvu mi je funkcija predsednika potekla zaradi drugih službenih obveznosti. Vnovič sem bil izvoljen za predsednika PGD Metlika leta 1994 in funkcijo predsednika opravljal do 2011. Ob funkciji predsednika društva sem opravljal tudi funkcijo podpredsednika GZ Metlika.

V času aktivnega dela v matičnem društvu in v GZ smo s sočlani največ pozornosti namenjali delu z mladimi, izobraževanju operativcev ter opremljanju društva s tehniko za gašenje in reševanje.

Ob 100-letnici društva se je društvo preselilo iz stare lesene orodjarne, ki je stala ob grajskem obzidju v starem mestnem jedru v Metliki, v nov gasilski dom na današnji lokaciji. V takratnem času je bila to za društvo velika pridobitev. Nov gasilski dom je nudil vse pogoje za normalno delo gasilcev. Dobili smo novo garažo za gasilska vozila in ostalo reševalno opremo, garderobo, sejno sobo za sestanke ter druženje. Okrog doma pa je bil velik funkcionalni prostor za gasilske vaje in prirejanje gasilskih veselic, ki so prinašale znaten del potrebnih sredstev za nakup gasilske opreme. Kmalu so se pokazale potrebe po modernizaciji doma. Za ogrevanje sejne sobe je bila le ena kovinska peč na drva, garaža ni bila ogrevana in v zimskem času je bila vedno nevarnost zmrzali vode v gasilskih cisternah. Zato je bila prva naloga po prevzemu predsedniške funkcije napeljava centralnega ogrevanja v domu. Od predaje doma namenu leta 1969 do 140-letnice leta 1999 je imel dom ravno streho. Znano je, da so ravne strehe v naših vremenskih razmerah neprimerne. Vedno smo imeli problem puščanja

deževnice v spodnje prostore. Na srečo imamo v društvu člane obrtnike različnih strok, ki so bili vedno pripravljeni brezplačno popraviti poškodbe na strehi in tako preprečiti nastanek še večjih. Več let smo si prizadevali za trajno rešitev problema ravne strehe z nadkritjem. Po dolgotrajnem dogovarjanju nam je leta 1998 uspelo z občino Metlika in z ministrstvom za obrambo Republike Slovenije podpisati pogodbo o nadgradnji gasilskega doma. Leta 2010 je bil dom nadgrajen in obnovljen. Pridobilo se je 300 m pisarniških prostorov, v katerih imajo danes pisarne PGD Metlika, GZ Metlika, Rdeči križ Metlika ter še nekatera druga društva in organizacije.

V 150-letni zgodovini je društvo doživljalo vzpone in padce. V času prve in druge svetovne vojne je bilo aktivno delo v društvu onemogočeno. Veliko opreme je bilo uničeno. V času druge svetovne vojne je bilo 46 metliških gasilcev članov OF. V času NOB je bilo med njimi 7 žrtev okupatorjevega nasilja, kar priča spominsko obeležje na gasilskem stolpu ob našem domu. Z veliko požrtvovalnostjo, prostovoljnimi delom članstva in ob izdatni podpori Gasilske zveze Metlika, Občine Metlika, Mestne skupnosti Metlika ter vseh občank in občanov Metlike se je društvo posodabljalo in razvijalo.

Danes društvo deluje v obnovljenem gasilskem domu in ima na voljo sodobno opremo za gašenje in reševanje.

Ponosen sem na naše prednike, na tradicijo in zgodovino. Ponosen sem, da sem član najstarejšega gasilskega

društva v Sloveniji in da sem imel možnost sodelovati in prispevati k njegovemu razvoju. Vsem gasilcem iskreno čestitam ob tem visokem jubileju. Zdajšnjemu vodstvu in prihodnjim generacijam metliških gasilcev želim veliko uspeha pri njihovem humanem delu.

Z gasilskim pozdravom V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!

*Stanislav Bajuk,
častni predsednik PGD Metlika*

Spoštovane gasilke in cenjeni gasilci, dragi prijatelji gasilstva,

prostovoljno gasilstvo na Slovenskem ima bogato tradicijo, na katero smo lahko ponosni prav vsi prebivalci naše države, ne le gasilci. Gasilstvo ni služba, je veliko več. Je način življenja. Kako bi sicer razumeli kolege in kolegice, ki ne glede na čas v dnevu, iz postelje, izza mize, iz družinskega objema, od študija ali z delovnega mesta ob alarmu hitijo v smer, od koder se vsi umikajo. Se ne sprašujemo ... Šteje vsak trenutek. In vsi s(m)o »samo« fantje in dekleta, moške in žene, starši, z družinami, službami ter vsak s svojo osebno, srčno zgodbo. Dokazujemo, da smo pomemben člen državne varnosti. Ključne vrednote naše organizacije so tudi narodna zavest, tovarštvo, čut do sočloveka in pripadnost domovini. Poleg načina življenja je gasilstvo tudi tradicija.

Vse to poznajo, živijo in negujejo tudi člani in članice Prostovoljnega gasilskega društva Metlika, ki uspešno deluje že 150 let. To pomeni, da je PGD Metlika rezultat uspešnega sodelovanja več generacij, ki so gasilsko tradicijo prenašale iz roda v rod. Kljub različnim družbenim in gospodarskim spremembam, tudi vojnam, ter številnim osebnim preizkušnjam članstva je društvo živelo, se razvijalo in uresničevalo svoje poslanstvo – pomagati ljudem ob požarih in drugih nesrečah.

Ponosni smo, da je bila prav v Metliki leta 1869 ustanovljena prva požarna bramba na Slovenskem, ter na to, da je bil ob 100-letnici gasilstva na Slovenskem ustanovljen Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, ki domuje v Metliki in letos praznuje že 50 let delovanja.

V življenju posameznika in tudi organizacije štejejo rezultati opravljenega dela. Ponosni smo, da so nam očetje zapustili bogato gasilsko zapuščino in na nas je, da jo negujemo, nadgrajujemo in jo predamo naslednjim rodovom.

Tradicija prve požarne brambe, korenine belokranjske gasilske župe in gasilskih zvez ter samostojne gasilske regije Bela krajina so zagotovilo, da v prihodnost zremo z optimizmom. Gasilci smo ponosni na delo številnih generacij gasilk in gasilcev, ki so skozi

150-letno zgodovino znova in znova dokazovali, da družbi in okolju lahko damo še veliko več, kot je naše

osnovno poslanstvo. To pa je že po naravi pozitivno in takšni so tudi ljudje v naših vrstah.

Spoštovani člani in članice Prostovoljnega gasilskega društva Metlika,

v imenu Gasilske zveze Metlika ter kolegov in kolegic gasilcev članic iskrene čestitke ob častitljivem jubileju ter zahvala za vaš prispevek k izvajanju gasilske službe ter

humanega poslanstva na območju Občine Metlika in širše. Z željo, da tudi v prihodnje častno nadaljujete poslanstvo svojih predhodnikov in ga nadgrajujete za svoje naslednike.

Z gasilskim pozdravom V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!

*Martin Štubljar,
predsednik Gasilske zveze Metlika*

Spoštovani jubilanti, gasilke in gasilci PGD Metlika,

ob prevzemu funkcije predsednika krovne organizacije sem se zavedal, da naše gasilstvo vstopa v obdobje, ko bodo za naš razvoj in obstoj potrebni primerni pogoji, kot so: notranja trdnost, medsebojni odnosi, preverjanje stopnje zaupanja in vzajemnega spoštovanja, sodelovanje s sogovorniki na državni in lokalni ravni ter uveljavljanje sodobne podobe organizacije doma in na mednarodnem območju.

V kongresnih dokumentih smo zapisali naše cilje in pričakovanja, katerih uresničevanje redno preverjamo na sejah organov upravljanja in vodenja. Med pomembnejše naloge med dvema kongresoma smo zapisali tudi zavezo, da bomo spoštovali in se zavzemali za vrednote našega dela, ki imajo že stoletje in pol dolgo tradicijo. Mednje sodijo tudi gasilska in druga praznovanja visokih obletnic ter primerna udeležba na prireditvah in svečanostih.

Z zadovoljstvom ugotavljam, da smo v vodstvu vašega društva, Gasilske zveze in občine Metlika našli odlične soorganizatorje in posameznike, s katerimi smo se z veliko zagnanostjo lotili priprav na praznovanje visoke obletnice vašega društva, 70-letnice Gasilske zveze Slovenije in 50-letnice

Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča. Prepričan sem, da bodo prireditve v počastitev teh obletnic še dolgo ostale v spominu vseh udeležencev in bodo dvignile motiviranost za odgovorno delo v vašem društvu in gasilskih organizacijah v državi.

Prostovoljna gasilska društva, gasilske zveze in gasilske regije lahko skupaj s krovno organizacijo opravljajo svojo humanitarne naloge samo z lastnim razvojem in rastjo na vseh področjih našega dela.

Za dobro povezovanje je nujno krepiti medsebojne odnose, dobro komunikacijo in prevzemanje odgovornosti za svoje odločitve, ki jih imamo zapisane v vseh občinah v pogodbah o izvajanju javne gasilske

službe. Vse to vaše in druga društva v Gasilski zvezi Metlika in Gasilski regiji Bele krajine zmorejo ter se zavedajo odgovornosti, zato meje niso ovira za naše delo, krepijo pa nas medsebojna pomoč in solidarnost ob vse pogostejših nesrečah. Veseli me, da vas pri izvajanju odgovornih nalog javne gasilske službe podpirajo občina in meščani.

Spoštovana predsednik in poveljnik, člani, vodstvo in organi PGD Metlika, dovolite, da vam čestitam za prisrčno

praznovanje 150-letnice, se vam zahvalim za dolgoletno požrtvovalnost, potrebno usposobljenost in opremljenost, organizacijo številnih dogodkov, druženje in vso potrebno pomoč, ki jo nudite krajanom in meščanom. Za vse naštetu so zaslužni posamezniki in organi vašega društva, ki čutijo pri vodenju in upravljanju potrebo, da lahko s svojim humanitarnim poslanstvom povezujejo ljudi z različnimi potrebami ter premagujejo vsakodnevne težave in se veselijo številnih skupnih uspehov.

Srečno pri vašem delu v prihodnje, z gasilskim pozdravom – V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!

*Janko Cerkvenik,
predsednik Gasilske zveze Slovenije*

Spoštovani,

naravne in druge nesreče so ljudi že v davni zgodovini prisilile k organiziranim oblikam delovanja prostovoljcev. Z namenom varstva pred požari pa se je prav v Metliki pred 150 leti rodila zamisel za ustanovitev prve požarne brambe, ki jo je podal domači graščak Josip Savinšek. Leta 1869 ustanovljeno Prostovoljno gasilsko društvo Metlika se je skozi vsa leta delovanja razvijalo prek številnih generacij, pri čemer je prav vsaka pustila pomemben pečat v njegovi bogati zgodovini. 150 let dela gasilcev, povezanih v društvo, pa ne pomeni zgolj dolgoletnega obstoja društva, temveč tudi dolgoletno delo požrtvovalnih ljudi, ki so svoj prosti čas vedno pripravljene žrtvovati za tistega, ki je potreben pomoči. Želja pomagati človeku v nesreči ni dana vsakemu, mogoče pa jo je privzgojiti. In moram reči, da je vaše društvo pri tem zelo uspešno. Veliko pozornosti namreč namenjate mladim, na katere prenašate tradicijo gasilstva, in jim s tem pomagate razvijati vrednote, kot so tovarištvo, solidarnost, pogum in zaupanje.

Danes društvo odlikujejo vzorna organiziranost in opremljenost, kar je

rezultat marljivega in vztrajnega dela od začetkov pa vse do danes. Na Občini Metlika se zavedamo, da ima poleg usposobljenosti operativnih članov velik pomen tudi ustrezna tehnična opremljenost, zato se bomo tudi v prihodnje trudili, da vam po svojih močeh pomagamo pri zagotavljanju čim boljših pogojev za delo.

Prepričan sem, da vas bodo vrednote, kot so požrtvovalnost, humanost in nesebičnost še naprej povezovali, in da boste svoje odgovorno poslanstvo s takšno vnemo nadaljevali tudi v prihodnje. Iskreno vam čestitam ob častitljivi 150-letnici in se hkrati zahvaljujem prav vsem dozdajšnjim članicam in članom za ohranjanje gasilske tradicije na območju občine Metlika in širše.

Z gasilskim pozdravom V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!

**Darko Zevnik,
župan Občine Metlika**

Metlika je bila v svoji preteklosti prva v marsikateri stvari. Poleg najstarejših kulturnih in obrtniških društev imamo brez dvoma tudi najstarejše organizirano gasilsko društvo na Slovenskem. 150-letno nepretrgano delovanje PGD Metlika priča o velikem skupnostnem duhu njegovih članov, požrtvovalnosti in pripadnosti mestu ter njegovim prebivalcem. Ob pomoči pri naravnih nesrečah in požarih člani PGD Metlika vedno priskočijo na pomoč tudi pri organizaciji različnih javnih prireditev. Z gotovostjo lahko trdimo, da brez pomoči PGD Metlika v mestu ne bi bilo marsikaterega dogodka. Društveno udejstvovanje članov je opazno tudi pri skrbnem delu z mladino, kar je še posebej pomembno, saj nam vrednot in občutka pripadnosti ne more dati

nobena formalna izobrazba. Solidarnost, pogum in disciplina so vrline, ki jih v današnjem svetu primanjkuje, a člani PGD Metlika jih ohranjate in prenašate na mlajše generacije.

V imenu Mestne skupnosti Metlika vam iskreno čestitam ob vašem jubileju ter se vam zahvaljujem za vaš trud in vso pomoč.

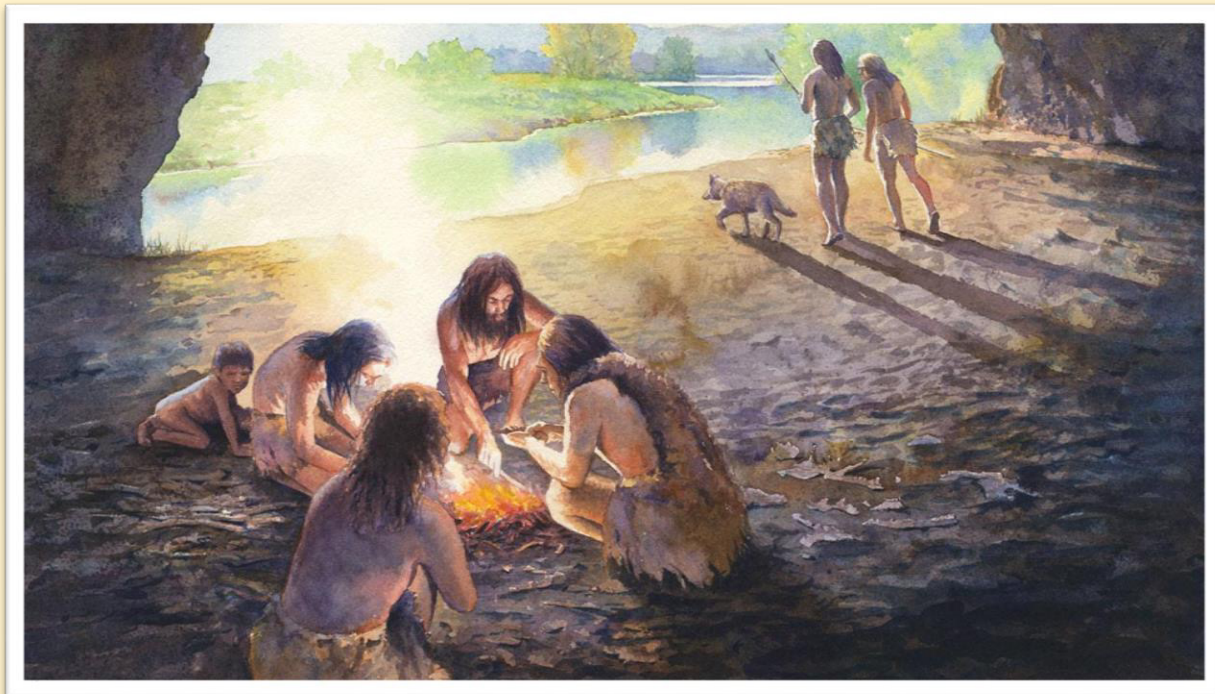
*Alenka Tomašič,
predsednica Sveta mestne skupnosti Metlika*

NAJBOLJŠI ZAVEZNIK

Ogenj je po definiciji vsako zgorevanje snovi, pri katerem se oddajata tako toplota kot svetloba. Vendar je za človeka ogenj veliko več, ogenj je bil in ostal naš prvi in največji zaveznik (četudi to nekoliko pozabljamo), ki nam je omogočil dvig nad ostale vrste na planetu, in ves napredek, ki smo ga dosegli, bi bil brez ognja nemogoč. Revolucije, vere, imperiji in ostali dejavniki, ki vplivajo na razvoj človeške družbe, so v primerjavi z ognjem le neznatno vplivali na človeško vrsto. Znanstveniki si še danes niso enotni, kdaj točno so naši predniki začeli uporabljati ogenj (strokovnjaki menijo, da od izpred 1,5 milijona let do 200 000 let), so si pa enotni v posledicah, ki jih je ogenj prinesel ljudem. Verjetno je tudi, da je bila »umetnost ognja« večkrat izumljena in pozabljena, preden se je ta dokončno ustalila v življenju naših prednikov. Učinkovit nadzor nad ognjem (sposobnost ogenj narediti, vzdrževati in po potrebi omejevati ter pogasiti) je ljudem omogočil več stvari – v prvi fazi prehod z dreves, kjer so iskali zaščito pred večjimi zvermi, na tla, v votline, ki so bile do tedaj rezervirane za medvede in ostale velike plenilce, ki pa so se ognja bali in so svoje ozemlje morali prepustiti ljudem. Kot vir svetlobe je ogenj podaljšal delovni dan naših prednikov na 16 ur, s čimer so dobili izjemno prednost pred ostalimi sesalci, ki so v povprečju budni le 8 ur na dan. Pred svojimi konkurenti, možnimi plenilci in obenem morebitnim plenom je tako človek pridobil dodatnih 8 ur, ki jih je lahko izkoristil za pripravo na lov ali pa na lov. Enako pomemben je bil ogenj kot vir toplote, saj nam je omogočil, da se iz tropskih in mediteranskih delov Afrike razširimo na vse celine, z izjemo Antarktike. Še več, zaradi obilice živali v mrzlih delih sveta je človek zelo uspešno deloval v teh

pokrajinah. Ogenj kot kuharski pripomoček je povzročil boljši, predvsem pa lažji in hitrejši vnos potrebnih snovi v telo (ta je postal tudi manj nevaren, saj se pri toplotni obdelavi hrane uničijo številne škodljive bakterije), odkrili pa so tudi, da je z njim mogoče pripraviti meso na takšen način,

Ogenj ni služil samo praktičnim namenom, ampak tudi druženju, utrjevanju vezi, kar je bilo nujno za preživetje v divjem svetu, v katerem so živeli naši predniki.

Vir: <https://www.sciencemag.org/news/2016/02/neandertals-may-have-used-chemistry-start-fires>.

da je užitno še kar nekaj časa. To jim je tudi omogočilo, da so preživeli kakšno obdobje lovske suše. Zaradi obilice hrane je sledila manjša eksplozija prebivalstva.

Ogenj je močno vplival tudi na tehnološki razvoj, saj je omogočal veliko boljšo izdelavo orodja in tudi orožja. Lesene sulice so npr. pustili v ognju, da so se konice ožgale, s čimer so postale tako trde, da so lahko prebile kosti živali tistega časa. Uporabljali so ga tudi kot pripomoček pri umetnosti, saj so z njim žgali kipce ter saje uporabljali za risanje po stenah jam. Tudi po ustalitvi v poljedelske skupnosti je ogenj ohranil svoj pomen, saj je še zmeraj nudil vse prednosti kot prej, dodali pa so mu še eno – z ognjem so lahko očistili kakšno polje in ga obenem naredili bolj rodovitnega. Ogenj

je tako sčasoma prodril v vse pore življenja. Imel je tudi pomembno družbeno funkcijo, saj so se ljudje zbirali in pogovarjali ob ognju ter tako tkali plemenske in družinske vezi, ki so jim omogočale boljše sodelovanje v prihodnosti. Ne pretiravamo, če zapišemo, da je (bil) ogenj temelj za izgradnjo civilizacije.

Ker je bil tako zelo pomemben, je bil ogenj osrednja tema številnih poznejših religij in je imel veliko vlogo tudi pri mitoloških zgodbah. Ogenj je v večini religij predstavljal dom ali državo, zelo pogosto so ga uporabljali za žrtvovanje bogovom, misel, da je ogenj čist oziroma da čisti, pa se je ohranila še daleč v krščansko dobo (zažiganje čarovnic kot proces očiščenja). Ogenj je poleg vetra, vode in zemlje eden od štirih osnovnih elementov, ki se pojavljajo v številnih verstvih in mitoloških zgodbah, po navadi tudi kot gradniki, iz katerih so bogovi oblikovali človeka.

Ogenj v mitologiji

Prometej

V mitologiji je *Prometej* eden od Titanov, ki se je vojni z bogovi ognil, in zato ni bil zaprt v Tartar skupaj z njimi. Prometej naj bi izumil žrtvovanje bogovom, ko je prevaral Zeusa, saj je znotraj umazanega želodca živali skrila najboljše kose mesa, kosti pa je premazal z mastjo, da so se svetile. Oboje je ponudil Zeusu, ki je izbral svetleče se kosti, in od takrat so bogovom žrtvovali kosti. Zeus se je razhudil in ljudi kaznoval, tako da jim je odvzel znanje ognja (po nekaterih različicah mita pa ljudje takrat ognja še niso poznali). Prometej je ogenj (znanje) ukradel Zeusu in ga vrnil (ali pa prinesel) ljudem. Zeus je ogenj pustil ljudem, je pa nadnje spustil številne nadloge (Pandora), Prometeja pa je kaznoval tako, da ga je prikoval

Prometej nosi ogenj – Jan Cossiers.
Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Cossiers_-_Prometheus_Carrying_Fire.jpg.

na goro v Kavkazu. Tam mu je vsak dan orel (simbol Zevsa) izkljuval jetra, ki pa so se mu ponoči zacelila. Njegova kazen je trajala, dokler ga ni rešil Zevsov sin Heraklej. Ogenj je imel po grški mitologiji torej božanski izvor, kar vnovič kaže na njegov izjemen pomen v človeški družbi.

Vesta in vestalke

Vestalka. Slika Jacques-Louisa Davida.

Vir: [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Vestal_Virgin_\(David\)#/media/File:David_Vestale.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Vestal_Virgin_(David)#/media/File:David_Vestale.jpg).

Ena najbolj čaščenih rimskih boginj je bila Vesta. Kot druge bogove so tudi njo prevzeli od Grkov, vendar so jo častili mnogo bolj kot oni. Vesta je bila namreč boginja hišnega in državnega ognjišča, jamčila je za uspešnost in stabilnost doma, družine, mest in tudi države. Njene svečenice – vestalke – so bile edine svečenice v rimski državi, ki so svoje delo opravljale profesionalno, saj so vsi ostali svečeniki in svečenice obdržali svoje življenje in so poklic svečenika opravljali priložnostno. Glavna naloga vestalk je bila skrbeti za **sveti ogenj** v Vestinem svetišču, ki je predstavljal rimsko državo in njeno dobrobit. Ker so bile uradne svečenice rimske države, so bile v simbolnem smislu poročene z njo, kar je pomenilo, da so morale biti device. Vestalke so postale že od šestega do desetega leta starosti. Služiti kot vestalka je bila velika čast tako za

žensko kot njeno družino. Znan je primer, ko je cesar Tiberij plačal neki družini milijon sestercev odškodnine, ker njihove hčere ni izbral za vestalko. Vestalke so služile 30 let: 10 let so bile učenke pripravnice, 10 let so skrbele za ogenj in opravljale druge dolžnosti, zadnjih 10 let pa so postale učiteljice. Po odsluženih 30 letih so se upokojile, dobile državno rento do konca življenja in se poročile. Poroka z nekdanjo vestalko je po rimski tradiciji prinašala veliko srečo (pa tudi renta ni bila slaba). V različnih obdobjih se je število vestalk spreminjalo, na koncu se je ustalilo pri številki 6. Če je katera od vestalk med službovanjem umrla, so jo

nadomestili z drugo žensko, za katero pa niso veljala tako stroga pravila – lahko je bila tudi vdova. Če je sveti ogenj vestalkam ugasnil ali pa so prekršile zapoved celibata, so bile silovito kaznovane, po nekaterih podatkih z bičanjem, kar pa ni zelo verjetno, saj je šlo navzkriž z zapovedjo, da je njihove kri sveta. Verjetno so jih raje zažgali na grmadi ali pa so jih zaprli v sobo z nekaj hrane, tako da so na koncu umrle od lakote, Rimljani pa so se lahko pretvarjali, da z umorom nimajo nič (če bi jo zaprli brez hrane, bi lahko užalili boginjo). Vendar so bili ti primeri izredno redki, red vestalk je obstajal več kot 1000 let, v tem času pa je znanih le 10 primerov, da so katero od vestalk obtožili nečistovanja – skoraj zagotovo so bile v trenutkih velikih kriz uporabljene za grešnega kozla.

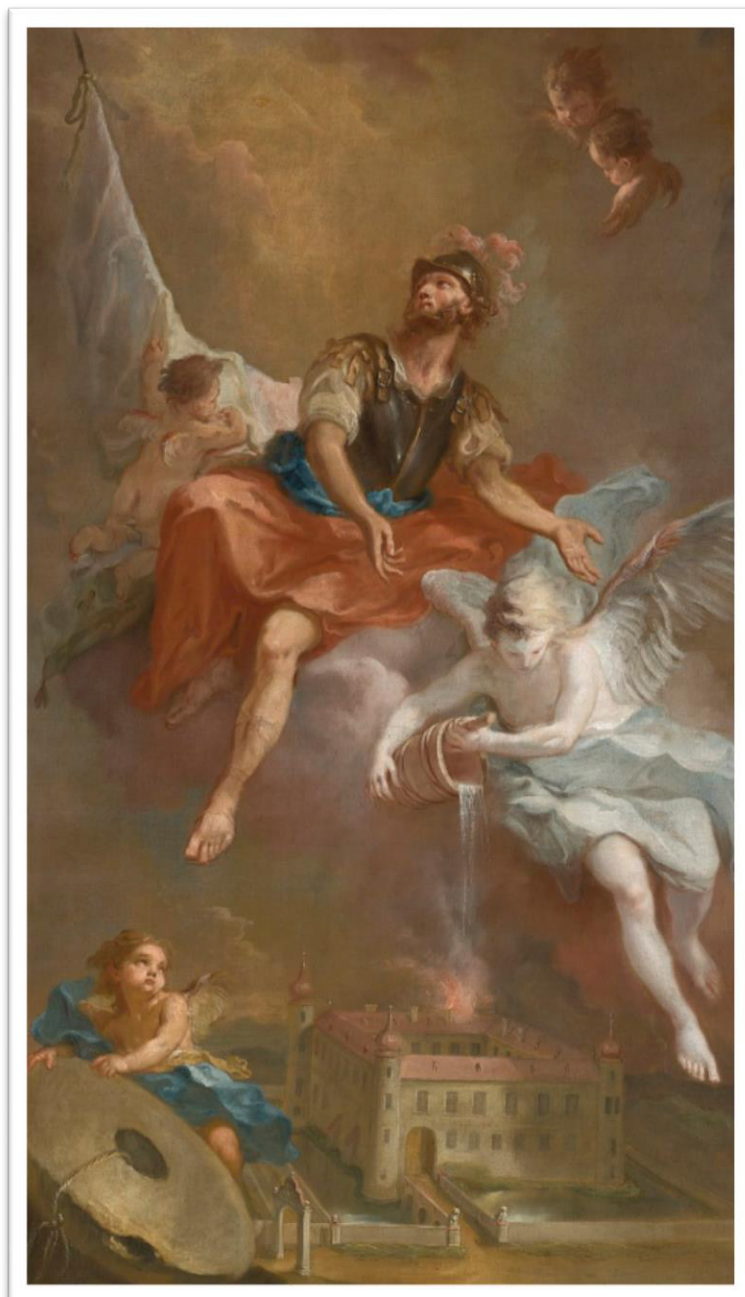
Legenda o Florijanu

Po legendi je bil Florijan visoki uradnik v rimski provinci Norik, ki je bil usmrčen 4. maja 304, ker v času preganjanja kristjanov pri tem ni sodeloval; še huje, tudi on ni hotel

*Zbor članstva od najmlajših do najstarejših je tradicija za 4. maj.
Udeležijo se t. i. Florijanove maše.*

darovati rimskim bogovom. Bil je vojaški poveljnik, znan pa je bil po tem, da je med vojaki organiziral posebne enote gasilcev, ki so se borili proti požarom. Najprej so ga hoteli zažgati na grmadi, a so si po njegovih besedah, da bo na dimu

Slika Martina Johanna Schmidta je klasičen prikaz svetega Florijana. Zmeraj je opravljen kot rimski vojak/poveljnik in zliva vodo na grozeče plamene. Zraven je tudi mlinski kamen.

Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Martin_Johann_Schmidt#/media/File:Martin_Johann_Schmidt_St._Florian_rettet_Stockern.jpg.

potoval vse do nebes, premislili in ga utopili v bližnji reki. Okoli vratu so mu navezali mlinski kamen in ga vrgli v reko. Danes je kot svetnik čaščen predvsem na območju, ki je obsegalo rimsko provinco Norik (Avstrija in Slovenija) ali pa je na to provinco mejilo, torej govorimo o današnjih območjih Hrvaške in južne Nemčije. Časti se ga predvsem kot zaščitnika pred požari. Poleg noriškega jekla, ki je veljalo za najboljšo jeklo znotraj rimskega imperija, je Florijan najbolj znani ostanek province Norik.

Florjanovo s koledovanjem (florjančenjem) se je ohranilo na Koroškem in severnem Štajerskem kot navada, pri kateri prinašajo fantje ponoči gospodinjam nov ogenj na ognjišče. Torej Florijanova naloga ni »uničevanje« ognja, ampak predvsem skrb za njegovo pravilno in varno uporabo. Od nekdanj so se ljudje zavedali, da je ogenj gonilo človeške družbe. 4. maja se člani vseh gasilskih

društev zberejo v lokalnih cerkvah in se udeležijo Florijanove maše.

Ogenj je svet v svetovnem merilu. Tudi simbol perzijskega zaratuštva, ene najvplivnejših vzhodnih ver, je ogenj.

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Zoroastrianism>.

NAJHUJŠI SOVRAŽNIK

Človeku je ogenj resnično postal nevaren šele s pojavom prvih mest. Gozdni in savanski požari so sicer stari, kot je stara Zemlja, in so zajeli ogromna območja, ampak tako kot danes so bili izrazito redki, zato jih v knjigi ne obravnavamo. Dokler so ljudje živeli v jamah in šotoriščih na odprtem, jim ogenj ni predstavljal velike nevarnosti, saj so bile možnosti za požar majhne (na odprtem v šotoru) ali nične (v jamah). Če pa je do požara že prišlo, posledice niso bile preveč hude, saj so ljudje pred ognjem lahko pobegnili na varno. Težava je nastala šele v mestih. Ljudje so se ustalili na enem mestu in obdelovali zemljo, ki so jo tudi varovali pred morebitnimi vsiljivci. Prva mesta so gradili na vzpetinah in jih obdali z obzidjem, kar je še zmanjšalo prostor, ki je bil na voljo za gradnjo. Če je v takšnem zbitem prostoru prišlo do požara, so bile posledice lahko katastrofalne za vse prebivalce mesta. Kombinacija ognja in še bolj panike, ki je ognju sledila, je bila nedvomno pogubna za številna mesta tistega časa.

Prve velike civilizacije so bile zgrajene ob rekah, ki so s sabo nosile plodno prst, tam so tudi nastala največja mesta. Iz takšnih mest imamo ohranjene prve zapise o požarih. Od začetka civilizacije so namreč vladajoči sloji poskušali uravnavati in urejati obnašanje ljudi med in po požarih, požarni preventivi pa so namenjali manj pozornosti. Verjetno je to povezano tudi z različnimi verovanji, po katerih je ogenj lahko kazen bogov/boga. Vprašanje je tudi, kaj točno bi s tedanjo opremo, gradbenimi materiali sploh lahko dosegli. Požari se sicer omenjajo že v najstarejših pravnih zapisih. Hamurabijev zakonik (l. 1750 pred našim štetjem) npr. omenja ropanje med ali po požaru in predpisuje kazen za takšno početje. Na žalost je ropanje med ali po požari še danes stalnica človeške družbe.

Hamurabijev zakonik je vklesan v kamen.

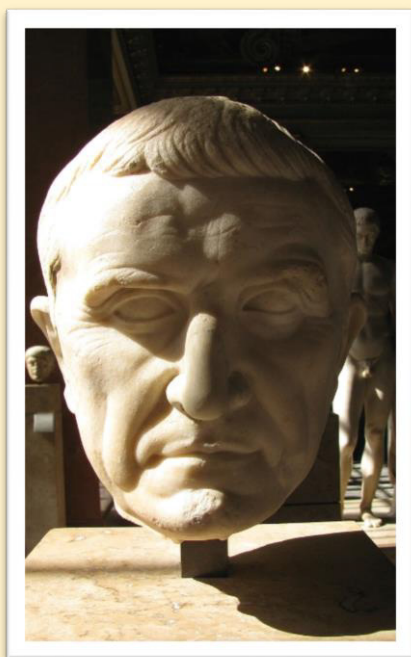
Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Code_of_Hammurabi#/media/File:P1050763_Louvre_code_Hammurabi_face_rwk.JPG

ORGANIZACIJA GASILSTVA

Glede na to, da so že prej obstajali predpisi in zakoni (Hamurabi), lahko predvidevamo, da so obstajali tudi gasilci, če ne samostojni, pa znotraj kakšne druge službe, npr. vojaki. Znano je tudi, da je cesar *Avgust* svoje gasilce v Rimu (*Vigiles*) oblikoval po vzoru egipčanske Aleksandrije, ki je v svojem času veljala za najbolj urejeno mesto na svetu. Nenazadnje, nekdo je moral imeti shranjeno Heronovo/Ktezibijevo črpalko, jo znati uporabljati, vzdrževati ipd. Predhodniki današnjih gasilcev so hkrati opravljali službo današnje policije in gasilcev. To se je ohranilo še globoko v industrijsko dobo in celo pri ustanovitvi brambe v Metliki so bili pozivi, da morajo gasilci obenem služiti tudi kot stražniki. Razlogi za to so bili seveda finančne narave. Kljub svoji krutosti in uničevalni moči so požari le redke pojav v primerjavi z manjšimi ali večjimi zločini. V metliškem primeru se sicer uradno to ni zgodilo, so pa na neki način nadomeščali meščansko gardo, ki so jo poznali v sosednjih mestih, ne pa tudi v Metliki.

Rim in gasilci

Prvo »gasilsko« službo v Rimu je ustanovil znani politik pozne republike *Mark Licinij Kras*, ki pa je ni uporabljal ravno v človekoljubne namene. Rim je v tistih časih že bil ogromno mesto, z več sto tisoč prebivalci, hiše in bloki (*insulae*) so bile izredno skupaj, veliko je bilo lesa, vzdrževanja pa skoraj ni bilo. Zato so bili požari zelo pogosti. Kras je ustanovil svojo gasilsko brigado, vendar ko je prišlo do požara, ga brigada ni gasila. Okoli zgradbe so postavili kordon, ki je oviral gašenje prebivalcem in sosedom (če so bili dovolj pogumni za kaj

Mark Licinij Kras. Doprsni kip iz Louvra. Slovel ni samo kot pohlepen človek, ampak je bil tudi zelo krut. V rimsko vojsko je vrnil decimacijo, ki so jo Rimljani (sicer znani kot kruti in neizprosní borci) opustili več kot 200 let pred tem. Decimacija je samodiscipliniranje skupin po 10 vojakov, ki vlečejo slamice. Tistega, ki izvleče najkrajšo, mora ostalih 9 vojakov v enoti kamenjati ali kako drugače usmrtiti. Celo za krute Rimljane je bila to zelo redka navada.

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Licinius_Crassus#/media/File:Marcus_Licinius_Crassus_Louvre.jpg

takega), nato pa se je Kras z lastnikom pogajal o plačilu za nepremičnino. Če lastnik ni pravočasno pristal na Krasovo ponudbo, je obstajala nevarnost, da bo ostal brez vsega, zato so po navadi sprejeli že prvo ali drugo ponudbo, ki je bila daleč pod realno vrednostjo stavbe ali zemljišča. Kras si je tako pridobil ogromno denarja pa tudi zamer, saj je njegovo ime še dolgo ostalo sinonim za pohlep. Mnogi so verjeli, da je Kras tudi podtikal požare, ki jih je potem gasil. Kot zanimivost naj zapišemo, da je bil nekoč obtožen nečistovanja z vestalko, kar je bil izredno resen prekršek, Kras pa se je branil s tem, da jo je nadlegoval le z namenom kupiti neko nepremičnino od nje. Njegov pohlep je bil tako dobro znan, da ga je porota takoj oprostila. Kras je umrl na pohodu v Partijo leta 53 pred našim štetjem. Po smrti so mu Parti v usta vlili tekoče zlato.

Vigiles Urbani

Vigiles Urbani, ime pomeni čuvaji mesta, so bili prvi znani gasilci v pravem pomenu besede, ki so delovali v Evropi oziroma v zahodnem svetu. Njihova ustanovitev je bila skorajda revolucionarna reforma, saj so s tem postali ne

samo prva gasilska brigada na Zahodu, ampak tudi prva policijska sila v Rimu, ki je bil do tedaj na milost in nemilost prepuščen kriminalcem in bogatašem (lep primer je Kras), ki so po Rimu delali, kar koli se jim je zahotelo. Glede na velikost mesta, ki se je bližalo številki milijon prebivalcev, ne čudi, da si je v enoti Vigiles kruh služilo okoli 3500 ljudi (razdeljenih v 49 centurij), na začetku 3. stoletja pa so njihovo število podvojili. Za potrebe plač in opreme je cesar Avgust celo vpeljal poseben, 4-odstotni davek na prodajo sužnjev, in če vemo, da je bilo v Rimu ogromno sužnjev (po nekaterih podatkih celo tretjina prebivalstva), si lahko predstavljamo, da so bili vigiles kar dobro opremljeni. Zagotovo pa so bili izredno organizirani, Rimljani so tako in tako sloveli po svojem smislu za organizacijo. Vsaka centurija je imela svojo črpalko in poveljnika črpalke pa svoje *balistae* (škorpionje), ki so jih uporabljali za rušenje stavb, bili so opremljeni tudi s krampi, sekirami, vedri ... Uporabljali so tudi različna kemična sredstva za gašenje požarov, osnovna sestavina teh pa je bil kis. Vsaka hiša je morala imeti tudi lastna sredstva za boj proti požaru. Vsak član centurije je imel med požarom svoje določeno mesto; večina enote je tvorila linijo do najbližje zaloge vode, ki so jo prenašali v vedrih, nekateri so upravljali črpalko, drugi škorpionje, imeli so pa tudi svoje zdravnike, ki so poskrbeli za fizične rane in svečenike, ki so skrbeli za duševne rane. **Nesorazmerno veliko gasilcev je v enoto Vigiles prihajalo iz Panonije, se pravi province, ki je segala tudi na slovenska tla (Beard, 2012).**

Da bi lažje privabili ljudi, ki bi delali v Vigiles, so jim Rimljani podelili denarne nagrade in rimsko državljanstvo po šestih letih službovanja. Ta podatek govori o težavnosti njihove službe in nevarnostih, ki jih je prinesla s sabo, več kot kar koli drugega, saj so npr. Nerimljani v vojski dobili državljanstvo šele po 25 letih ali celo po 26 letih, če so služili v mornarici. Poveljnik Vigiles Urbani je bil sicer vedno Rimljan.

Kljub velikosti članstva in dobri opremljenosti ter organiziranosti za tisti čas se je izkazalo, da vigiles niso bili

Frazemski kotiček

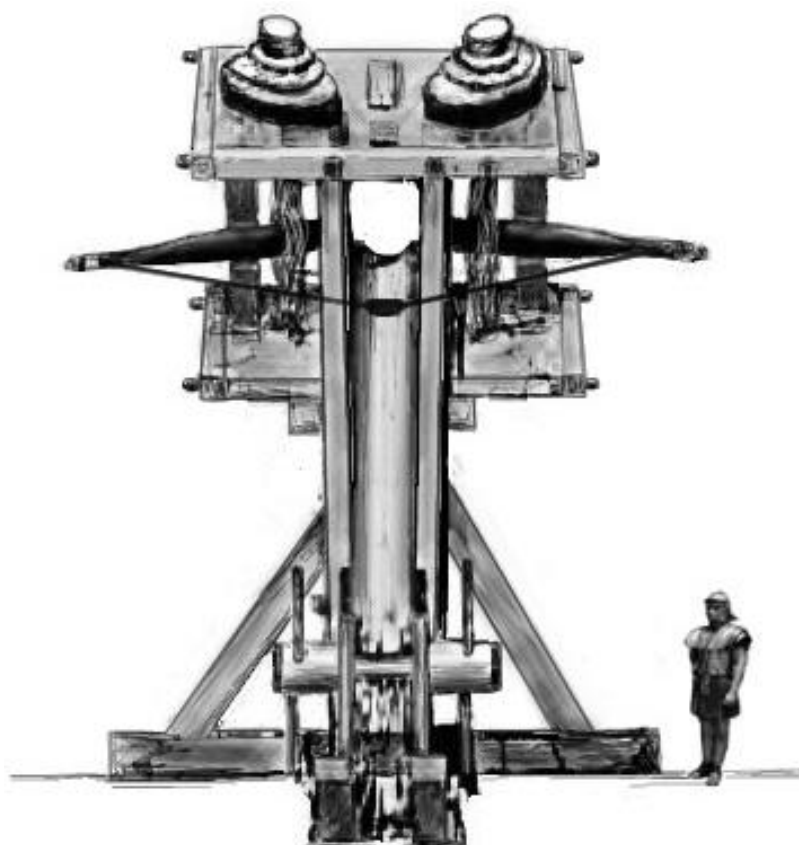
Širiti se kot požar:
širiti se zelo hitro.

**Homo homini deus est, si
suum officium sciat.**

Človek je človeku bog, če
pozna svojo dolžnost.

Cecilij Stacij, fragment

dovolj – v milijonskem mestu se je zmeraj našlo nekaj neprevidnih posameznikov, ki so lahko povzročali težave. Rim je pogosto doživljal požare, najbolj znan je bil za časa cesarja Nerona leta 64, ko je pogorela četrtna mesta, gorelo naj bi kar 5 dni. Neron je uvidel, da brez preventive tudi

Rimska balista je v osnovi samostrel, ki lahko izstreljuje kamnite krogle ali ogromne sulice. Velikost naprave in teža izstrelkov sta bili odvisni od potreb.

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ballista>.

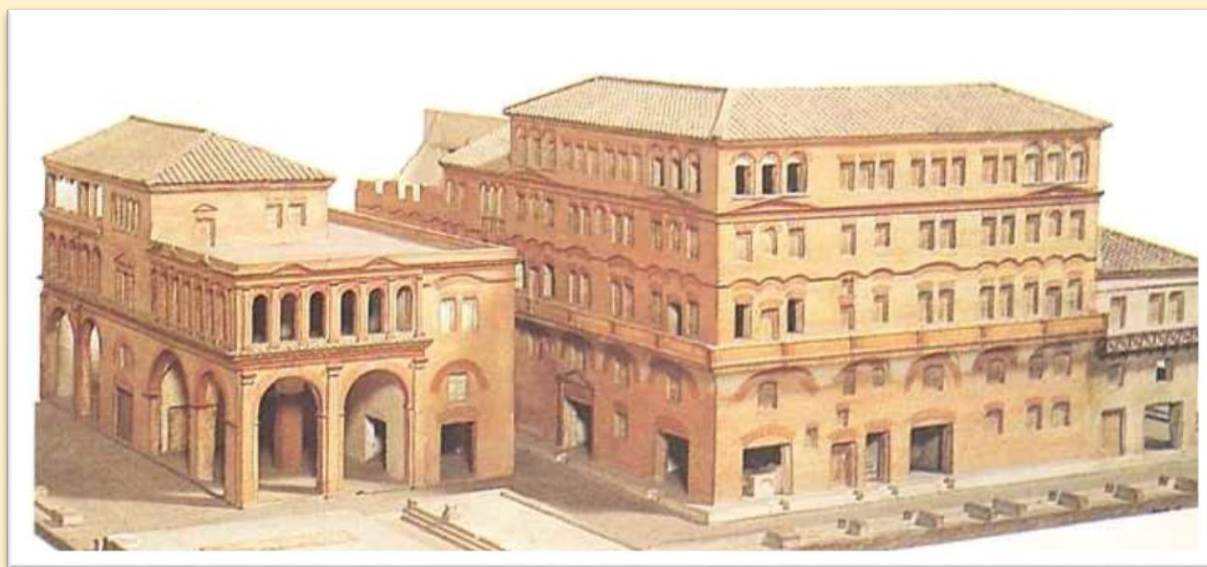
gasilci ne morejo pomagati, in je po požaru sprejel ukrepe, da se kaj takšnega ne bi več ponovilo – to je bil prvi znani poskus resne požarne preventive. Določil je gradbene materiale, iz katerih so lahko gradili v mestu (ognjevarna opeka), ter tudi obvezne razmike med stavbami, kar naj bi preprečevalo širjenje požarov ali vsaj zmanjšalo hitrost, s katero se požar širi. Določil je tudi, da je vsak stanovanjski blok moral imeti ploščad, na katero so lahko po potrebi dostopali vigiles in od tam gasili. Stanje se je zagotovo izboljšalo, vendar pred požari v tistem času niso bili varni za dolgo, saj so se le

malo manjši požari ponovili že leta 69 in 80. Ironično je, da je Neron še danes najbolj znan kot nori požigalec, ki je igral na liro, medtem ko je gorel Rim.

Drugod v rimskem imperiju so bili prebivalci mest in vasi bolj ali manj prepuščeni samim sebi oziroma vladajočim upravljalcem provinc, ki so skrbeli za njihovo varnost. Jasno je, da niso bili vsi kraji enako ogroženi, saj se je rimski imperij raztezal od suhih puščav Egipta do severne Anglije, kjer dež ni nikoli ponehal. V mestih na našem ozemlju je veljalo

pravilo, da morajo v primeru ognja mesto braniti člani poklicev, ki so uporabljali ogenj ali les pri svojem delu. To so bili npr. kovači, usnjarji, tesarji, graditelji in podobni. Iste skupine ljudi so morale skrbeti za požarno varnost oziroma preventivo. Niso pa zaradi tega dobili nobenih davčnih olajšav, saj se je štelo, da so njihove delavnice največje nevarnosti za izbruh požara. Bogati so pogosto imeli lastne, suženjske gasilske brigade, ki so skrbele za njihovo osebno in premoženjsko varnost, ni pa znano ali so pomagali tudi pri splošnih požarih. Verjetno je, da ponekod so sodelovali, ponekod pa ne, odvisno od lastnika in stopnje njegove ogroženosti, trenutnih političnih razmer in zamer v mestu ipd.

Insulae, ime pomeni otok, so bile značilne rimske gradnje, ki so nastale kot posledica pomanjkanja prostora za gradnjo. Seveda je bilo potrebno tudi veliko inženirskega znanja, da so zgradili takšne stavbe, vendar so se zaradi slabega vzdrževanja pogosto zrušile, zažgale ipd. Mnogi slavni Rimljani so bili lastniki takšnih blokov in so samo pobirali najemnino, npr. Cicero. Najbolj zaželena in s tem najdražja stanovanja so bila na vrhu (najmanj smradu, a dolga pot navzdol in visoka ogroženost v primeru požara) in na dnu (največji smrad, a boljši dostop do stranišč, trgovin, najmanjša ogroženost v primeru požara).

Vir slike: <https://www.youtube.com/watch?v=WuvmcXa4qLk>.

Heronova črpalka

Eden najbolj znanih izumiteljev starega sveta je bil zagotovo Heron iz Aleksandrije, ki je živel v 1. stoletju našega štetja. Kot večina helenističnih znanstvenikov je posegal na številna območja, kot prvi je odkril zakonitost, ki je danes znana pod imenom Fermatov zakon, izdelal je parni stroj (ki so ga sicer poznali že prej), izumil je prodajni avtomat (za sveto vodo, ne sladkarije), prvi aparat za izkoriščanje moči vetra in, najpomembnejše v našem primeru, črpalko, ki je lahko črpala vodo iz vira in jo posredovala drugam (nekaj podobnega je sicer 250 let pred njim opisal že Ktezibij iz Aleksandrije, vendar je Heron izum znatno izboljšal). Njegov izum je bil v rimskem svetu univerzalno uporabljen za gradnjo požarnih črpalk in bil skozi stoletja zatem odgovoren za reševanje ljudi pred ognjenimi zublji.

Heron iz Aleksandrije.

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Hero_of_Alexandria.

**Homo doctus in se
semper divitias habet.**

Modrijan ima svoje
bogastvo zmeraj s seboj.

Fedrus, Fabulae 4, 23, 1

Gasilci srednjega veka in industrijske revolucije

Po propadu rimskega cesarstva je večina Evrope doživela kataklizmo epskih razsežnosti. Germanska ljudstva, ki so bila na nižji razvojni stopnji od Rimljanov, so zasedla vodilne položaje v družbi, ne pa tudi vodilne vloge v svetu. Rimske ceste (ponekod še danes v uporabi) so začele propadati, razpadla sta sistema akvaduktov in oskrbe z vodo. Ker ni bilo več enotnega imperija, ni bilo več toliko trgovine in izmenjave. Žito iz Egipta, ki je pomagalo milijonom preživeti, ni več prihajalo po morskih poteh. Nekdaj milijonska mesta so se skrčila. Na vrhuncu srednjega veka bi težko našli evropsko mesto, ki bi imelo več kot 10 000 prebivalcev. Infrastrukture, ki bi bila nujna za nahraniti in napojiti večjega števila prebivalcev, enostavno ni bilo več. Enako, kot so razpadli različni deli rimskega imperija, je razpadla tudi gasilska organizacija. Šele za časa Karla Velikega (350 let po propadu Rima) se pojavi prva srednjeveška uredba o nočni straži v mestih. V primeru požara so bile straže dolžne organizirati prebivalstvo za boj proti ognjenim zubljem. Mesta so spet postala izrazito ranljiva, saj je bila srednjeveška družba izredno borbena, mesta pa so se lahko branila le za visokimi zidovi. Vse hiše so bile izredno skupaj, imeli so odprta kurišča, kar tudi ni pomagalo. Leta 1068 je angleški kralj mestom izdal ukaz, da morajo po večernem zvonjenju pokriti vsa kurišča v hiši, kaj več od tega pa ni storil. Fevdalna družba je bila izrazito vezana na zemljo, ne na mesta, zato ne čudi, da niso

Vedro je dolga stoletja ostalo eno najpomembnejših orožij v boju z ognjenimi zublji.

preveč skrbeli za varnost mest. Organizacija gasilstva pa je vedno šla z roko v roki z razvojem mest, saj je na podeželju, kjer so hiše bolj narazen, nevarnost požara znatno manjša oziroma je potencialna škoda manjša. Zato tudi ni čudno, da se je organizacija gasilstva najprej začela pobirati v najbogatejših državah, kjer so imeli tudi največja mesta (Italija, Nemčija, Anglija, Francija ...). 1276 je tudi Dunaj dobil požarni red. Namena teh redov sta bila predvsem preprečiti paniko (ki je lahko ubila več ljudi kot požar) in plenjenje (večina požarnih redov za takšno početje predpisuje smrtno kazen). Tako je npr. požarni red Ljubljane iz leta 1676 predpisoval, da se v primeru požara zapro mestna vrata (za preprečitev ropanja), hkrati pa je točno določil vlogo posameznikov glede na njihov poklic, kar je bila podobna organizacija, kot so jo poznali Rimljani.

*Odprta kurišča so bila nevarnost za izbruh požara.
Vir: [https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Crna_kuhinja#/media/File:
:%C4%8Crna_kuhinja2.JPG](https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Crna_kuhinja#/media/File:%C4%8Crna_kuhinja2.JPG)*

METLIKA IN GASILCI

Zgodovina Metlike

Območje današnje Metlike in njene okolice je bilo poseljeno že na prehodu iz kamene v bronasto dobo (okoli 2000 let pred našim štetjem), vendar kaj več o tedanjih prebivalcih ni znanega, saj so ohranjene najdbe razmeroma skope in omejene na najbolj značilne arheološke predmete, tj. lončevino in nakit.

Malo, obrobno mesto, utesnjeno na eni strani z Gorjanci, na drugi pa z reko Kolpo je nato preživelo naselitve Ilirov, Keltov, Rimljanov in Slovanov, preden je z večjimi koraki vstopilo v srednjeveško zgodovino na naših tleh. Zagotovo Metlika kot mesto ni bila nikoli pomembnejša kot v srednjem veku. Do 12. stoletja je sicer uradno pripadala Hrvaški in tudi prebivalstvo je bilo hrvaško. Poseljenost je bila slaba, večino pokrajine je zavzemal (pra)gozd. Zagotovo je težko primerjati različna obdobja zgodovine, a iz posrednih dokazov zlahka sklepamo, da je bila Bela krajina v tistem času prepuščena sama sebi, saj ni imela ničesar, kar bi bilo plemičem vredno, in tudi prometne povezave so bile slabe ali pa so vodile v prazno. Nenazadnje so se ohranile še mnoge poganske navade, ker ni bilo niti prave cerkvene organizacije. Potem so jo zavzeli nemški plemiči in stvari so se začele spreminjati. Med letoma 1277 in 1300 naj bi Novi trg (kot se je kraj tedaj imenoval) dobil mestne pravice, ki so bile potrjene leta 1365. V tem obdobju so meščani preimenovali kraj Metlika, verjetno zato, ker ime Novi trg ni sovpadalo najbolje z novim statusom mesta. Prvič se mesto Metlika omeni 1378. Mesto je bilo sedež grofije z imenom Slovenska marka in Metlika ter je prevzelo ime pokrajine.

Nemo patriam, quia magna es, amat sed quia sua.

Vsak ljubi domovino ker je njegova in ne ker je velika.

Seneka mlajši, Epistulae morales 66, 26

Začela se je zlata doba Metlike, ki je kljub vpadam Turkov (prvi je bil 1408) trajala vse do ustanovitve mesta Karlovec. V tistih časih je bila Metlika namreč eno najpomembnejših mest na slovenskem ozemlju, primerljiva po statusu s katerim kolim slovenskim mestom. Leta 1374 je bila sicer uradno pripojena Kranjski, vendar je svoje glavarje obdržala vse do leta 1556. Politična pomembnost je šla z roko v roki z gospodarsko razvitostjo. Metlika je bila tisti čas dokaj premožno mesto, meščani pa so glede na ostalo neplemiško

Slika Metlike iz Valvazorjeve Slave vojvodine Kranjske.

prebivalstvo tistega časa imeli kar nekaj privilegijev, med njimi je bila najpomembnejša pravica do semnja, ki je omogočal trgovino in napredek mesta. Leta 1526 se je začelo načrtno naseljevanje Uskokov na območja okoli Metlike, ki so bila bodisi neposeljena ali pa za poselitev poljedelcev neprimerna. Z novimi sosedi so prišle nove priložnosti, pa tudi težave, vendar so se načeloma Metličani z njimi dokaj dobro razumeli.

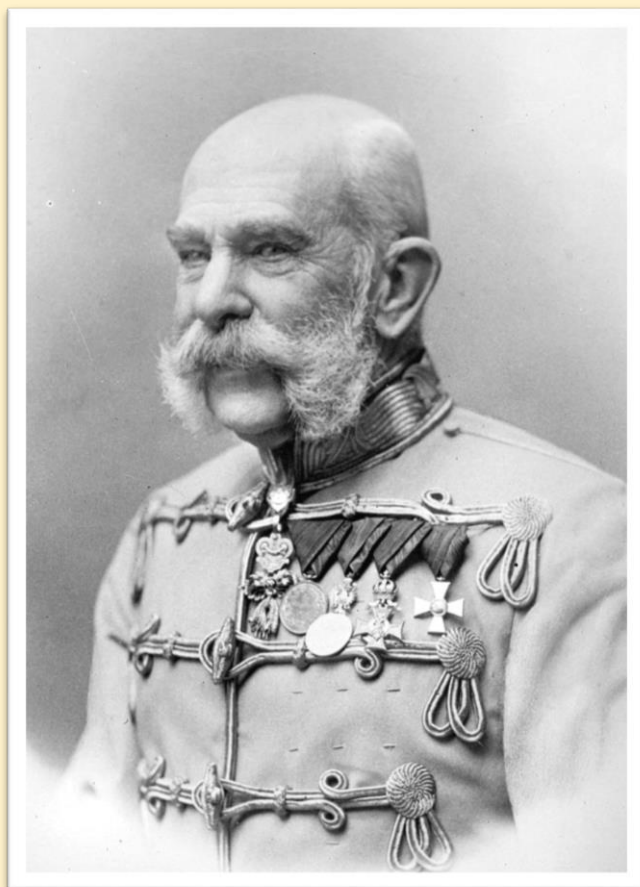
Proti koncu 16. stoletja se je v Metliki uveljavil protestantizem, ki pa so ga vladajoči uspešno zatrli. Mesto se je počasi, a zanesljivo razvijalo vse do velikega požara leta

1705, ki je požgal praktično celotno mesto. Kdor je imel možnost, se je izselil, kdor ne (ti so bili v manjšini), je moral začeti znova. Mesto je obubožalo in leta 1747 je bilo upravno podrejeno Novemu mestu. Vendar se je kot feniks iz pepela tudi Metlika počasi začela pobirati. Nikoli več ni bila politično ali gospodarsko središče Bele krajine ali celo malce širše, vendar so Metličani ta manko nadoknadili z aktivnim delovanjem v mnogih društvi oziroma organizacijah. Imeli so mestno godbo, prvo narodno čitalnico na Dolenjskem, prvo dolenjsko posojilnico in hranilnico ter prvo prostovoljno požarno brambo pri nas.

Razmere v Metliki in Avstro-Ogrski v času ustanovitve požarne brambe

Država, ki jo danes imenujemo Avstro-Ogrska, je obstajala že stoletja prej kot monarhija, ki ji je vladala družina Habsburg. V času fevdalizma je bila ena najmočnejših držav na svetu, v 19. stoletju pa je njena moč samo še pešala, kljub temu da je bila država statistično gledano izrazito uspešna – bila je druga največja država v Evropi (tako za Rusijo), tretja je bila po številu prebivalstva v Evropi (za Rusijo in Nemčijo), četrta na svetu po industrijski proizvodnji strojev (pozneje pa električnih naprav). Vendar vse to ni bilo dovolj, saj je po Evropi zavel veter nacionalizma, ki je vnesel nemir v to prej suvereno državo. Avstro-Ogrska je bila namreč izrazito večnacionalna država in vsak narod je začel zase zahtevati ali samostojnost (deli Italije, Madžarska) ali več pravic (enakopravnost z Nemci) znotraj habsburškega imperija. Prihajalo je do hudih političnih in ponekod tudi vojaških sporov med narodi v državi oziroma med narodi in centralno oblastjo na Dunaju. Jasno, da nista pomagala niti absolutistično vladanje Franca Jožefa in njegovo nenehno izgubljanje vojn. Samo v letu 1866 je npr. Franc Jožef izgubil ves vpliv na območju Nemčije (t. i. Nemška vojna) in veliko večino severne Italije (t. i. Tretja italijanska vojna za neodvisnost). Z izgubljenimi vojnami so prišli tudi ogromni stroški, ki jim je obvezno sledil dvig tega ali onega davka. Že

tako napeto ozračje znotraj večnacionalne države je začelo dosegati vrelišče. Franc Jožef je moral leta 1867 uvesti dualno državo – popustil je Madžarom, ki so bili, če odštejemo Nemce, najbolj številni prebivalci njegove države. S tem je avstrijski cesar vsaj malce utrdil svojo načeto avtoriteto, zato mu več ni bilo treba sklepati kompromisov z drugimi narodi. Tako je bilo tudi s Slovenci. Ti so sicer imeli še dodatno težavo, da niso imeli kakšnih starodavnih aristokratskih družin, in so zato veljali za kmečki narod – neuk, neumen narod, katerega jezik je povsem neprimeren za uporabo v šolstvu, na poštnih uradih, sodiščih in podobno. Dodatna slabost Slovencev oziroma Slovenije je bila, da je bilo to ozemlje vitalnega pomena za Habsburžane. Po našem ozemlju je namreč tekla ključna gospodarska povezava, Južna železnica, ki je povezovala Dunaj in Trst. Trst je bil najpomembnejše pristanišče v državi, če odštejemo Pulj, ki pa je bil pristanišče vojaške narave. Celo leta 1918, po izgubljeni 1. svetovni vojni, se cesar Karl (naslednik Franca Jožefa, ki je umrl 1916) ni mogel sprijazniti z izgubo

Fotografija Franca Jožefa. Znan je bil po tem, da je bil vedno v vojaški uniformi. Vladal je kar 68 let, kar je tretja najdaljša vladarska doba v zgodovini Evrope. Države ni uspel modernizirati (niti ni imel take želje) in ni imel nobenih drugih velikih dosežkov, po katerih bi se ga spominjali. Je pa bil praktično edina vez med različnimi narodi v državi, zelo spretno je krmaril (divide et impera) med željami narodov v svoji državi. Ta je razpadla le dve leti po njegovi smrti.

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Joseph_I_of_Austria.

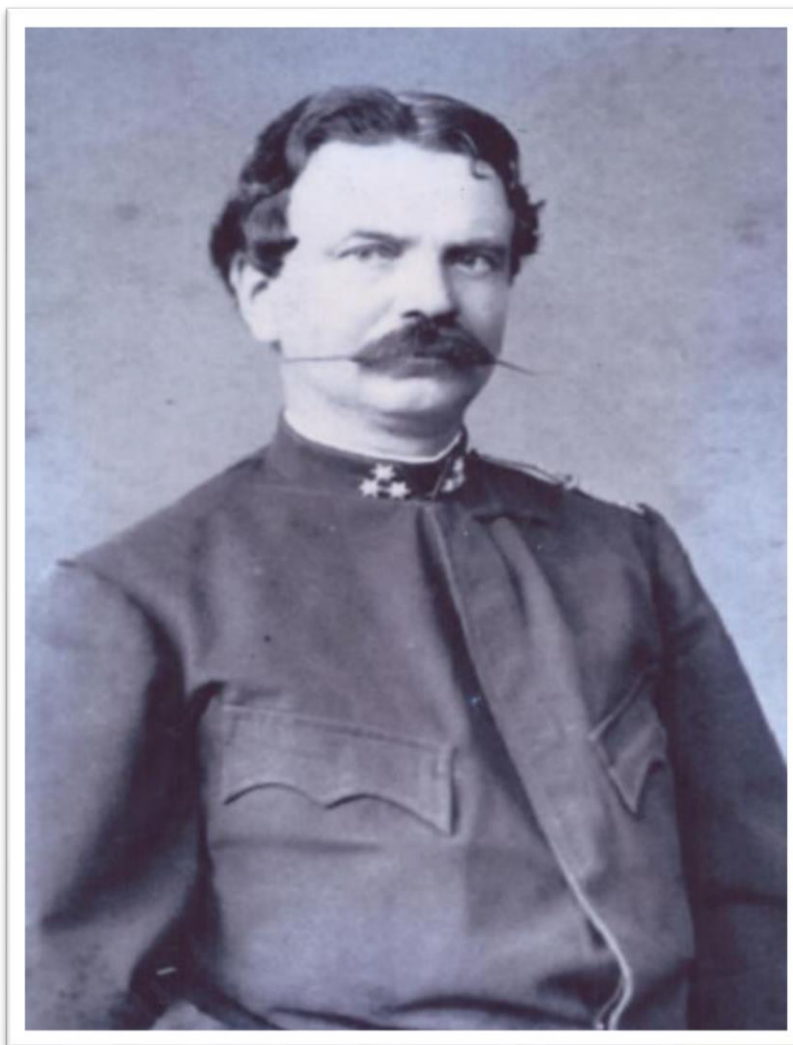
slovenskih dežel in jih ni vključil v svoj predlog trializma, za katerega je upal, da mu bo obdržal državo in krono. Trializem naj bi zamenjal dualno madžarsko-nemško državo in ji dodal še južnoslovanski del.

Razmere v Metliki okoli leta 1869 niso bile nič kaj drugačne od drugih mest primerljive velikosti na slovenskem ozemlju. Bilo je nekaj bogatejših družin pa nekaj rokodelcev, ostali prebivalci pa so sestavljali revno delavstvo, ki je moralo vse dni garati za golo preživetje. Veliko mladih je služilo tudi v vojski, od koder so se vračali le redki, pa še to po preteku mnogih let. Nekateri so že tedaj iskali priložnosti v daljnih deželah, kjer sta se baje cedila med in mleko, kot je bila Amerika. Večina pa je obdelovala podedovano zemljo, upala na dobre letine in dodatne zasluge prek nekmečkega dela. Nekaj osnovnega znanja so imeli, vendar ne preveč. Velik vpliv na vse javne zadeve je imela cerkev oziroma lokalni župnik. Uradni jezik je bil nemški, čeprav ga je večina razumela le malo, kolikor so se ga pač naučili v šoli. Ta je bila kratka in v njej so se učili le osnov, saj so se državniki in cerkveni dostojanstveniki bali upora, če bi se ljudstvo bolje izobrazilo. Vsi izobraženi ljudje so se pogovarjali nemško. Šele z nastankom čitalnic je slovenščina počasi začela dobivati veljavo, vnemali so se kulturni boji, v katerih so na strani slovenščine boj bili zavedni jezikoslovci in »patrioti«, na strani nemščine pa nemško prebivalstvo v mestih (Maribor, Celje, Ljubljana) ter ponemčeni prebivalci – po navadi uspešni trgovci, pravniki, politiki ali kaj podobnega. Nemcev je bilo v primerjavi s Slovenci znatno manj, a vseeno so bili močnejši, saj so bili bolj izobraženi, bogatejši in privilegirani od države. Metlika je bila enako kot vsa manjša mesta nekje med obema skrajnostma. Npr. imeli smo eno prvih čitalnic na Slovenskem, obenem pa je delovalo tudi nemško kulturno društvo. Vendar je bilo pomembno že to, da so se ljudje v Sloveniji začeli zavedati, da niso nič manj vredni od Nemcev, in začeli biti kulturni boj z njimi. Zmage, ki so jih občasno dosegali, so bile majhne in z današnje perspektive nepomembne, vendar so zagotovo iritirale

nemške prebivalce naših dežel, ki so povečini s prezirom gledali na večinsko slovensko prebivalstvo.

Josip Savinšek

Ironija usode je hotela, da je družina Savinšek v Metliko prispela po zaslugi ognja. Leta 1790 je namreč metliški grad silovito prizadel požar in tedanji lastnik – zagrebški stolni

kapitelj – se je odločil za prodajo. Leta 1792 ga je za 34 000 goldinarjev odkupil znani ljubljanski krčmar Jožef Savinšek. Ta je grad prenovil in ga zapustil sinu Andreju, ki ga je predal svojemu sinu Josipu. Ta se je rodil leta 1831 in študiral pravo na Dunaju, kjer je tudi postal doktor prava. Na Dunaju je spoznal bodočo ženo Karolino, prek katere je dobil naziv vitez. Bil je častnik v kranjski konjenici in je vedno nosil uniformo, tudi ko ni bil več aktiven. Leta 1865 je sodeloval pri ustanovitvi narodne čitalnice v Metliki, leta 1869 pa je ustanovil prvo požarno brambo na našem ozemlju,

predhodnico današnjega PGD Metlika. 15 let je bil poslanec v kranjskem deželnem zboru, zastopal je belokranjske veleposestnike. Zlasti se je zavzemal za pripojitev Žumberka Kranjski in za izboljšanje infrastrukture v Beli krajini. Imel je tudi dobro srce, saj je podpiral nadarjene Metličane in bil predsednik metliškega Rdečega križa. Z ženo sta imela štiri otroke, a sta odrasla samo dva. Leta 1894 je zaprosil za povišanje v barona, vendar je bil zavržen, zaradi dolgov pa

je bil leta 1899 prisiljen prodati metliški grad. Odselil se je na Dunaj, umrl pa je v Gradcu leta 1910. Njegova sicer tragična zgodba je dokaj značilna za tiste čase in še bolj za čase, ki so jim sledili. Čas vitezov, baronov pa tudi cesarjev se je tedaj že poslavljal, dokončno pa se je poslovil kmalu po Savinškovi smrti.

Spominsko obeležje pred metliškim gradom. Nekdanji vrt je danes po večini parkirišče.

Požarna bramba pred društvom

Tudi preden je bila ustanovljena Prostovoljna požarna bramba v Metliki, je imelo mesto nekaj mehanizmov, s

Ratio omnia vincit.

Razum premaga vse.

Manilij, Astronomica 4, 932

katerimi so se borili in preprečevali požare. Imeli so nočne čuvaje, ki so skrbeli za varnost, pomagali so jim tudi meščani, ki so morali stražiti ponoči (nočne straže), pregledovali so kurišča, imeli so kadi, ki so bile vedno polne vode (za to so skrbele ženske, ki so vodo prinašale iz potoka Obrh), imeli so tudi brizgalno, ki so jo kupili leta 1836. Po požarnem redu so morali v primeru požara sodelovati vsi meščani.

Vendar vse to ni potekalo brez težav. Meščani so se pritoževali nad nočnimi čuvaji, ki da svojega dela niso opravljali (ali pa so ga opravljali površno), obenem pa se je moško prebivalstvo na vse pretege izogibalo nočnim stražam. Vse to kaže, da Metlika ni bila pripravljena, da bi se lahko soočila s požarom. Spore in nenehno kazanje s prstom drug na drugega je presekjal Josip Savinšek s svojo idejo požarne brambe.

Ustanovitev in razvoj

Kaj je gnalo graščaka, pravnika, poslanca in še kaj, da je 18. septembra 1869 ustanovil prvo prostovoljno požarno brambo na Slovenskem? Zagotovo mu lastna varnost ni bila na prvem mestu, saj je bil manj ogrožen od ostalih prebivalcev mesta. Tudi gospodarsko je bil od njih bolj varen in bi v primeru požara utrpel manjšo škodo. Morda je hotel izboljšati varnost ostalih prebivalcev svojega mesta (glede na njegove dejavnosti v dobrodelnih društvih in kot poslanca je to zelo možno), morda je samo hotel prekiniti nenehno prepiranje med prebivalstvom in požarnimi stražniki – nočnimi čuvaji.

Kakorkoli že, njegov prispevek vedno znova poudarjamo, saj je še toliko bolj vreden, če vemo, da je v ustanovitev vložil kar nekaj svojega denarja. Prvi člani so bili meščani in njihovi sinovi (žensk niso sprejemali že zaradi težaškega dela z brizgalno), ki so morali imeti najmanj 16 let. Na prvem zboru maja 1869 se je zbralo 16 potencialnih članov, za pravi datum ustanovitve pa štejemo 18. september 1869, ko se je zbralo 27 članov. Savinšek jim je na lastne stroške kupil tudi

čepice, ki so jih s ponosom razkazovali, ko so za to imeli priložnost (leta pozneje so bile prav te čepice zlorabljene za teorijo, da je osnoval osebno stražo). Pozneje jim je na grajskem dvorišču dodelil tudi prostor, kamor so lahko shranjevali svojo opremo, njegova žena pa jim je kupila prapor. Zanimiva je bila tudi poklicna sestava prvih članov –

Opravlja gasilno društvo tudi kaka druga dela otétve? *ne*

Število članov		Stanje izvršujočih članov po vojnih razredih																												
izvršujočih	podpornih	Vojaščini podvrženi			Vojaščine oproščeni																									
<i>40</i>	<i>50</i>	rezervisti in deželni brambovci	črnovojniki, služeči vže v vojni	črnovojniki, doslej ne še služeči v c. in kr. armadi																										
		<i>15</i>	<i>12</i>	<i>5</i>	<i>8</i>																									
Rešilne priprave			Gasilni stroji in cevi				Vozovje		Zdravstvo																					
Premijske letve	Letve na glavnih (vitalno)	Priznake letve	Vsakovratne strojne letve	Rešilni meh in plahla	Plahla za skok	Vodrice	Parna brizgalnica	Sesalne brizgalnice z omako	Hidrofori	Brizgalnice brez sesal	Manjše brizgalnice	Hidrantni	Cevi na metro	Stožička in vrsta cevruge vijaka	Cevni, motorizirani in hidrantni vozovi	Voz za vodo na 2 in 4 kolesih	Voz za moštvo	Voz za gasilno pripravo	Zdravilni vozovi za pomoč in gasilno pripravo	Pojška lekarna	Nosila									
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>36</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>96</i>	<i>#</i>	<i>-</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

Odposlano okrajni zvezi dne: _____ Poveljništva podpis: *Leo Janyer*

Odposlano deželni zvezi dne: _____

Upisano v glavne zapiske po okrajih, list: _____

Ta zapisek vpošlje naj se do 15. januarja l. 1891. dotični okrajni zvezi, h kateri spada gasilno društvo, sicer pa vodstvu dotične deželne zveze gasilnih društev.

Gasilna društva po deželah, kjer ni deželnih zvez, vpošljejo naj statistiko predsedniku odbora avstrijskih gasilnih društev: **Reginaldu Czermaku v Toplicah na Češkem.**

št. 48 - 48. in 49. delo

Obrazec iz leta 1891 o stanju članstva požarne brambe.

veliko je bilo obrtnikov, nekaj posestnikov, navadni kmetje itn. Savinšku je očitno v nujnost ukrepanja na področju požarne varnosti uspelo prepričati vse sloje prebivalstva, ne glede na njihov socialni položaj, kar je bil velik dosežek.

Že takoj po ustanovitvi je požarna bramba zadihala s polnimi pljuči, saj so se nemudoma lotili nakupa moderne gasilske brizgalne. Nekateri člani so morda svoje novo poslanstvo vzeli preveč resno, saj so leta 1871 zaplenili nekaj kadilskih pip, češ da predstavljajo nevarnost za začetek požara. V mnogih pogledih je bila bramba zelo podobna današnjim društvom (ne samo gasilskim). Organizirali so srečanja in

veselice, imeli požarne vaje, gasili požare. Večino ostalega časa so poskušali nakupiti novo opremo ali pa zakrpati staro. Oprema je pri gasilcih vedno težava, saj se uporablja v najbolj ekstremnih okoliščinah, ko gre za življenje, in njeno obvarovanje v takšnih situacijah je drugotnega pomena. Opreme je bilo v tistih časih premalo za vse, ki so hoteli pomagati. Leta 1880 so zaprosili občino za pomoč pri nakupu žag, sekir in ostalega drobnega orodja. Hkrati je tedanji nadzornik orodja Franc Zalokar podal 32 predlogov za izboljšanje delovanja brambe, naslednje leto pa je dodal še 41 predlogov. Težava je menda bila tudi disciplina članov, ki

Ena od usnjenih čepic, ki jih je za svoje gasilce kupil dr. Josip Savinšek. Shranjena je v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča.

se niso dovolj redno udeleževali vaj, vračali orodja, ki so si ga sposodili, in podobno. Človek, ki se je z vsem tem spopadel, je bil Leopold Gangl, ki je v brambo vpeljal vojaško disciplino in jo vodil skoraj 20 let. Kljub njegovi strogosti so ga člani zelo

cenili, saj jim je uspel nakupiti nova orodja, uniforme (tako delovne kot častne) in še bi lahko naštevali. Odstopil je leta 1905. Kmalu zatem, leta 1910, je požarna bramba pristopila k Zvezi kranjskih gasilnih društev, kar je bilo nekaj, čemur so se z vsemi silami upirali že vse od leta 1888. Iz ohranjene dokumentacije je sicer jasno, da preveč vzorni člani niso bili, saj niso niti (redno) plačevali članarine, kar se je ohranilo tudi v novo državo. Glede na to, da so jih v zvezo včlanili malodane pod prisilo, je to na neki način razumljivo. Že leto pozneje pa so se odločili, da poskusijo ustanoviti Belokranjsko gasilsko župo, ki bi sedež imela v Črnomlju. Posledica vstopa v kranjsko zvezo je bil tudi nov pravilnik, ki je nadomestil starega iz leta 1879.

Kot v vsakem društvu je tudi pri brambi prihajalo do sporov med člani – glede poveljevanja, opreme, nalog ipd., posebnost tistega časa pa so bili tudi spori zaradi jezika. Avstro-Ogrska ni bila tako prijazna država, kot jo danes nekateri skušajo prikazati, Slovenci in slovenski jezik pa sploh nista imela kakšne veljave. Mnogi so bili prepričani, da slovenščina sploh nima mesta v društvu. A ne glede na vse težave, je požarna bramba v Metliki padla na plodna tla in njeno članstvo je nenehno raslo – leta 1891 so tako imeli že 90 članov, spoštovanje, ki so jim ga namenjali prebivalci Metlike, pa je bilo ogromno – npr. leta 1878 so poveljniki od okrajnega glavarstva v Črnomlju dobili dovoljenje za nošenje okrasnega orožja (pozneje so ga v paradah lahko nosili tudi navadni gasilci), kar je zagotovo dvignilo ugled gasilcev, leta 1897 in vnovič leta 1907 pa so jim izplačali velike denarne nagrade za požrtvovalno, nesebično in dolgotrajno službo v korist mesta Metlika.

Pravila in Mrtvaška blagajna

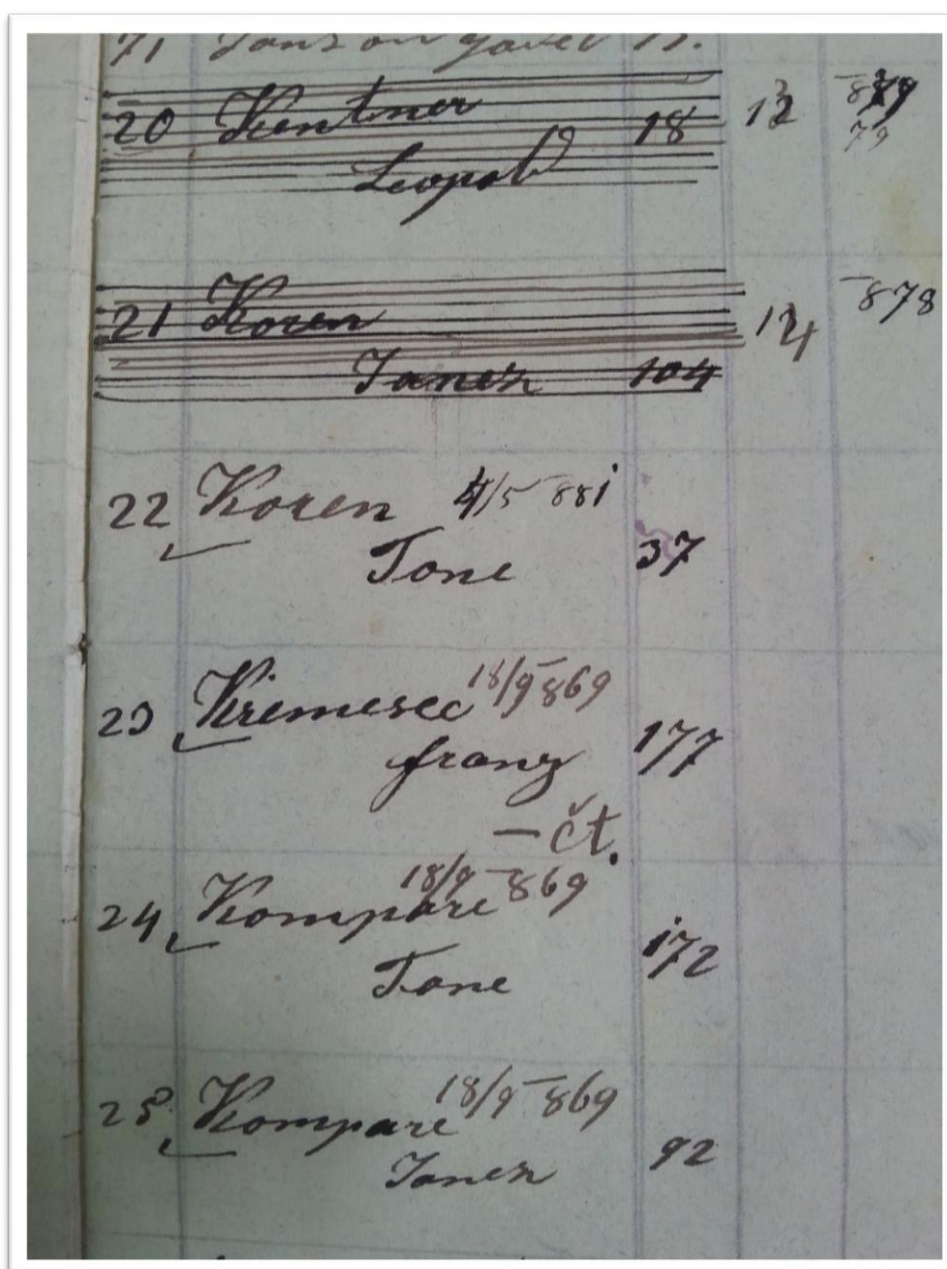
Prva pravila požarne brambe so imela 9 členov in so bila napisana na roke 13. aprila 1873, urejala pa so dolžnosti in pravice članov na vseh področjih delovanja društva. Dopolnjena so bila 12. decembra 1878. Knjižica Pravila in

Frazemski kotichek

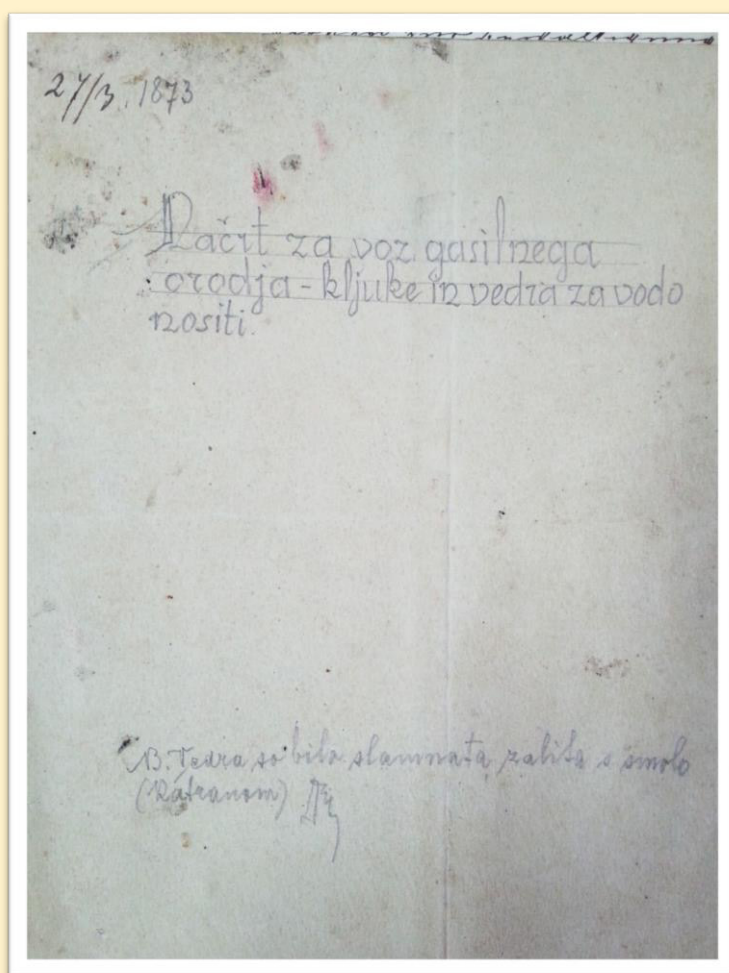
Gasiti požar: skušati reševati zelo zahteven položaj.

službeni red prostovoljne požarne brambe v Metliki je bila natisnjena v letu 1879. Načrt za Pravila je sicer moral biti pripravljen že leta 1877, saj je deželna vlada v Ljubljani 16. 2. 1877 malodane prepovedala društvo na podlagi slovenskih pravil, notranje ministrstvo na Dunaju pa je potem na podlagi pritožbe društva to odločitev spremenilo 23. 4. 1877. Leta 1879 je bila, kot dodatek k 10. členu pravil, natisnjena tudi t. i. Mrtvaška blagajna. Tisto, kar je posebej

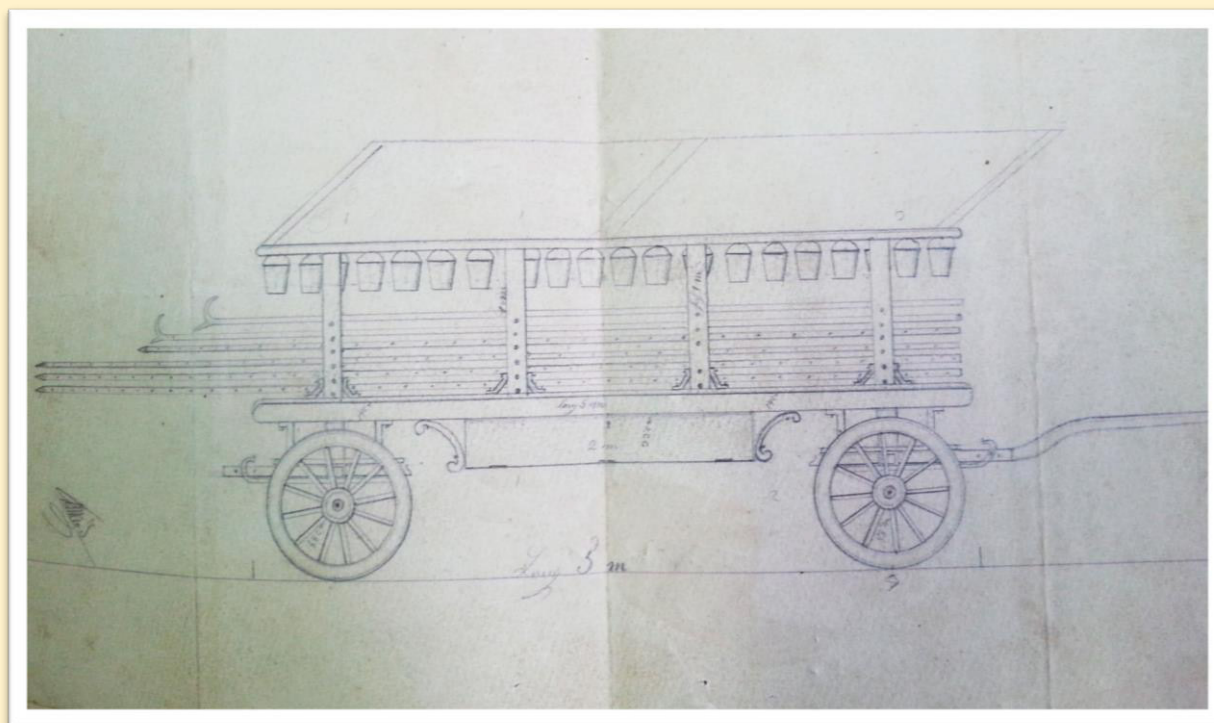

Najstarejši popis članov nam pove, da so bili nekateri včlanjeni 18. 9. 1869. Nekaj indicov sicer obstaja, da je bilo društvo ustanovljeno že prej, vendar zaenkrat ni nobenih konkretnih pisnih dokazov.

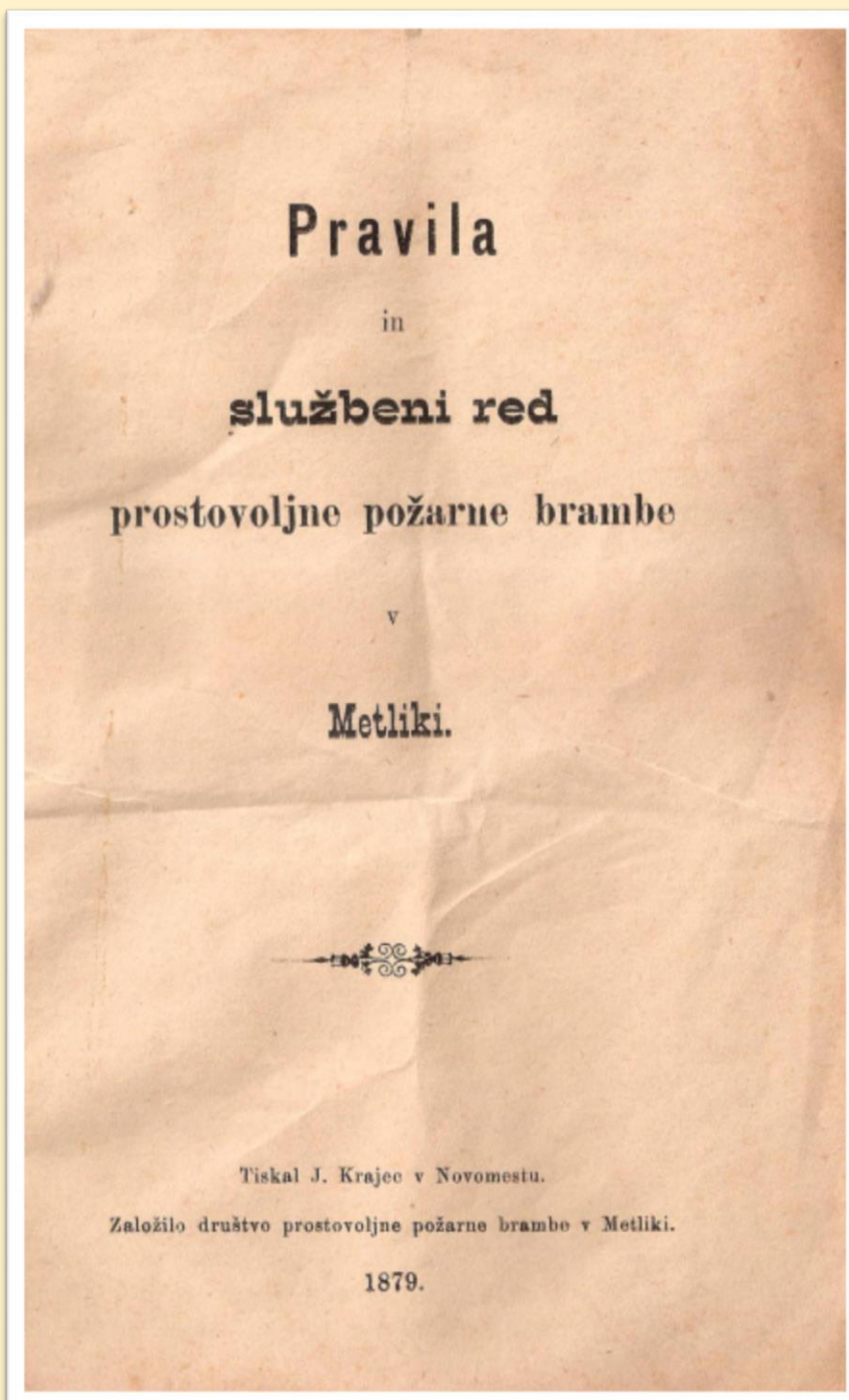
zanimivo, če pogledamo oba dokumenta, je to, da so Pravila in službeni red prostovoljne požarne brambe v Metliki napisana v slovenščini in se v celotnem tekstu pojavita samo dve nemški besedi. To sta Feuerpolizei v 4. členu Pravil in allarm v 2. členu službenega reda. Obe besedi sta dani v oklepaj in sta jasno ločeni od ostalih. Za razliko od tega pa je Mrtvaška blagajna dvojezična in napisana v obeh jezikih. Uradno je bil sicer slovenski jezik uveden v požarno službo **šele junija 1880** (torej več kot eno leto po izdaji Pravil in službenega reda v slovenskem jeziku), vendar se zdi nemogoče, da bi uporabljali nemščino med vajami, požari, ko je šlo za življenje in premoženje občanov, še manj pa med družabnimi srečanji, ki so bila namenjena sprostitvi in druženju članov. Tudi dokumentacija, ki je ohranjena, jasno izkazuje, da se je slovenščina v društvu uporabljala najmanj od leta 1873, zelo verjetno pa tudi že prej. Drznem si trditi, da je bil jezik društva od začetka v praksi slovenski, saj tudi danes gasilci med delom in vajami ne uporabljajo uradne knjižne slovenščine, ki je pač naš uradni jezik. Tudi tisk Pravil in službenega reda zagotovo ni bil poceni in požarna bramba si ne bi mogla privoščiti, da tiska knjižice, ki jih nato ne bi mogla (smela) uporabljati. Pomen slovenskega jezika je danes morda kar nekako samoumeven, vendar je bil to v tistih časih zagotovo neverjetno pogumen korak, zaradi katerega se je po intervenciji tedanjega župana vpletlo tudi ministrstvo v Ljubljani, nato pa še na Dunaju. Metliško društvo je bilo namreč od začetka izrazito slovensko, kar ni odgovarjalo pronemškemu županu Metlike. V Novem mestu so npr. slovensko poveljevanje **zahtevali** šele leta 1890. Še dve leti pozneje je časopis Rodoljub navajal svetle primere odpora proti nemškemu vplivu v gasilnih društvih (med njimi, zanimivo, metliško društvo ni omenjeno). Metliško društvo pa je na tem področju oralo ledino. Uvedba slovenskega jezika je po navadi šla z roko v roki z izstopom vseh Nemcev in nemškutarjev iz društva. Ti so nato ustanavljali svoja društva (predvsem v večjih mestih, kjer je bila koncentracija Nemcev večja, poskusili so se sicer razširiti

Najstarejši slovenski zapis v ohranjeni dokumentaciji požarne brambe izvira iz leta 1873, prikazuje pa načrt gasilnega voza, ki so ga nameravali kupiti v društvu. Iz skice je razvidno, da se gasilska miselnost ni nikoli spremenila – voz je opremljen za vse mogoče nezgodne primere in dejavnosti, obenem pa je vsa oprema tako lično postrojena, da ne ovira premikanja in delovanja voza. Tudi danes so gasilska vozila opremljena z vso možno opremo in laiki včasih sploh ne razumemo, kako gasilci vse orodje sploh spravijo v notranjost vozila.

eno izrazito slabo lastnost: bili so namreč znatno ekonomsko močnejši od Slovencev in marsikatero društvo se je znašlo v nezavidljivem finančnem položaju. Na srečo so tedaj obstajali tudi bogati Slovenci, ki so bili pripravljeni darovati del svojih prihodkov za splošno blaginjo (npr. znani slovenski pisatelj Janko Kersnik). Kako bi jih potrebovali tudi danes (Božič, Razvoj gasilstva na Slovenskem, str. 62).

Notranja naslovnica Pravil in službenega reda požarne brambe v Metliki iz leta 1879. Pravila so imela 10 členov, službeni red pa 25, ki so bila skupaj objavljena na 16 straneh. Ohranjeni izvornik hrani Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča.

Pravila so določala:

1. namen in sedež požarne brambe (»hitro, sigurno in vrednjeno sodelovanje k zadušenju škodljivega požara«, »Sedež požarne brambe je v Metliki«);
2. ude (ki so se delili na izvrševalne in podporne, nadalje pa so se izvrševalni udi delili v štiri pododdelke – »plezavci, škropivci, vodonosci in varhi«. Vsak od teh oddelkov je tudi imel svojega podpoveljnika;
3. kdo se lahko včlani v brambo – »vsaki poštenu, kdor je dovršil 18. leto«. Prosilce za vstop so lahko tudi zavrnili, če so se za to odločili vsi štirje podpoveljniki;
4. pravice in dolžnosti udov – »služba izvrševalnih udov je brezplačna. Vsaki podpirajoči ud ima znesek od najmanj 50. kr v četrt leta za uplačati«. 50 krajcarjev na četrletje znese dva goldinarja (pozneje krone) na leto;
5. sredstva požarne brambe so bila »iz doneskov podpiralnih udov, iz darovanih sredstev ..., iz doneskov po požarni brambi izpeljanih vesellic ..., iz orodja in drugih oprav«;
6. organe požarne brambe – odbor in glavni shod. Odbor je bil sestavljen iz nadpoveljnika in njegovega namestnika, štirih podpoveljnikov in njihovih namestnikov, blagajničarja, nadzornika brizgalne in perovodje (tajnik, zapisnikar). Nadpoveljnik je bil zmeraj župan Metlike, ostale so izvolili izmed izvrševalnih članov za obdobje enega leta;
7. poravnave v prepirih – o prepirih je odločal panel, ki ga postavita tožnika (vsak izbere dva sodnika). Možna je bila pritožba tudi na odbor ali na shod. Glede na parno število sodnikov in dejstvo, da je zagotovo vsak

postavil v panel svoje prijatelje, si lahko mislimo, da so bile pritožbe kar redna stvar. Ena je tudi ohranjena v arhivu Belokranjskega muzeja;

8. izstop in izključitev udov – izstop je bilo treba pisno najaviti 14 dni vnaprej, izključitve pa je urejal odbor, vendar se je lahko vsak izključeni član pritožil na glavni shod;
9. razpust brambe – »sledi, ako se število izvrševalnih udov pod 12 zmanjša« ali pa po odločitvi glavnega shoda (vendar mora odločiti z 2/3 večino). V primeru razpusta bi vse premoženje požarne brambe prešlo na mesto Metlika – to določbo so pozneje na roke prepisali v pravilnik iz leta 1910;
10. mrtvaška blagajna – zapisali so osnovna pravila, ki so jih potem dodatno razdelali. Mrtvaška blagajna sicer ni bila poceni, saj je vsak podporni član moral kot nekakšno »ustanovnino« prispevati 20 goldinarjev, vsak izvrševalni pa 5. Nato pa so vsi plačevali goldinar na leto – plačali so 4. maja, ko so praznovali florjanovo.

Frazemski kotiček

Ogenj v strehi: frazem uporabimo, ko pride do spora ali prepira.

J. KRAJEC BUKVARNJA IN TISKARNA NOVOMESTO.	
S. n. slavna požarna bramba v Metliki:	
19/5. 82.	150 Pravit za pogrebe. ja tisk papir in preštars
14/5 85	Trakove z napisom "Metlika"
	met. 3 -
	1 50
	4 50

Račun za knjižico mrtvaške blagajne.

Mrtvaška blagajna

Knjižice z uradnim naslovom Mrtvaška blagajna so dobili vsi člani društva. Na prvo stran so vpisali svoje ime, na drugi strani je bil ponovljen 10. člen pravil gasilskega društva, nato je sledilo natančno pojasnilo v slovenščini in šele nato v nemščini, na koncu je bil še prostor za beleženje vplačil. Kaj točno se bo plačevalo iz Mrtvaške blagajne, je bilo določeno do zadnje podrobnosti – očitno so temu delu namenili veliko pozornosti.

Omnes eadem cogimur.

Vsi pojdemo na isti kraj.

Horacij. Carmina 2, 3, 25

Notranja naslovnica Mrtvaške blagajne. Ta je bila zelo podrobno napisana in je urejala vse, tudi najmanjše podrobnosti, za primer pokopa gasilca. Spodaj je primer vplačil.

Frazemski kotiček

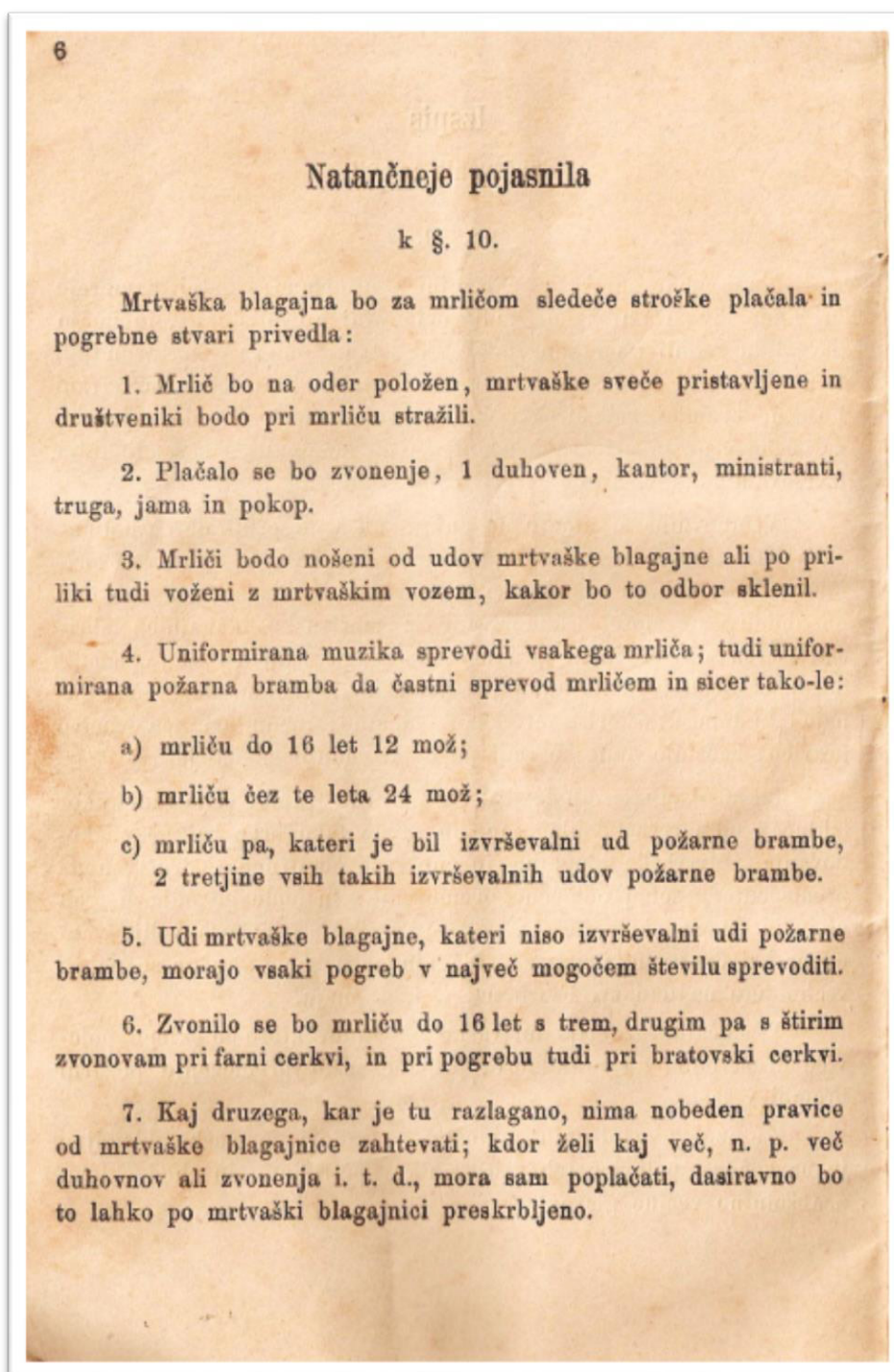
Bruhati ogenj in žveplo: silovito napadati koga z besedami.

8

Vplačano je. — Eingezahlt.

		fl.	kr.
<i>dnem 29/8 87</i>	Ustanovne takse: Fundationsgebühr:	<i>2</i>	
<i>7. A</i>	Letni prinesek: Jahresbeitrag:		<i>46</i>
<i>5</i>			
<i>5/4 882</i>	Ustanovne takse: Fundationsgebühr:	<i>2</i>	
<i>4. 45. 00</i>	Letni prinesek: Jahresbeitrag:		<i>46</i>
<i>5/10 882</i>			
<i>4. 61. 00</i>			
<i>5/10 882</i>	<i>vloza po ...</i>		<i>46</i>
<i>5/11</i>	Ustanovne takse: Fundationsgebühr:		<i>46</i>
<i>5/12</i>	Letni prinesek: Jahresbeitrag:		<i>46</i>
<i>5/10 883</i>			
<i>5/11</i>			
<i>29/4</i>	Ustanovne takse: Fundationsgebühr:	<i>4</i>	
<i>4. 20. 00</i>	Letni prinesek: Jahresbeitrag:		<i>46</i>
<i>16/10</i>			
<i>4. 20. 00</i>			
<i>13/1 884</i>	Ustanovne takse: Fundationsgebühr:		<i>46</i>
<i>4. 21. 00</i>	Letni prinesek: Jahresbeitrag:		<i>46</i>
<i>2/5 884</i>			

Zabeležki vplačil v Mrtvaško blagajno.

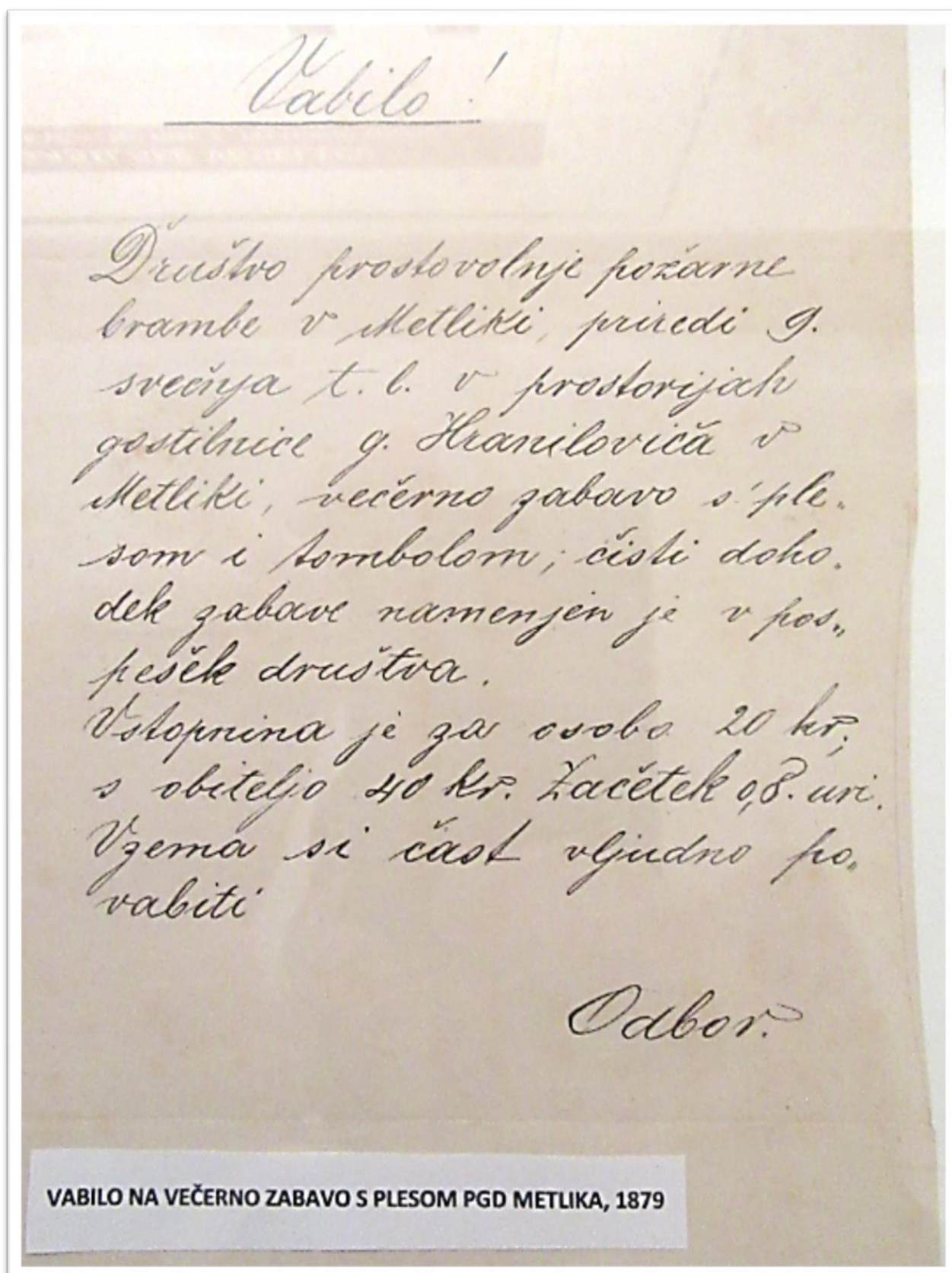
Kar nekaj pozornosti so gasilci namenili tudi bolj veselim temam. Po vzoru drugih društev so gasilci kaj kmalu začeli z organiziranjem veselic in drugih prireditev. To ni bila samo priložnost za sproščeno druženje s someščani, ampak tudi priložnost za predstavitev dela požarne brambe in manjši zaslužek, ki je končal v blagajni društva in je vsaj začasno pomagal blažiti kronično pomanjkanje/krpanje opreme.

Voluptates commendat rarior usus.

Užitki so slajši, če so redki.

Juvenal, Saturae 10, 208

Vabilo na zabavo s plesom. Izvirnik hrani Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča.

VABILO!

Društvo požarne brambe v Metliki priredi kegljanje na stavo, na vrtu *gop. Dvor. Makarja*. Začetek bode *29. junija* in konec *4. julija* t. l.

Keglati je vsakteremu in vsaki dan prosto. Plača se za tri hite 10 kr.

DOBITKI:

1. *En stari cov. Cekin*
2. *» srebrnak za 2 glb*
3. *» do » 1 glb 50 kr*
4. *» do » 1 glb.*
5. *4 petindvajsetice 1 glb.*

Vabijo se uljudno vsi prijatelji požarne brambe, da se vdeležijo pri kegljanji, ker čisti dobiček pride v korist požarne brambi za oskrbljenje gasilnih priprav.

V METLIKI dne *29. junija* 188*7*

Nadpoveljnik

Vabilo na gasilsko zabavo s kegljanjem. Izvirnik hrani Belokranjski muzej.

Št. 8794 III 882
1880

Naj prejme
Prostovoljna požarna bramba
Metliška

V Vašej pravdi proti Jozij Smrekar-juni
Metliške ulice 114

zavoljo 207 52 kr.

odločuje se dan za ustno razpravo v malotnem postopku pri tem sodišči na
23/8 1882, 10 poldne o 8 uri ter se pozivate s tem naročilom
da seboj vzamete pisma, ki se te pravde tičejo, in ako bode moči, tudi priče, na ktere se
hočete oslanjati.

C. kr. Metliška sodišče
Metliška dne 10/8 1882

Fr. 116 Bagatelilverf. slovenisch. Quint

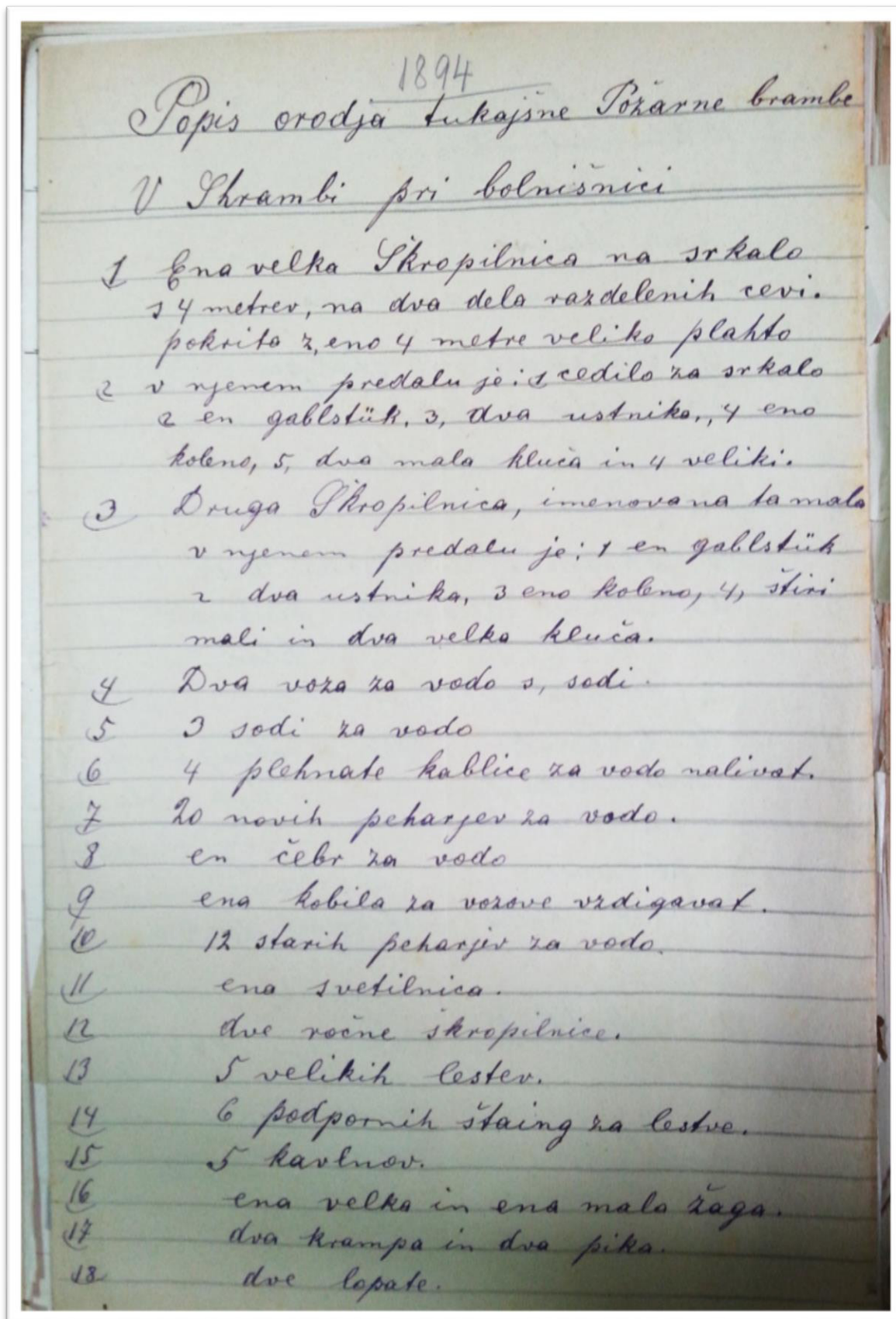
Dejavnost prostovoljne brambe je bila že od začetka zelo razvejana, na žalost pa je prišlo tudi do neljubih dogodkov, tako so se med drugim zapletli tudi v sodni spor.

Ročna brizgalna metliške brambe, izdelana leta 1912. Če jo primerjamo s starejšimi modeli, opazimo, da je bila vitkejša, manjša in s tem zagotovo lažja za uporabo. Obenem lahko nosi vse cevi in potrebna orodja. Razvoj brizgaln je zmeraj šel v smer lažje uporabe in večje učinkovitosti.

Najstarejša brizgalna v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča.

Popis orodja iz leta 1894 se zdi dokaj skromen za društvo, ki je imelo skoraj 100 članov. Sicer pa sta pomanjkanje denarja in posledično opreme tako stara kot gasilstvo.

Frazemski kotiček

Biti med dvema ognjema: biti v položaju, ko nekoga obkrožata dve nasprotujoči si sili.

Pravilnik iz leta 1910 je bil generičen in so ga sprejela vsa društva na Kranjskem. Sprejelo ga je tudi Prostovoljno gasilsko društvo v Metliki, kot se je po novem imenovalo. Dodali so nekaj svojih rešitev pri več členih. 1. člen, ki govori o namenu, so v celoti spremenili, popravili pa so tudi 5. člen (poleg voljenih 9 članov odbora – načelnik, namestnik načelnika, tajnik, blagajnik, treh odbornikov in še dveh namestnikov – so Metličani dodali še volitve zastavonoše in njegovega namestnika), 17. člen (zato da v primeru prenehanja obstoja društva njegovo premoženje ne bi prešlo v last občine, ampak v last mesta Metlike – to je bil prepis iz prvotnih pravil) in 18. člen, ki je govoril o občnem zboru (Metličani so dodelili volilno pravico vsem, ki so bili

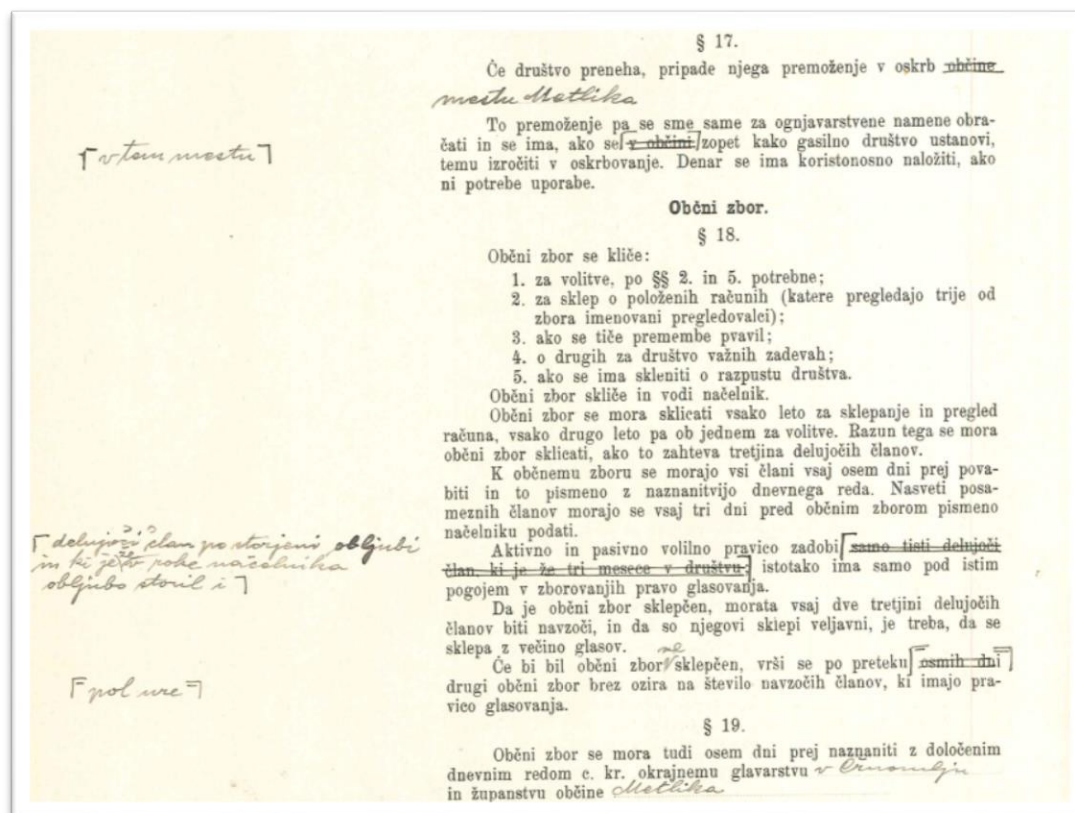
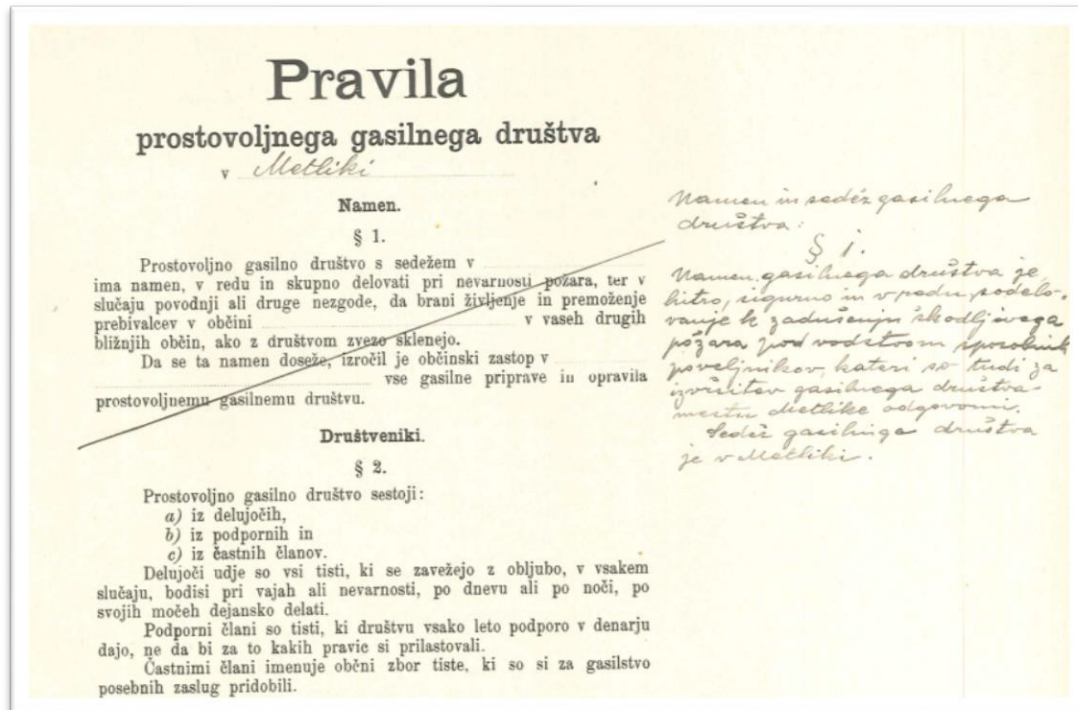
člani, da ni bilo treba čakati treh mesecev, in v primeru nesklepčnosti občnega zbora je bil naslednji zbor sklican po preteku pol ure in ne 8 dni). Novi pravilnik je sicer prinesel kar nekaj sprememb v življenje društva – delujočim in podpornim članom (prej izvrševalni in podporni) je dodal tudi častne člane. Delujoči člani so ostali varuhi in plezavci, škropivci in vodonosci

Podpisniki pravilnika iz leta 1910.

pa so se združili v brizgavce; ta sprememba zagotovo odseva napredek in izboljšave pri ročnih brizgalnah, saj so bile močnejše in so lahko gasili iz večje razdalje (poznali pa so tudi že parne, ki pa so bile zaradi cene nakupa in vzdrževanja zelo redke). Bolj so razdelali tudi pogoje za sprejem – bolj natančno so določili, da so lahko brizgavci in plezavci stari le od 18 do 40 let. Kdor je bil star od 40 do 50 let, je bil določen

za varuha. Enotno za celotno Kranjsko so bile določene tudi uniforme.

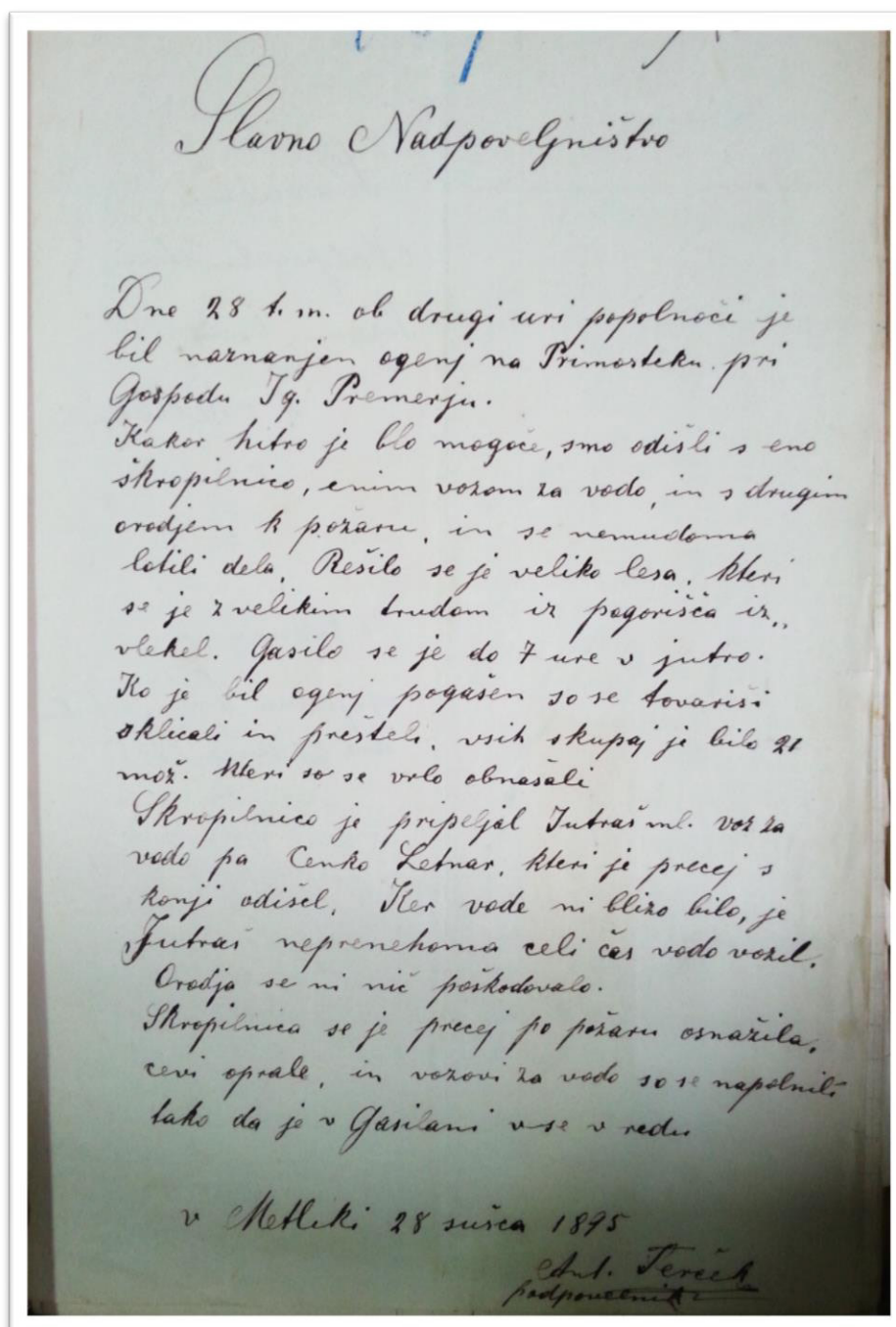
Pravilnik iz leta 1910 z metliškimi popravki.

Čelada iz tega obdobja, ohranjena v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča.

Razmeroma mirno življenje malega mesta in požarne
brambe je nato 1914 grobo presekala 1. svetovna vojna.
Delo društva je tedaj mirovalo, saj so bili mladi člani
vpoklicani na fronte v borbo za cesarja in državo, ki jim ni
dajala drugega kot obilno dozo propagande. Tisti, ki so ostali,
so se kmalu znašli v velikem pomanjkanju in bedi. Izginilo je

kar nekaj inventarja, bodisi so ga zaplenili vojaški uradniki ali pa so si z uporabo življenje vsaj malo lajšali starejši člani.

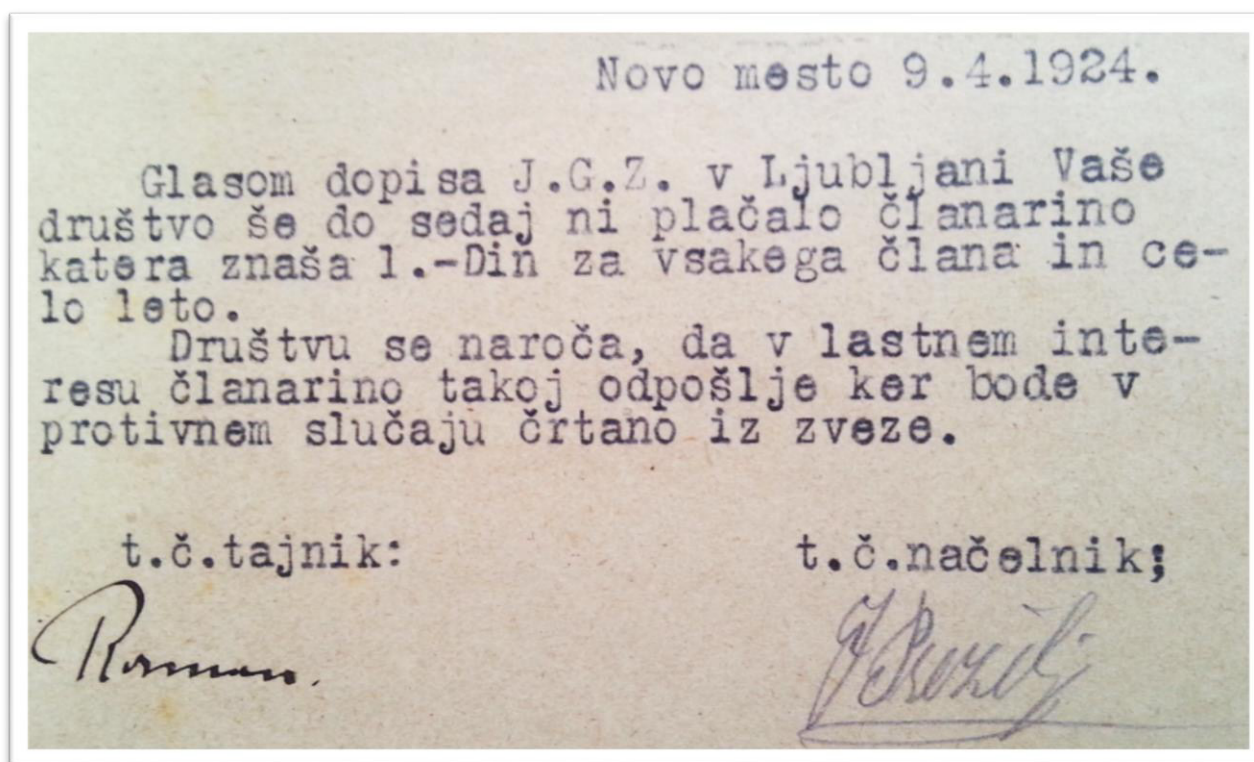

Primer zapisnika o požaru iz leta 1895.

Po 1. svetovni vojni

Rane 1. svetovne vojne so bile globoke, a spremenilo se je bore malo. Življenje je šlo naprej. V majhnih mestih čas vedno teče drugače kot v večjih, saj ima prebivalstvo

drugačne težave. Prebivalcem takšnih mest in krajev ni pomembno, v kateri državi živijo, kdo jim vlada in kakšno družbeno-politično ureditev imajo. Pomembne so druge stvari – pošta, vodovod, varnost, železnice in cestne povezave (pa naj bodo še tako kratke ali slabe). Tako kot so bili prej Metličani zvesti enemu monarhu in državi, so zdaj brez prevelikega razmišljanja verjeli v novo državo in njeno ureditev. Realni problemi pa so ostali isti kot prej tako v metliški družbi kot znotraj gasilskega društva. Jasno je, da se je zaradi števila padlih v vojni zmanjšalo tudi število gasilcev, kar je bila velika škoda. Oprema je bila dodobra načeta in potrebna popravil ali pa je bilo treba kupiti novo. Veliko je bilo tudi izgubljene opreme. Obrabljena oprema je sicer tema, ki se ponavlja skozi celotno zgodovino PGD Metlika, zagotovo je znana tudi drugim društvom. Gasilci so pač svojo opremo zmeraj uporabljali v najbolj ekstremnih razmerah in vsaka oprema se je, navkljub vzdrževanju in popravilom, sčasoma obrabila in uničila. Ko gre za življenja, nihče ne razmišlja o dobrobiti opreme. Nato je društvo opremo krpalo in popravljalo, kolikor se je pač dalo, vse dokler niso

Dopis iz Ljubljane o neplačani članarini.

dobila ustreznega nadomestka. Ko pa so dobili kakšen kos nove opreme, so seveda poskrbeli, da je tudi stara oprema našla novo delovno mesto v kakšnem bližnjem gasilskem društvu oziroma v prostovoljni gasilski četi, kot so se od leta 1933 uradno imenovala društva. Tudi zato je Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča tako bogat z opremo iz različnih obdobj. Tako se je zgodilo tudi s staro ročno brizgalno, ki jo je leta 1927 zamenjala Renaultova motorna brizgalna, podarjena je bila v Križevsko vas. Z novim nakupom je odpadlo tudi najbolj težaško delo gasilcev – ročno poganjanje vode v cevi, kar je znatno pripomoglo pri učinku gašenja, saj motor ne potrebuje počitka in se izčrpa dosti počasneje kot ekipa še tako krepkih gasilcev. Izjemnega pomena za požarno varnost Metlike sta bili tudi elektrifikacija mesta in napeljava vodovoda. Leta 1931 je mesto začelo dobivati električno energijo iz hrvaškega Ozlja, to pa je oznanilo konec uporabe za sveče, petrolejke in

Neodposlana razglednica, na kateri je prikazana povorka iz leta 1921, s katero so proslavili 50-letnico (v resnici pa 52-letnico) metliške požarne brambe. Vir fotografije: Božidar Flajšman – Podobe časa.

Frazemski kotiček

Bati se koga/česa kot živega ognja: zelo se bati koga/česa.

podobne svetilne naprave (ostalih električnih naprav je bilo takrat bore malo). Verjetnost ognja se je s tem zelo zmanjšala. Če pa je že do njega prišlo, se je lahko lažje pogasil, ne samo zaradi velike moči Renaultove brizgalne, ampak tudi zaradi vodovoda, ki je bil napeljan leta 1935. Nič več ni bilo treba vode nositi v korita, potem pa v primeru požara iz korit vodo prenašati v ročno brizgalno in jo nato pošiljati v ogenj. Po Metliki so se napeljali hidranti, ki so omogočali priklop gasilnih cevi, tako da je bila voda zmeraj »pri roki«. Zanimivo je, da so Metličani dve tako pomembni pridobitvi, kot sta vodovod in elektrika, dobili v tako kratkem času – v razmiku štirih let. Obe pridobitvi sta sovpadali z delovanjem metliškega okraja, ki pa je bil leta 1936 ukinjen, Metlika pa je bila spet priključena črnomaljskemu okraju. Le malo pozneje smo v Metliki dobili zdravstveni in sokolski dom. Društvo je z veliko muko kupilo gasilski avto, začeli so se pogovori o gradnji sodobnega gasilskega doma. V tem obdobju so imeli metliški (in okoliški) gasilci tudi lastno gasilsko župo, ki pa je bila ukinjena skupaj z okrajem (župa je delovala od 1. julija 1931 do 4. januarja 1937). Vrnili so se pod okrilje belokranjske gasilske župe, ki je bila ustanovljena leta 1924, ko se je Novomeška župa zaradi velikosti (in posledično logističnih težav) razdelila na Novomeško župo in Belokranjsko župo. Te župe ne smemo zamenjevati z Okrajno gasilsko župo Črnomelj, ki je bila ustanovljena 13. oktobra 1912, rekli so ji tudi Belokranjska gasilska zveza, saj je bila še zmeraj del Novomeške župe do leta 1924. Obetaven razvoj mesta in društva je na žalost pretrgal največji dogodek, ki ga je človek sprožil v vsej svoji zgodovini, 2. svetovna vojna. V narodnoosvobodilnem boju je sodelovalo kar 27 od 53 gasilcev društva (Dular, 1969, str. 66).

Invidia gloriae comes.

Zavist je spremljevalka slave.

Nepot, Vitae. Chabrias 3, 3

Članek v časopisu *Jutro* iz leta 1931 navaja metliško gasilno društvo kot drugo najstarejše v Sloveniji, za leto ustanovitve so šteli letnico 1871. Argumenti za takšne trditve so naravnost smešni in se jih zlahka ovrže, zelo verjetno pa so povezani s političnimi (ustanovitelj Savinšek kot nekakšen lokalni spomenik Avstro-Ogrski) in prestižnimi razlogi (ne more biti Metlika boljša od večjih mest). Med drugim avtor navaja, da se letnica 1869 ne šteje, ker naj bi jih Savinšek osnoval kot nekakšno osebno stražo in ne kot splošno obrambo. Že iz Savinškovega življenjepisa izhaja, da je to čista laž. Savinšek je ustanovil in opremil društvo, mu daroval lastno zemljo za potrebe skladiščenja opreme, društvo pa je gasilo in služilo ne samo v Metliki, ampak tudi v okolici in celo na Hrvaškem, ko je bilo treba. Osebna straža ne bi delala nič od tega. Prav tako imamo pisne dokaze, da so že decembra 1869 začeli vse postopke za nakup gasilnega voza (ki ni bil poceni), kar jasno kaže na to, da so se resno in nemudoma lotili svojega poslanstva – izboljšanja požarne varnosti in pomoči sočloveku. Kako točno so vrli možje tedanjega časa določili letnico 1871, je malce težko razumeti. Zakaj je bila leta 1869 metliška požarna bramba osebna straža, leta 1871 pa ne več, kljub temu da je bil Savinšek močno vpet v dogajanje v obeh obdobjih, ni jasno. Po tej logiki bi šele z njegovim odhodom iz Metlike požarna bramba prešla od osebne straže do splošne požarne brambe. Šele leta 1959, 90 let po ustanovitvi društva, je Državni arhiv Slovenije potrdil pristnost dokumentov, iz katerih je jasno razvidno, da je bila požarna bramba ustanovljena najpozneje 18. 9. 1869, zelo verjetno pa tudi pred tem. Tudi tedaj to ni potekalo gladko, saj so se morali boriti z birokracijo in nerazumevanjem na vsakem koraku. Je pa res, da se metliški gasilci s temi datumi nikoli niso preveč obremenjevali, saj so bili dovolj zaposleni z drugimi, bolj resnimi opravili, ki jih pri delu gasilcev nikoli ne zmanjka. Verjetno je tudi zato trajalo kar 90 let, da so sploh začeli postopke za priznanje, da so najstarejše društvo v Sloveniji. Sicer pa ali bi bilo metliško društvo kaj manj vredno, če bi bilo ustanovljeno leta 1871? Ali so društva, ki so ustanovljena za metliškimi, manj vredna? Ali je metliško društvo manj vredno od varaždinskega, ki je bilo ustanovljeno leta 1864? Ali je varaždinsko manj vredno od nemških in avstrijskih, ki so bila ustanovljena še prej? Zagotovo je odgovor vsakega posameznika na ta vprašanja velik in odločen ne. Vsi gasilci so nosilci plemenite ideje in tradicije, ki izhaja še iz rimskih časov, in ključna jim je skrb za sočloveka, za njegovo varnost in varnost njegove lastnine. Vse ostalo je nepomembno.

Fotografija postrojenih gasilcev iz članka revije *Jutro*, postroj gasilcev pred občino ob 62-letnici društva.

Gradnja vodovoda, ki je imel pomembno higijensko, protipožarno in še kakšno vlogo. Ženskam in mladim ni bilo treba več zajemati vode v Obrhu, ampak so to storili pri najbližjem hidrantu. Zagotovo je izboljšal kakovost življenja v mestu. Na sliki Metličani gradijo vodovod na Požeg.

Vir: Andrej Dular – Od sanj do resničnosti.

Po 2. svetovni vojni

Rane 2. svetovne vojne so v svetovno zavest zarezale še globlje kot rane 1. svetovne vojne. Tudi Slovenija ni bila (in ni) nobena izjema. Gasilsko društvo je bilo na kolenih, nekaj članov je bilo mrtvih, Metlika požgana, oprema pa izropana, uničena ali povsem zastarela. Najbolj je Metličane bolela izguba gasilskega avta, ki ga je v zadnjih mesecih vojne zaplenila vojska, nato pa uničila nekje pri Beogradu. Nadomestilo zanj so po mnogih peripetijah in nezgodah dobili šele 1952. Izgubljen je bil tudi skorajda celoten arhiv društva.

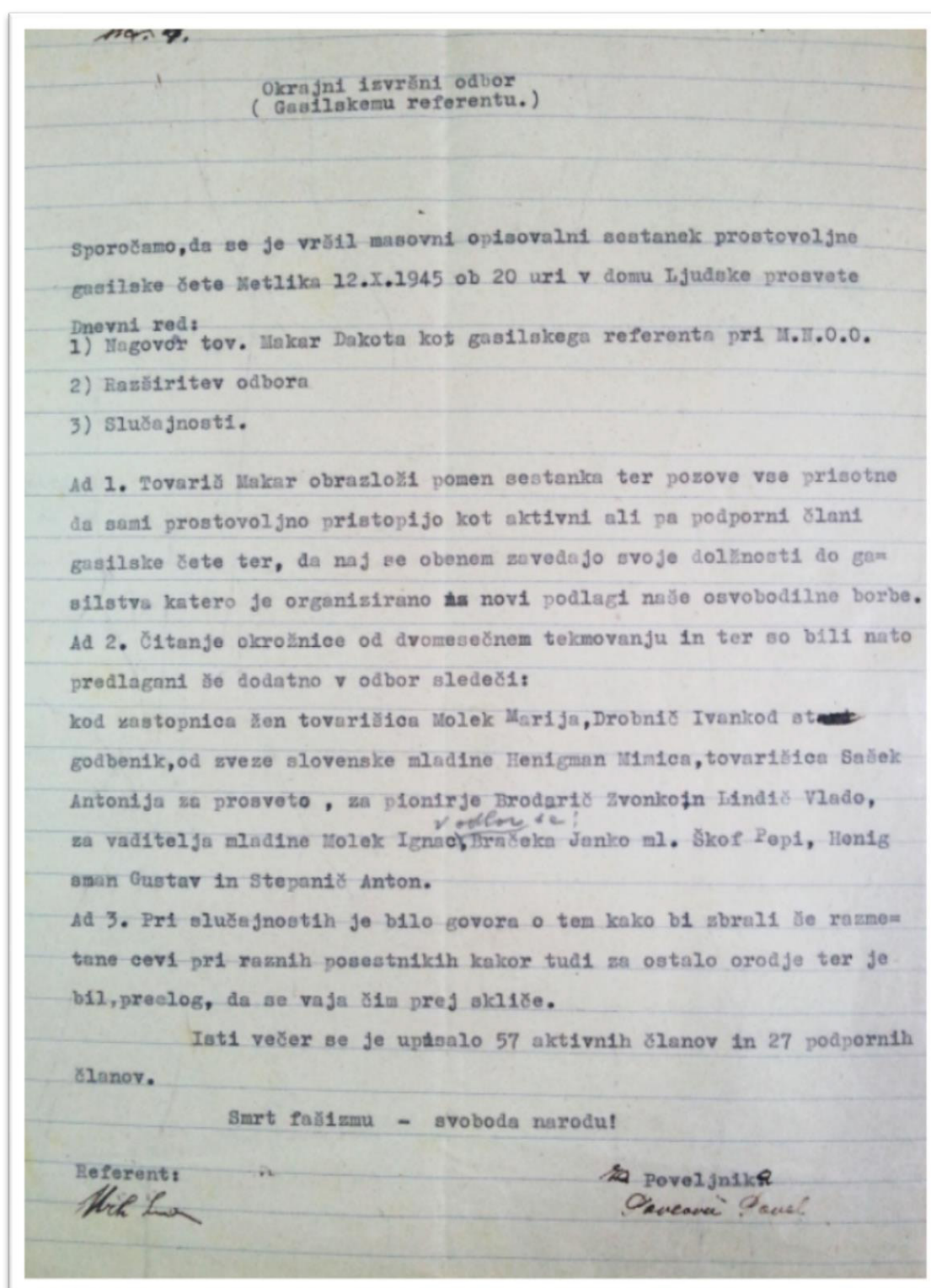
Zato je še toliko bolj pohvalno, da so se Metličani takoj po končani moriji vnovič množično včlanjevali v obnovljeno gasilsko društvo (med okupacijo so Italijani »ukinili« gasilsko društvo, ga nato na novo ustanovili in spet ukinili). Na »ustanovnem« sestanku se je vanj včlanilo 57 aktivnih članov, 27 pa je izbralo podporno vlogo. Društvo je tako imelo več članov leta 1945 kot leta 1941. Ljudje so očitno (spet) prepoznali potrebo po organizirani varnosti in pomoči sočloveku. Skladno z novo državno ureditvijo so večjo vlogo v društvu dobile tudi ženske in malo pozneje tudi gasilci mladinci. Ženske in otroci so sicer praktično vse do postavitve vodovoda in hidrantov pomagali društvu, saj so bili zadolženi za polnjenje kadi z vodo, ki so bile strateško razvrščene po Metliki, tako da je bila v primeru požara voda zmeraj dokaj blizu. Uradno pa niso bili člani društva. Leta 1948 je Prostovoljno gasilsko društvo Metlika (kakor se je spet preimenovalo) imelo dve ženski v 14-članskem upravnem odboru. Leta 1949 pa na seznamu članov najdemo med 70 člani kar 9 žensk. Leta 1952 jih je bilo že dovolj za žensko desetino, še dve leti pred tem so ustanovili tudi pionirsko četo, čeravno so na upravnih odborih iz tistega časa ugotavljali, da opreme in drugih sredstev nimajo dovolj niti za vaje odraslega članstva, kaj šele za mladino. Za gasilsko društvo (kakor tudi za Metliko in celotno državo) so bila to »leta suhih krav«. Vsa prizadevanja članov so šla v smeri čimprejšnje obnove društva. Tistega najpomembnejšega – med vojno izgubljenih gasilcev – jasno niso dobili nazaj, so pa se nenehno ukvarjali z opremo in jo poskušali obnoviti ali nadgraditi za vsako ceno. Primanjkovalo jim je cevi, delovnih oblek, primanjkovalo je bencina za brizgalne ... Po stari navadi so opremo krpali, dokler niso dobili nove, ali pa je stara preprosto razpadla.

Leta 1947 so metliški gasilci dosegli 3. mesto na »tekmovanju« gasilskih čet pri obnovi domovine. Šlo je dejansko za različna dela – od čiščenja ruševin, gradnje novih stavb pa vse do košnje trave in sečnje gozda. Za nagrado so prejeli 200 metrov gasilskih cevi – nagrada, ki je bila še kako

Nulla Salus bello.

Vojna ne daje blaginje.

*Vergil, Aeneis 11, 362,
399*

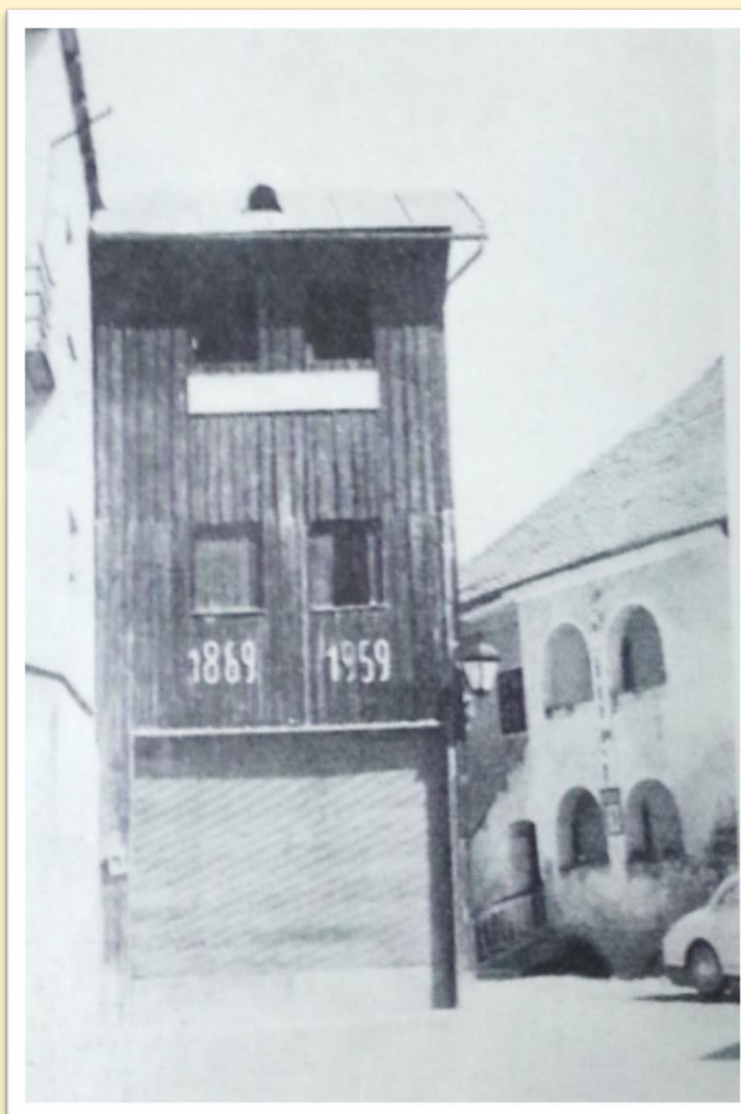

Zapisnik o prvem povojnem sestanku društva 12. oktobra 1945.

dobrodošla, saj je omogočala kolikor toliko varno in normalno delo gasilcev. Načrti za gasilski dom so bili v grobem narejeni že pred vojno, vendar do gradnje nikoli ni prišlo. Leta 1953 so gasilci od mesta Metlika dobili v dar hišo, ki naj bi jo preuredili v moderen gasilski dom. V zgodbo se je

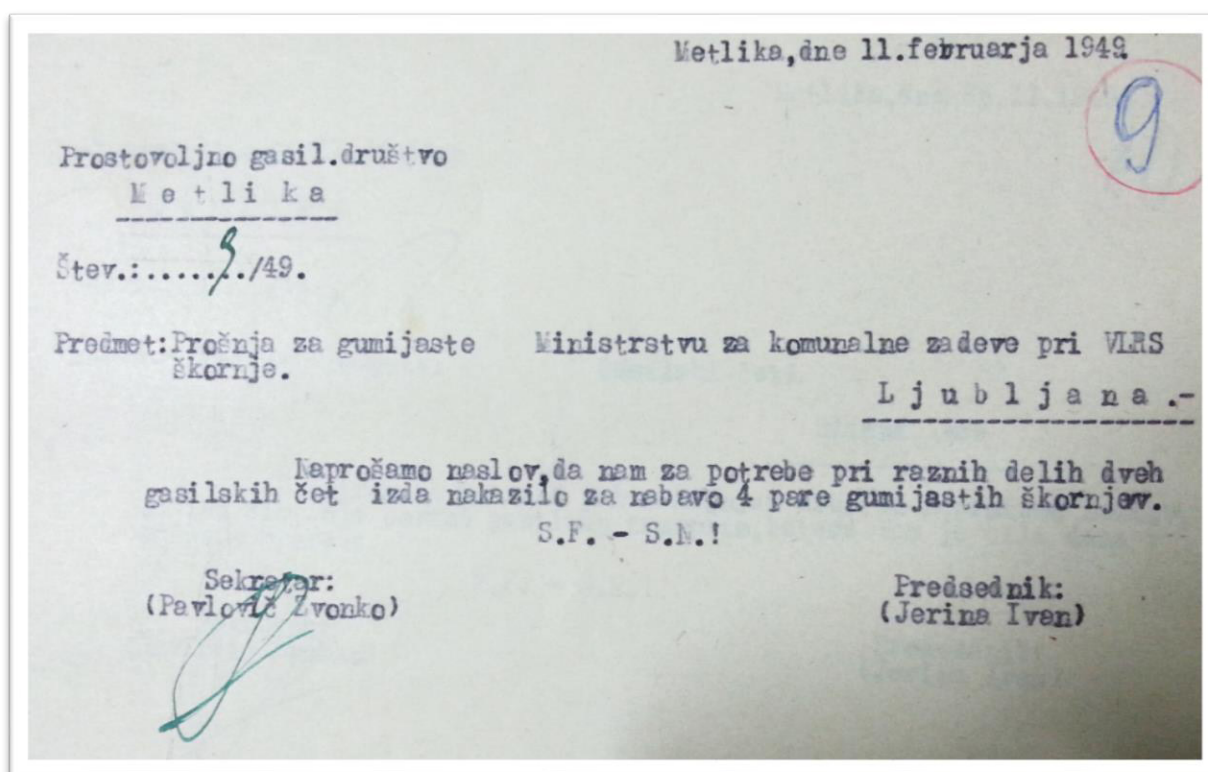

skorajda takoj vključil Okrajni ljudski odbor Črnomelj, ki je odločil, da je takšno darilo nezakonito, saj da 4. člen zakona o gasilskih društvih prepoveduje lastnino za društva. Metličani so se pritožili na republiško gasilsko zvezo s trdnim argumentom, da 19. člen istega zakona navaja, da vsa lastnina društev v primeru razpustitve preide v roke ustanovitelja – se pravi ima društvo lahko lastnino. To je bil zagotovo pogumen boj, kot so ga že nekajkrat v svoji zgodovini bili, vendar jim tokrat ni uspelo. Obnoviti so morali stari stolp, ki jim ga je podaril graščak Savinšek. Tam so tudi dočakali svojo 90-letnico, saj so jim leta 1959 končno priznali leto 1869 kot leto ustanovitve.

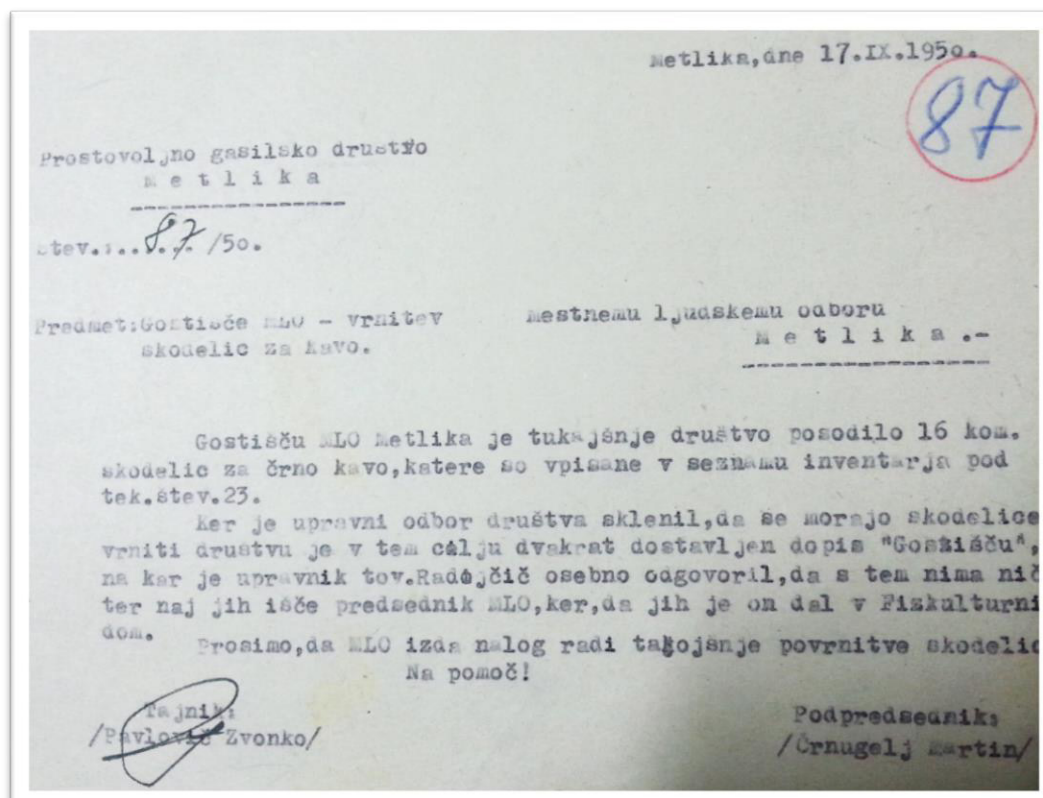

Najstarejše prostovoljno gasilsko društvo v Sloveniji je svojo 90-letnico dočakalo v stolpu, starem 71 let, ki so ga na podarjeni zemlji z lastnimi rokami zgradili prostovoljci leta 1888. Podrli so ga šele leta 1978. Metliškim gasilcem je tako služil 90 let.

Mačehovski odnos do društva je jasno razviden iz fotografije, ki je ohranjena v arhivu Belokranjskega muzeja.

Gasilci so se v letih po vojni morali navaditi, da so za vsako, še tako majhno opremo zaprosili pristojne urade (občino, zvezo, ministrstvo ...).

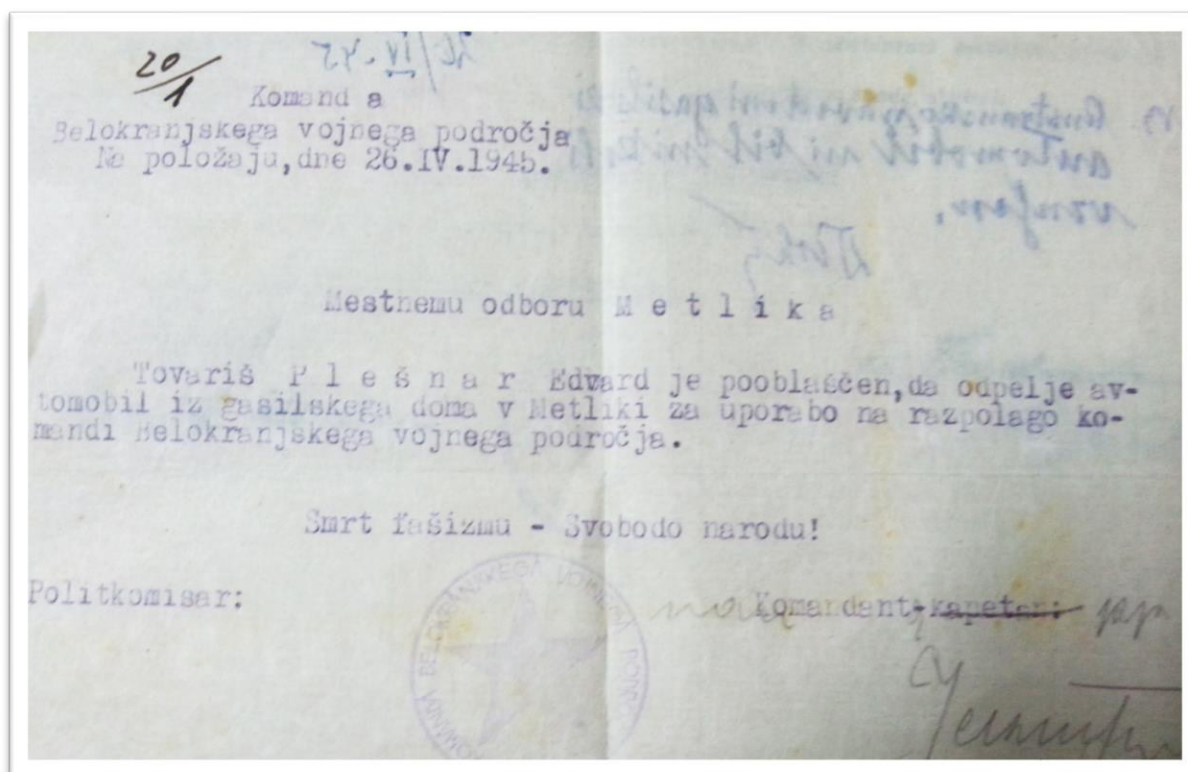
Tudi izposoja inventarja ni potekala brez zapletov.

Prilika o izgubljenem avtu

Posebne, skorajda mitološke razsežnosti je skozi zgodovino dobila zgodba o metliškem avtomobilu, o njegovi zaplembi in borbi zanj. V ohranjenem arhivu je shranjena celo posebna mapa – zelo obsežna –, v kateri so zbrani dokazila, dopisi in različne izjave glede tega.

Že pred vojno je tedanja PGČ Metlika z velikimi mukami kupila gasilski avtomobil, kar je bil za tako majhno mesto neverjeten dosežek. Še več, to ni bil navaden avtomobil, ampak je očitno imel narejene določene prilagoditve posebej za gasilce, zato je bil izredno pomemben za društvo.

Potrdilo o zaplembi avtomobila.

Proti koncu vojne je bil avtomobil zaplenjen in po tem se je za njim izgubila vsaka sled. Na poizvedovanja so gasilci dobivali različne odgovore – vse od tega, da se avta ne najde, do tega, da je bil uničen v bojih ... Nekateri so jim celo očitali, da ga niso prijavili kot vojno škodo. Ko so se Metličani končno sprijaznili s tem, da avta ne bo več nazaj, so s podvojeno odločnostjo krenili v nakup novega, vendar se je

**Alitur vitium vivitque
tegendero.**

Napaka se hrani in živi s
prikrivanjem.

Vergil. Georgica 3, 454

tudi to izkazalo za težavno delo. Potrebni so bili dovoljenja za izvoz lesa (80 kubikov), posojila, dovoljenja Republiške gasilske zveze za nakup ipd. Tudi ko so vse to izpolnili, jim je zveza določila avto, ki ni ustrezal specifikacijam – ni bil prilagojen za težavno terensko delo (makadamske in blatne ceste, hribovit teren ipd.). Društvo zato avta ni prevzelo, ampak so se pritožili, medtem je rok za uporabo posojila neusmiljeno tekel naprej. Šele ko so slišali, da bo zveza avto dodelila v Črnomelj, so avto dejansko prevzeli. Tu pa se je zgodba šele začela zapletati, saj so iz republiške zveze in iz Črnomlja zahtevali, da avta PGD Metlika ne uporablja, ampak ga nemudoma dostavi v Črnomelj. Metličani so se temu upirali na vse kriplje. Na koncu je bila sklicana posebna seja Okrajne gasilske zveze Črnomelj, na kateri je bilo dokončno razsojeno, da PGD Metlika dobi gasilski avto. Od zaplembe avta do uradne dodelitve novega je minilo sedem dolgih let.

Štev. družt.	Aktivnih										Rezervni			Izredni			Skupaj		
	gasilci					negasilci					skupaj	skupaj	skupaj	skupaj					
	članov	članice	mlad.	mladink	skupaj	članov	članice	mlad.	mladink	skupaj					člani	članice		skupaj	člani
2	1	57	2	3	2	70	-	1	-	1	2	-	-	-	-	1	-	1	71

Kulturno prosvetno delo									
Prireditve					Predavanja				
kulturnih	zabavnih	samostojnih	V sodelovanju Ljud. prosvete	Število gasilcev aktivnih v ljudske prosvete	strokovna	navzočih	politična	navzočih	navzočih
-	-	-	-	9	-	-	-	-	-

Vrsta vaje - tečaja	Udeležba				Neopr. izost.
	člani	članice	mlad.	skupaj	
Vežba z motorko ob Kolpi	20	-	3	23	14
Vežba z motorko pri obrhu	28	-	3	31	6

4. Požari					
Štev.	Vrsta	Sodelovalo			
		gasilcev	ur		
-	-	-	-		
-	-	-	-		

5. Stanje goriva koncem meseca					
bencin	olja	nafta	petrolaj	agregati	motorna vozila
52	3	-	1	-	-

Zapisnik o delu društva iz petdesetih let prejšnjega stoletja. PGD je redno poročal o vseh dejavnostih, stanju opreme in predvsem goriva, ki ga je nenehno primanjkovalo.

Metlika, dne 1. junija 1951.

Dragi naš Maršal TITO!

Prostovoljno gasilsko društvo v Metliki, okraj Črnomelj, LR Slovenija si dovoljuje Vas kot vrhovnega Vodjo naše s slave ovenčane Armije naprositi, da bi izdali odobrenje, da se poveljnik tukajšnjega prostovoljnega gasilskega društva tov. ČRNUGELJ Martin, po poklicu soboslikar iz Metlike št. 135, okraj Črnomelj, kateri se sedaj nahaja na 3-mesečni vojni vežbi pri V.G.P. "Istra" 55 v Gerada - odpusti s vežbe tako, da bi bil doma do 22. julija 1951.

Prošnjo utemeljujemo s sledečim: Prostovoljno gasilsko društvo Metlika bo dne 29. julija 1951 praznovalo kot eno najstarejših gasilskih društev v Sloveniji 80-letnico svojega obstoja. Ker društvo nima organizacijske sposobnih oseb kakor je tov. Črnuželj, bi bilo s osirom na šim dostojnejše izvedbo proslave nujno, da bi bil vsaj en teden pred proslavo doma.

Da je tov. Črnuželj resnično dober organizator je pokazal v preteklem letu, ko je bilo društvo vsled slabe organizacije tik pred razpadom, pa je po izvolitvi imenovanega za društvenega poveljnika naglo napredovalo, ter na okrajnih in sektorskih tekmovanjih nasedlo zasluženno prvo mesto.

Tov. Črnuželj je nastopil vojno vežbo 4. oziroma 5. maja 1951, ter bi do čez dneva odpusta iz vežbe odslužil približno dva in pol meseca. Preprižani smo, da je svojo marljivost pri delu pokazal tudi na vojni vežbi.

Poleg tov. Črnužlja Martina je pri isti edinici in od istega časa na vežbi naš član tov. Gerbec Zvonke iz Metlike št. 125. Ker nam bi tudi on zelo dobro došel pri delu (kot izredno dober in hiter, predvesen pa pošten mesar) naprošamo tudi za njegov predčasni odpust iz vojne vežbe.

Prostovoljno gasilsko društvo Metlika je v času NOV dale lepo število borcev za NOV. V materialnem pogledu je bilo popolnoma uničeno, delno po okupatorju, delno pa je gasilski material in opreme date na raspolago Narodne osvobodilni vojski, tako, da je osvoboditev dočkale brez avtomobila, kateri je dat za potrebe JA, kakor tudi brez ostalega prepotrebnega orodja, kar je pa ostalo je bilo vse neupotrebljivo. Z' dobre volje in zalaganjem članstva, ter ostalega prebivalstva, kakor tudi ob pomoči katere je nudila ljudska oblast se je društvo telike opomogle, da lahko vsaj s delnim uspehom sčiti me ljudsko inetje pred požarnim uničenjem.

Znane nam je, da je prva dolžnost izvršiti slušbo v JA, nato pa sledijo ostala dela, toda kljub temu Vas dragi naš Vodja naprešamo, da naši prošnji ugeditá v kolikor je mogoče za oba vojna obvesnika, v nemožnosti pa vsaj za tov. Črnuželj Martina.

V tem pričakovanju Vas metliški gasilci iskrene pozdravljajo in kličeje

N a p o m e č !

Sekretar:
(Favlevič Zvonke)

Adjutant:
(Flajšman Darke)

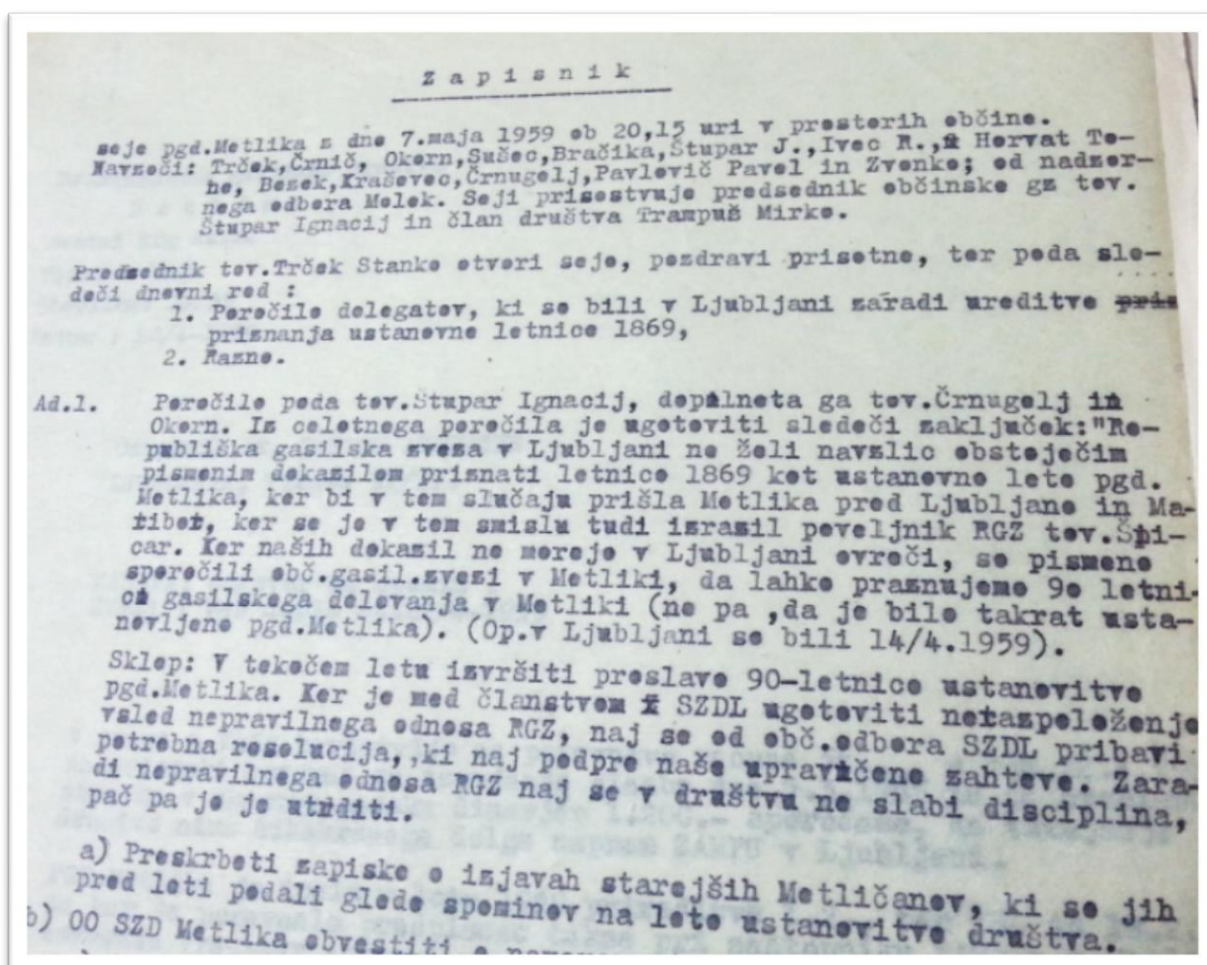
Predsednik:
(Jerina Ivan)

Ohranjeno pismo tovarišu Titu. Brez pritožbe o avtomobilu pač ni šlo.

Najstarejše društvo v Sloveniji

Leta so počasi minevala in z majhnimi koraki je PGD napredoval naprej – izboljševala se je oprema, večalo se je članstvo.

Vendar je bil tudi v novi ureditvi gasilski prestiž očitno pomembna zadeva, vsaj tako se je zdelo metliškim gasilcem. Ker državni arhiv ni mogel ovreči pristnosti dokumentov o ustanovitvi gasilskega društva, ki so jih predložili Metličani, je trdil, da ti niso zadostna podlaga za praznovanje datuma ustanovitve. Po njihovem štetju so bila meril potrjena pravila okrajnega glavarstva. Vendar, pozor: Metliki so priznavali letnico 1871 (tudi brez potrjenih pravil), saj bi se potrjevanje pravil na glavarstvu po njihovem »zagotovo zavleklo še v

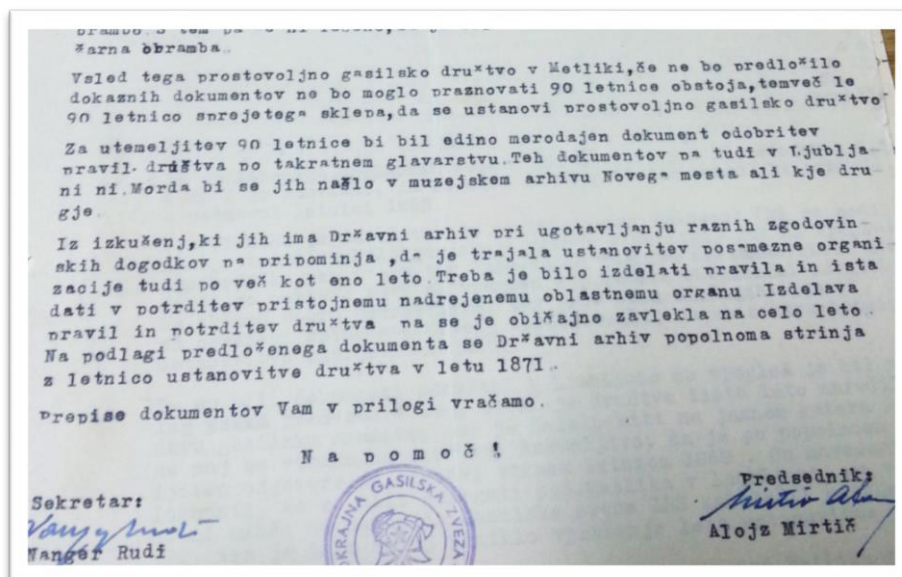
Zapisnik sestanka 7. maja 1959 nam razkrije razmišljanje tako članov društva kot gasilske zveze o letnici 1869 kot letnici ustanovitve društva.

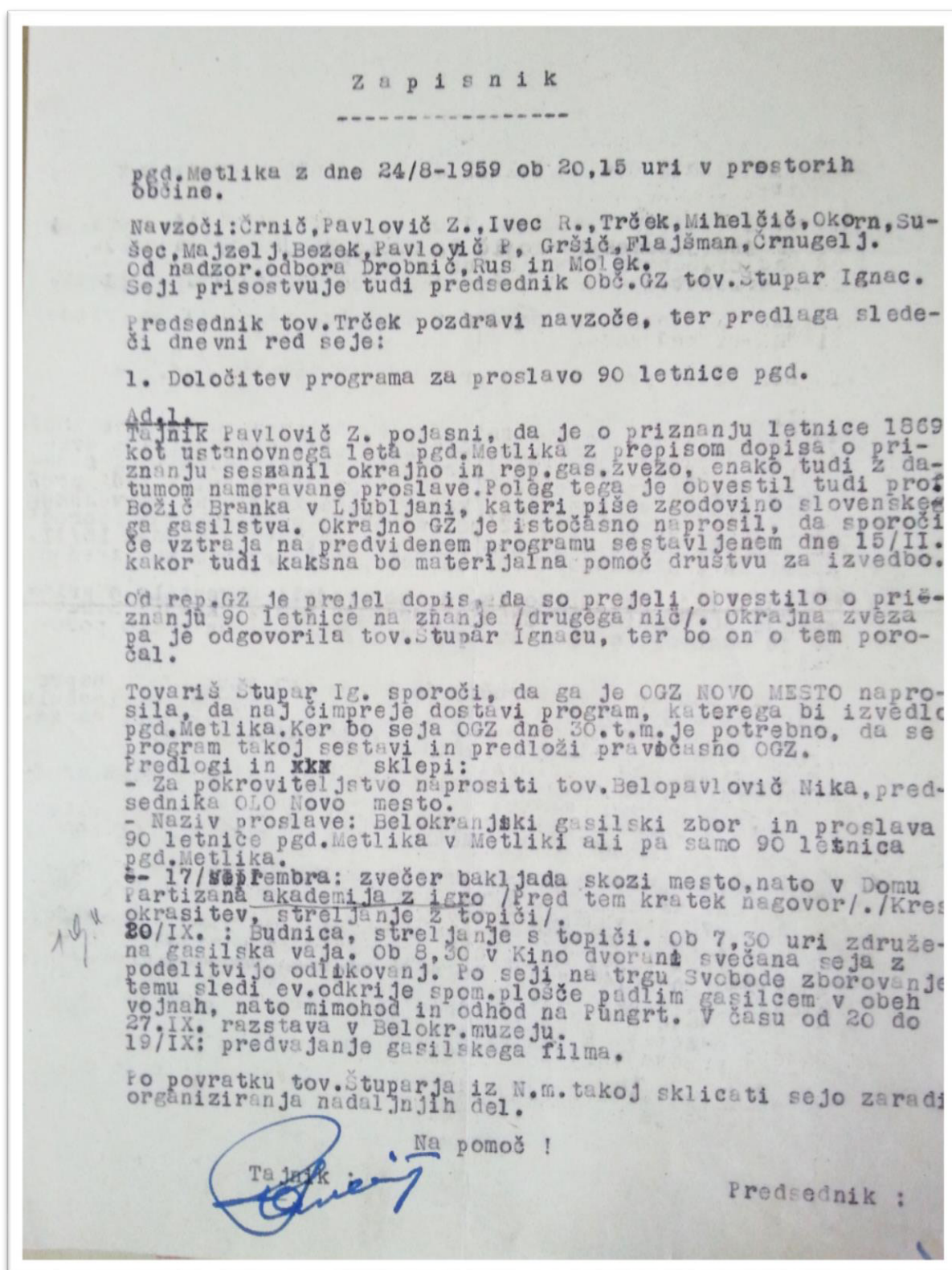
leto 1871«, s čimer bi metliško društvo padlo za Ljubljano in Mariborom (iz zgornjega zapisnika izhaja, da je bil prav to glavni problem pri priznanju letnice 1869). V tem čudnem igrokazu je sodelovala tudi Okrajna gasilska zveza Novo mesto, ki je Metličanom dovoljevala praznovanje 90-letnice sklepa o ustanovitvi (**čeravno tega sklepa kot takega ni**), ne pa tudi obletnice delovanja društva, za kar pa obstajajo konkretni dokazi.

Vendar je bilo tokrat Metličanom dovolj politično prestižnih igrin in so vztrajali pri svojem. In na koncu dosegli svoj prav. Tako so končno popravili staro krivico, ki se je vlekla še iz prve Jugoslavije, saj so že tedaj vedeli za pravi datum ustanovitve, a jim ga zveza ni hotela priznati, češ da je šlo za Savinškovo »osebno stražo«.

Metliškim gasilcem je spet uspelo z neko zdravo trmo doseči pravico – prav tako kot so orali ledino na področju vpeljave slovenščine v gasilska društva (pa jim to še danes ni prav priznано), prav tako kot so se borili za gasilski avto, jim je tudi pri priznanju datuma ustanovitve uspelo doseči nekaj neverjetnega – v borbi z več institucijami so uspeli brez zaveznikov ali pomoči doseči svoj prav. Njihova dejanja so nam lahko vsem za zgled, saj jasno kažejo, da s pogumom dosežemo marsikaj, če smo le pripravljeni vztrajati na svoji poti.

Pismo o zavrnitvi vloge za priznanje letnice 1869 kot letnice ustanovitve društva.

Zapisnik sestanka o priznanju leta 1869 kot leta ustanovitve metliške požarne brambe. Podrobni argumenti so bili razloženi v dodatni prilogi. Posebej moramo poudariti, da iz priloge jasno izhaja, da je bil prvi zbor že spomladi 1869, najverjetneje maja, vendar natančnega datuma ne poznamo, zato uporabljamo prvi znani datum, ki ga imamo, to pa je 18. 9. 1869.

Prvi zapiski o ustanovitvi metliške požarne brambe

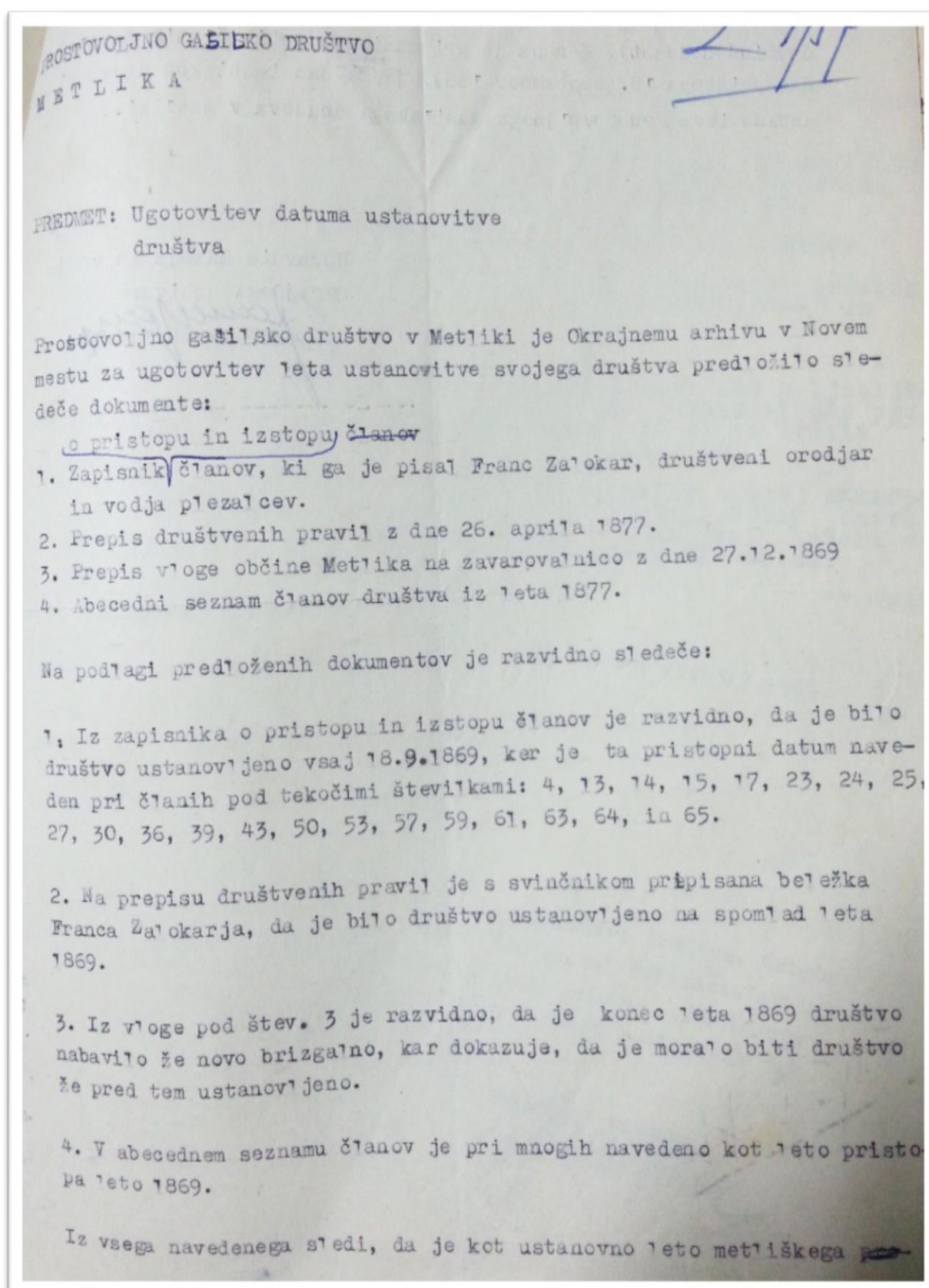
Na prepisu društvenih pravil iz leta 1877 je društveni orodjar in vodja plezalcev France Zalokar iz Metlike št.5 glede ustanovitve požarne brambe metliške zabeležil s svinčnikom sledeče vrstice:

1. „Prvi početek je bil na G. Zavinšega vrtu u Metliki požarne brambe se zmišlam iše u letu 1869 na spomlad (barjag blagoslovljen 1875)“
2. V imeniku „kako člani pristopajo in odstopajo“, katerega je pisal isti France Zalokar, pa je poleg priimka in imena zapisano s črnilom: „član od 18/9.1869“.
3. Da se je resnično metliška požarna bramba snovala v letu 1869 dokazuje tudi dopis mestne občine metliške z dne 27/12. 1869 s prošnjo na Zavarovalno družbo „Wechselseitige Assecurazioni Generali v Grazu - za eventualno podporo - da plačajo brizgalnico, ki so jo naročili pri tovarnarju Albertu Samassi v Ljubljani za ceno 550 goldinarjev.
4. Ker ni mogoče najti drugega zapisnika o ustanovnem občnem zboru kakor samo s svinčnikom pripisano beležko in dopis mestne občine po 3/ ter beležko „član od 18/9.1869 - pod 2/ je verjetno, da se je požarna bramba snovala spomladi leta 1869, ta pa je delovala v obliki požarne straže že prej.

Tudi v zapisniku z dne 4.maj1874, ki sicer govori „o občnem zboru“, navaja pa, da so takrat volili - prav imenovali podpoveljnike in sarže; ne omenja pa ničesar o „ustanovitvi požarne brambe“.

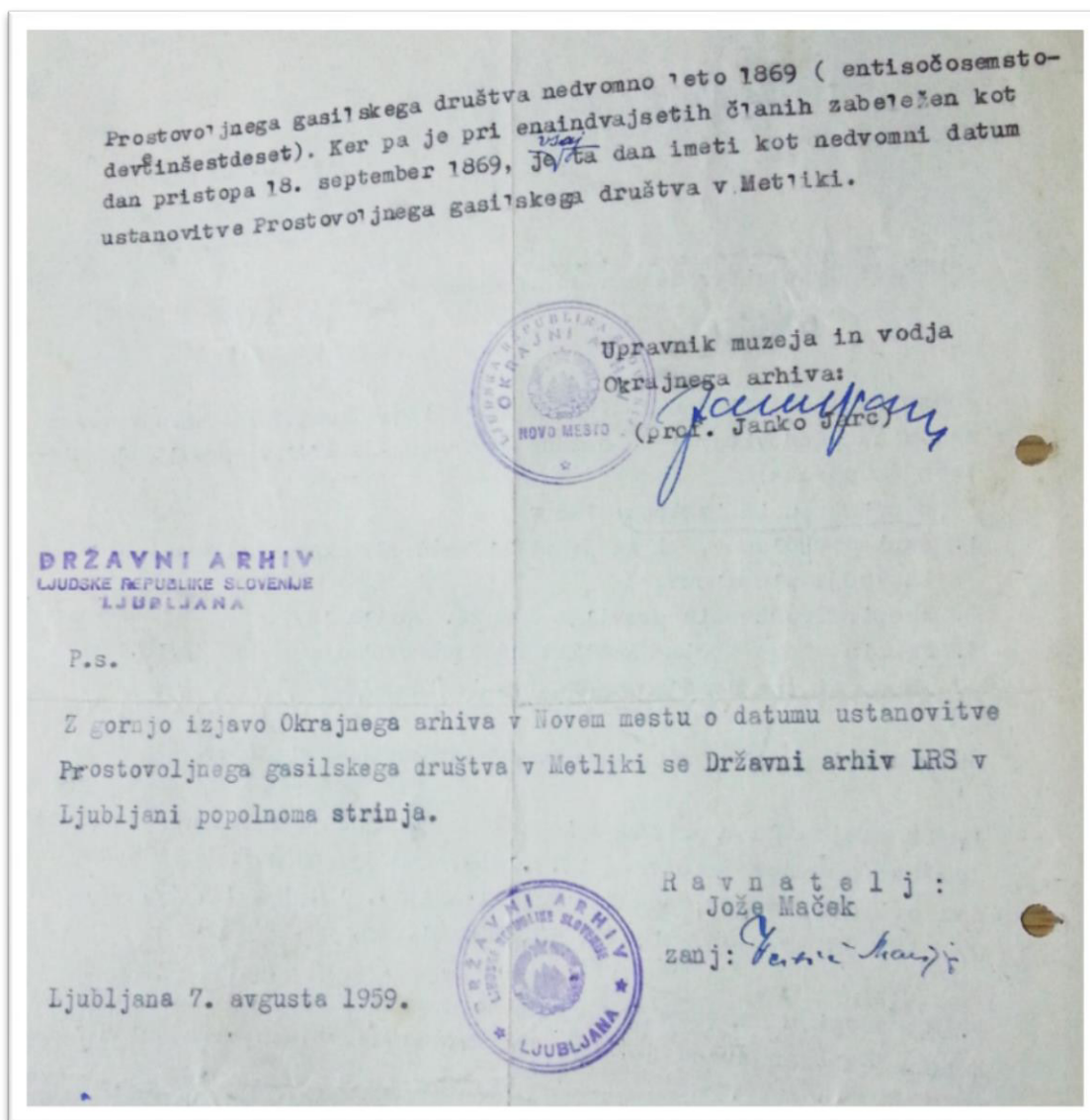
Zato se smatra leto 1869 kot ustanovno leto metliškega gasilskega društva.

Argumenti glede ustanovitve so dokaj enostavni, obsegajo pa tako notranjo dokumentacijo kot zunanjo komunikacijo. Na žalost je obsežnejša dokumentacija zgorela leta 1944.

Po večmesečni tragikomediji je obupal tudi Državni arhiv in PGD Metlika priznal status najstarejšega prostovoljnega gasilskega društva v Sloveniji.

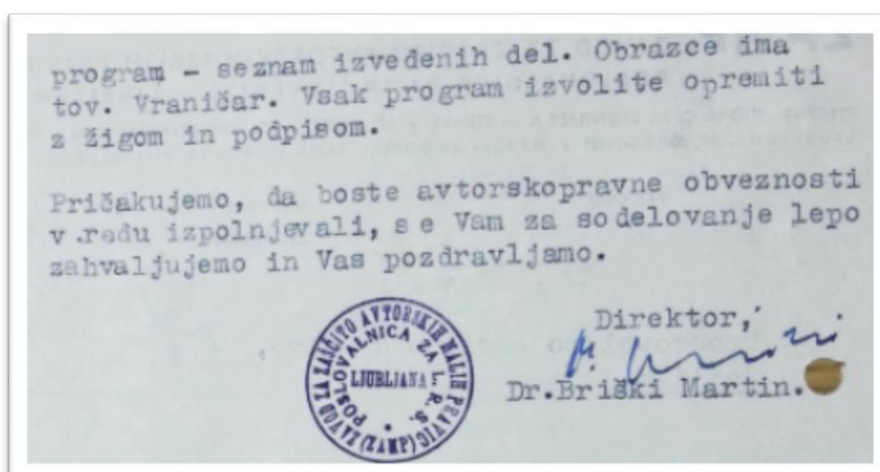
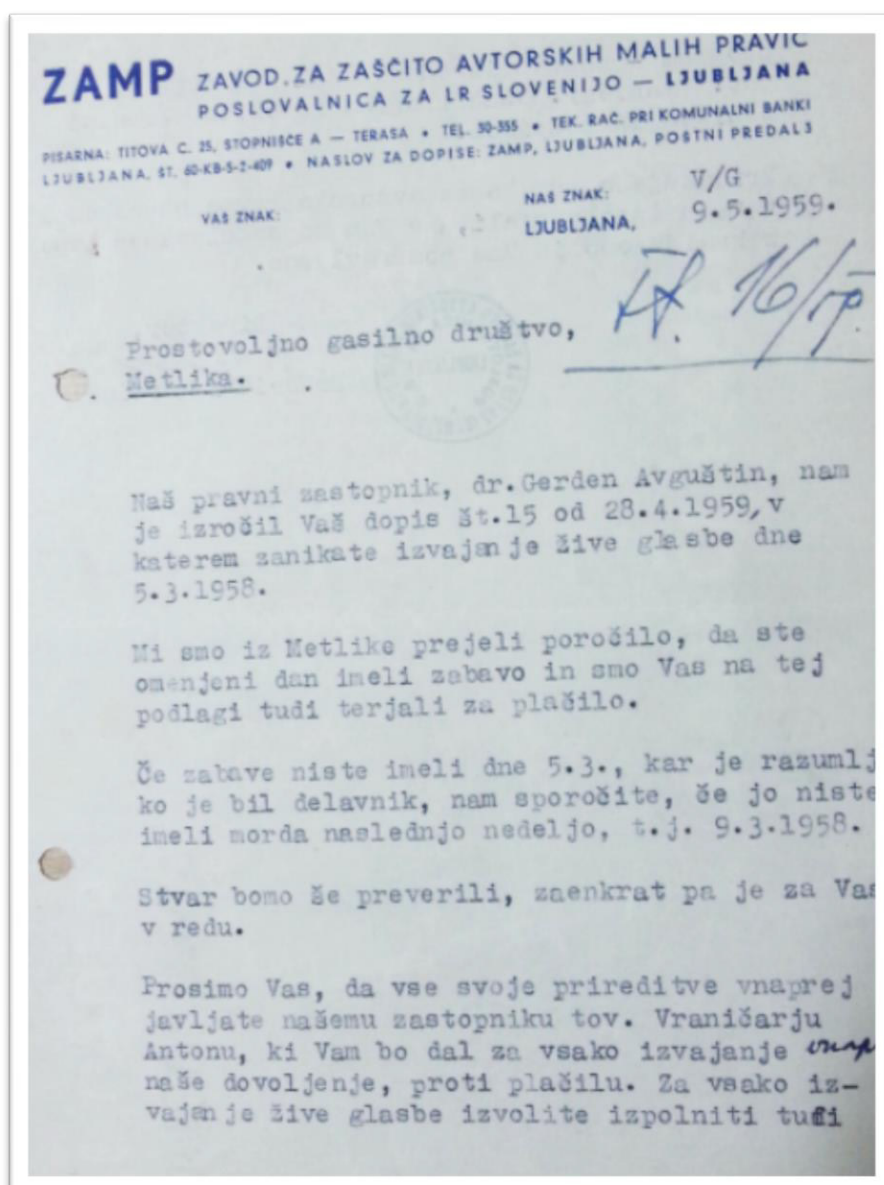

Leta 1959 je bila večina naporov vodstva metliških gasilcev usmerjena v priznanje datuma ustanovitve in pripravo proslave ob 90-letnici tega jubileja. Se pa je skozi leto vlekla še ena zanimiva zgodba. Gasilci so se namreč zapletli v spor z Zavodom za zaščito avtorskih malih pravic (ZAMP). Neznani ovaduh jih je prijavil za organiziranje zabave z živo glasbo, za kar bi potrebovali dovoljenje. Gasilci so se branili, da na sporni datum sploh ne bi mogli imeti zabave, ker je bil delovni dan, kar so jim priznali tudi na Zavodu in jih prijazno prosili, naj priznajo, da so imeli zabavo naslednjo nedeljo. Metličani so zahtevali dokaze in možnost, da predstavijo protidokaze, Zavod pa je za izterjavo najel odvetnika. Po večmesečnem obtoževanju obeh strani je zavod popustil in Metličanom poslal navodila za varovanje avtorskih pravic.

Nihil est, quod non expugnet pertinax opera.

Ni je stvari, ki se ne bi dala premagati z vztrajnostjo.

Seneka mlajši, Epistulae morales, 50, 6

Izterjati nekaj denarja od PGD Metlika je bilo Sizifovo delo.

Prostovoljno gasilsko društvo v Metliki

vabi na proslave

v povezavi z 40-letnico
KPJ in SKOJ-a v času
od 13. do 20. septem. 1959

90.
LETNICE
svojega obstoja in delovanja

Spored :

Dne 13. septembra 1959
ob 9. uri: OTVORITEV GASILSKE RAZSTAVE v Belokranjskem muzeju

Dne 17. septembra 1959
ob 20. uri: v kinodvorani PREDAVANJE s skopičnimi slikami

Dne 19. septembra 1959
ob 19. uri: KONCERT MESTNE GODBE v Metliki, nato BAKLJADA

Dne 20. septembra 1959
ob 6. uri: BUDNICA
ob 9. uri: SLAVNOSTNA SEJA in ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE
PADLIM GASILCEM
ob 10. uri: GASILSKO ZBOROVANJE na Trgu Svobode
Po zborovanju GASILSKA VAJA in MIMOHOĐ

Popoldne ljudska zabava - Igra metliška Mestna godba - Na pomoč!

PGD Metlika praznuje 90 let.

Frazemski kotiček

Igrati se z ognjem:
lahkomiselno,
neprevidno se
izpostavljati
nevarnosti.

Quid leges sine moribus vanae proficiunt?

Kaj koristijo prazni zakoni,
če ni morale?

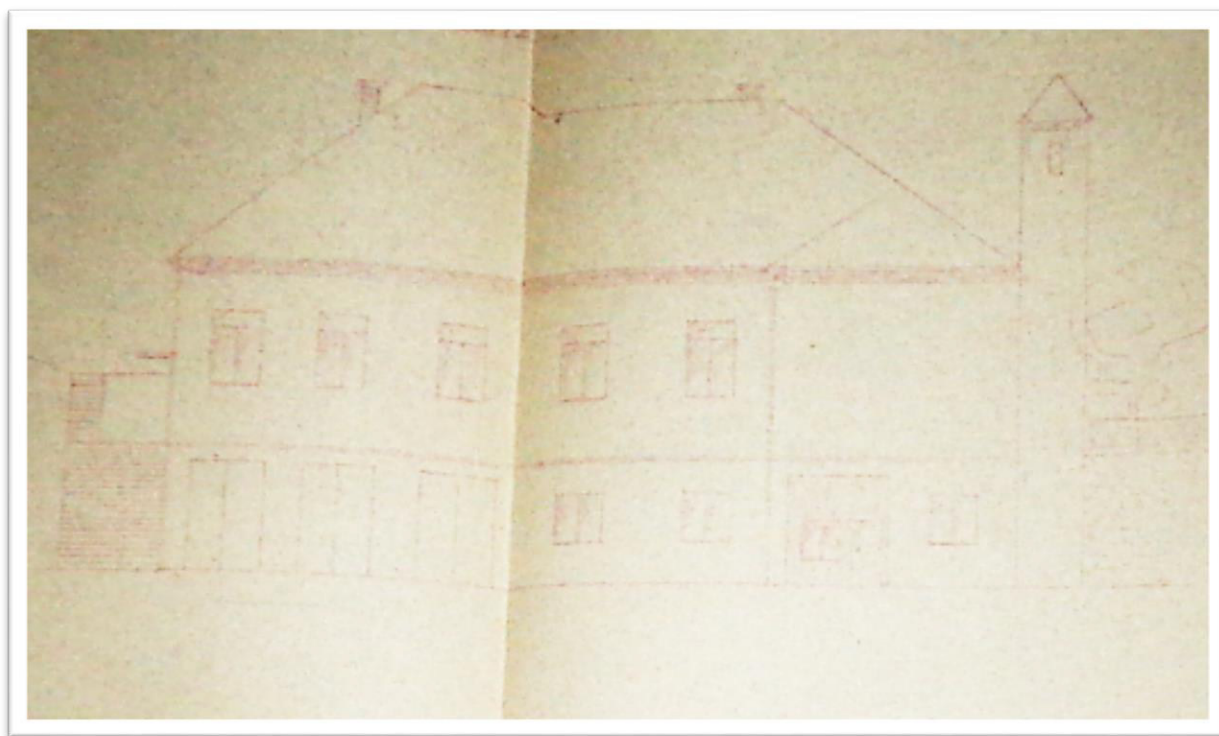
Horacij, *Carmina* 3, 24, 35

Gasilski dom

Avtomobil je bil pod streho, PGD Metlika je bila tudi uradno priznana kot najstarejše društvo v Sloveniji; ostala je samo še ena ogromna težava – gasilski dom. PGD je še zmeraj domoval v starem Savinškovem stolpu in vsak poskus premestitve sedeža društva je spodletel. Že predvojni načrti o gradnji niso obrodili sadov oziroma jih je prekinila 2. svetovna vojna. Po vojni pa je bila absolutna prednostna naloga obnovitev gasilskega inventarja, saj so cevi, avtomobili in brizgalne v primeru požara vendarle pomembnejši od gasilskega doma. Zato so metliški gasilci vse napore vlagali v to, opustili pa so misel na gradnjo novega doma. Že leta 1953 naj bi po dogovoru z mestnimi veljaki dobili v last hišo, ki bi jo nato morali preurediti in urediti. Jasno je bilo, da so bili gasilci pripravljeni vložiti ogromno truda, lastnih sredstev in prostega časa, da bi preuredili podarjeno hišo v gasilski dom, ki bi bil primeren za delovanje društva. Ko je bilo končno vse podpisano in so se metliški gasilci že veselili »novega« doma, se je vmešal črnomaljski okraj in preprečil obnovo. Pritožbe PGD Metlika so tokrat padle na gluha ušesa, rabljen dom jim pač ni bil usojen. Gradnja povsem novega doma je tako spet postala aktualna, kar je prineslo novo, skorajda nepremostljivo težavo – kje dobiti potreben denar. Društvo je z lastnimi sredstvi komajda vzdrževalo kolikor toliko normalen inventar, gradnja novega doma so bile samo sanje. A k uresničitvi teh sanj je društvo pristopilo enako zavzeto, kot so pristopali k vsemu drugemu. Leta 1964 so se dogovorili za dotacijo z Zavarovalno skupnostjo v Ljubljani (10 milijonov dinarjev), ampak ker je izostala pomoč republiške zveze, je zadeva padla v vodo. Nato so se leta 1966 začeli dogovarjati s tovarno Beti, da bi gasilski dom zgradili v bližini tovarne. Ta bi gasilcem tudi pomagala z delovno silo in materialom. Tudi ta načrt je padel v vodo, čeprav je bil finančno zelo ugoden. Če so hoteli Metličani ob prihajajoči stoletnici društva preprečiti novo sramoto društva, so morali začeti znova.

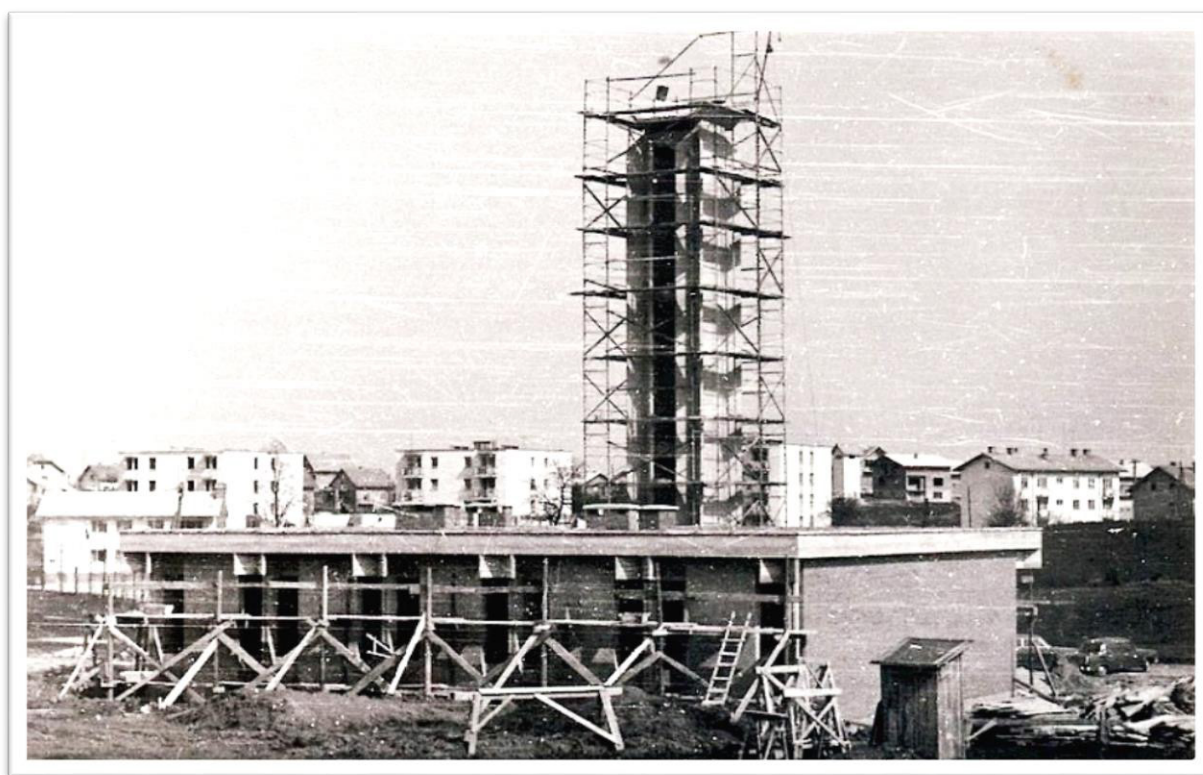
Odgovor je bil kot na dlani – samoprispevek, ki ga je Metlika kot prva v državi uvedla že leta 1959, so za dve leti vnaprej namenili gradnji novega gasilskega doma. S tem bi sicer zgradili dom, a za obnovo celotnega inventarja bi potrebovali vsaj še enkrat toliko denarja (računali so, da bodo z samoprispevkom meščanov dobili 45 milijonov dinarjev, za opremo in nov avtomobil pa bi potrebovali še vsaj 40 milijonov). Samo za primer – leta 1967 so dobili novo brizgalno Rosenbauer, ki je stala 2,6 milijona dinarjev (Dular, 1999, str. 29). 12. maja 1968 se je končno začela gradnja novega gasilnega doma. Izpolnile so se sanje članov, ki so si gasilski dom zamišljali vse od tridesetih let. Med več zaslužnimi člani, ki so v zemljo zasadili prve lopate, je bil tudi Ivan Drobnič, prvi kronist gasilskega društva, pisec Kronike gasilskega društva v Metliki 1869–1945 in odrske predstave Kako so v Metliki ustanavljali požarno brambo. Zidavo je prevzelo Belokranjsko gradbeno podjetje, ki je bilo najugodnejši ponudnik. Dejstvo, da je bilo podjetje iz Črnomlja, je zagotovo pomagalo, da ni prihajalo do različnih intervencij okrajnih veljakov tako kot pred dobrim

Prvotni načrti so se znatno razlikovali od končnega izdelka. A sanje so eno, stanje na bančnem računu pa nekaj drugega.

desetletjem. Gradnjo je podjetje končalo v dobrem letu, vendar je hitenje s projektom imelo svojo ceno – že leta 1970 so dom morali popravljati zaradi številnih napak na objektu. Še zmeraj pa je v delni uporabi ostal stari stolp, saj je v novem domu od prvega dne primanjkovalo prostora. Tudi orodjarna zraven stolpa je ostala v uporabi. Zaradi pomanjkanja sredstev je bil namreč dom zgrajen v manjšem obsegu, kot so sprva načrtovali. Še pred letom 1977 so se pojavile prve pobude o nadgradnji doma, vendar je primanjkovalo denarja. Pomagala ni niti kupnina za stari stolp, ki je bil odkupljen in porušen leta 1978.

PGD Metlika je tako ob svoji stoti obletnici končno dobila kolikor toliko primeren dom, Metlika pa je to leto gostila tudi večdnevno slovesnost ob 100-letnici slovenskega gasilstva. V Metliko je na večdnevno proslavo prišlo nekaj tisoč gasilcev, obiskovalcev različnih prireditev, prikazov pa je bilo še nekajkrat več. Slavnostno so odprli Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, ki še danes deluje v Metliki, Jože Dular pa je izdal svojo slavno knjigo *Metliški gasilci: Sto let*

Dom med gradnjo.

najstarejšega gasilskega društva na Slovenskem. Priprave so bile obsežne in večplastne, poleg tega pa je v tednu pred proslavo prišlo kar do dveh požarov.

Toda nesreča ni mogla odtehtati dobre priprave in želje gasilcev. Po mnenju vseh sodelujočih je bila proslava velik uspeh.

Priložnostna razglednica ob 100-letnici ustanovitve PGD Metlika.

Vir: Božidar Flajšman – Podobe časa.

Postroj mladih članov ob stoletnici. 5. maja 1969 so tudi pionirji dobili svoj prapor, načrt zanj je izdelala domačinka Mladena Brancelj.

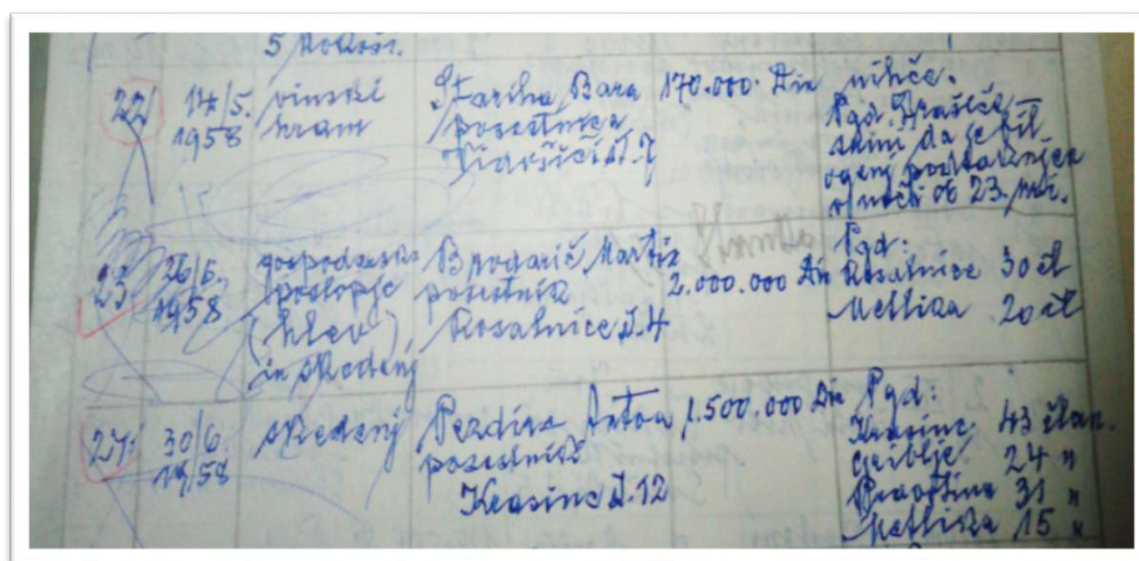
Vir: Božidar Flajšman – Podobe časa.

Kaj pa požari?

Od leta 1945 do leta 1959 so metliški gasilci na požarih posredovali 33-krat (Dular, 1969, str. 102–106), večinoma je šlo za požare na gospodarskih poslopijih ali pa za gozdne požare, čeprav vzroki za požare niso bili vedno naravni ali nesrečni primeri. Val modernizacije in boljše, varnejše gradbene tehnike pač ni zajel gospodarskih objektov, še danes je po Metliki in okolici kar nekaj lesenih skednjev in podobnih poslopij. Zadnji veliki požar (kjer se je ogenj širil od poslopja do poslopja) se je zgodil na Krašnjem Vrhu 20. marca 1949 in uničil sedem hiš in še več gospodarskih objektov. Ostalih intervencij in pomoči niso tako vestno zapisovali kot požare, zato te statistike ni moč verodostojno navajati.

Zbirnik požarnih poročil 1955–1962 nam razkrije tudi zanimiv primer požigalca, ki se je spraval na vas Krasinec. V zbirniku je namreč zabeleženih 38 požarov, od tega jih je bilo kar 15 v Krasincu, samo v letih 1956 in 1957 jih je bilo 10. Verjetnost, da bi bili vsi ti požari plod nesreče, so skorajda nični, kar so očitno menili tudi tedanji gasilci. PGD Metlika ni sodelovala pri vseh intervencijah, je pa skrbno beležila statistiko zanje.

Za vsak požar so zabeležili datum, kraj, kaj je zgorelo, kakšna je škoda in kdo je gasil. Zelo podobne evidence se vodijo še danes.

Od 1969 do osamosvojitve

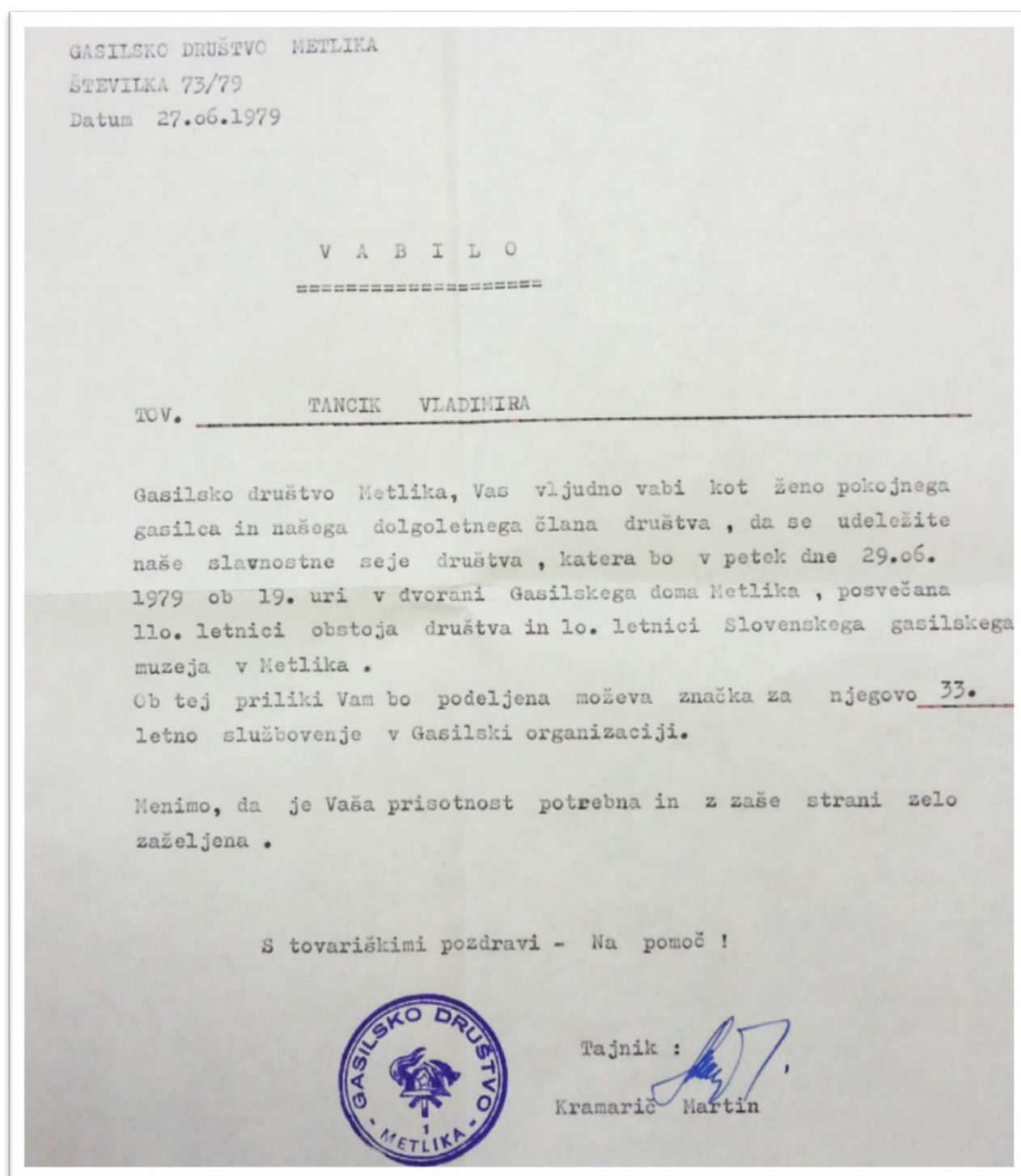
Po letu 1969 se je življenje društva vrnilo v ustaljene tirnice. Vaje, veselice, intervencije, občni zbori in proslave, krpanje in popravilo opreme, občasen nakup nove opreme in vsakih 10 let velika proslava ob obletnici GD Metlika (od leta 1959 društva niso uporabljala naziva prostovoljno). To ni bila slaba novica za društvo, saj so se lahko gasilci v polni meri posvetili svojemu izpopolnjevanju, vajam za požare in druge intervencije. Ambicij sicer ni manjkalo, vendar so se gasilci zavedali, da bodo težko prišli do potrebnega denarja za nadgradnjo doma ali prenovo gasilskega stolpa, ki se jim ni zdel primeren za vaje. Že na dom so morali čakati več kot 30 let, nadgradnja je morala počakati. Tudi popraviljanja napak so se večinoma lotevali sami, kar se je ohranilo še v današnji čas. So pa zato v društvu toliko več dali na delo z mladino.

Med letoma 1970 in 1979 so gasilci posredovali pri 33 požarih, imeli pa so tudi nekaj drugih intervencij. Od 33 požarov jih je bilo 10 izven občine. V sušnih letih so tudi opravili velikansko delo, ko so v vasi brez vodovodov vozili vodo. Samo v zimi 1971/1972 so razvozili 800 000 litrov vode. Razvozili bi je lahko še več, vendar je voda v cisternah zaradi mraza (slabe izolacije doma) pogosto zmrznila, kar je onemogočalo razvoz vode, poleg tega pa je zmrzovanje predstavljalo dodatno nevarnost za primer požara. Število članov se je spreminjalo od 102 iz leta 1971 pa vse do 127 leta 1975. Večino let tega obdobja se je število članov gibalo od 80 do 90 članov. V te številke sicer niso všteti pionirji in mladinci, njihovo število je počasi, a nezadržno naraščalo vsako leto. Leta 1974 jih je bilo 32, tega leta so prejeli tudi lastno motorno brizgalno za vaje in tudi svečane uniforme, leto pozneje jih je bilo že 36, desetletje pa so leta 1979 zaključili z 39 mladinci in pionirji (med pionirji je bilo tudi 12 deklet). Pri opremi je opazen velik odmik od povojnih let, saj so jo v primerjavi z desetletjem po vojni prejeli dokaj redno. Veliko zaslug so za to imeli gasilci, saj so npr. po zmagi na sektorskem tekmovanju leta 1975 prejeli 10 delovnih

Frazemski kotiček

Z ognjem in mečem:
s silo, nasilno, z
orožjem.

Na slovesnostih ob 110-letnici društva niso pozabili na preminule člane društva, saj so na slavnostne seje vabili njihove najbližje.

oblek. Nikoli pa ni bilo stanje opreme tako dobro, da se ga ne bi dalo izboljšati, saj so se člani nenehno primerjali tudi z drugimi društvi po Sloveniji in opažali, da je njihova oprema slabša; leta 1980 je bilo na občnem zboru slišati celo, da je metliško društvo najslabše opremljeno v Sloveniji. Tudi svoje

nepremičnine so dobro izkoristili, prazne prostore so namreč oddajali v najem KZ Metlika, pozneje pa so jim nekaj skladiščnega prostora tudi prodali. Ob večjih nakupih so lahko pričakovali pomoč tako občinske uprave kot tudi metliških tovarn. Na žalost pa jim nikakor ni uspelo zbrati dovolj sredstev za nadgradnjo doma. Ob proslavi 110-letnice je gasilec tovarna Beti podarila 40 000 dinarjev, od občine pa so prejeli 5000 dinarjev. Tudi sicer so ogromno truda vložili v organizacijo, saj so organizirali kar pet komisij za delo pri proslavi, kar se je poznalo pri rezultatu, saj je bila proslava še boljša, predvsem pa boljše organizirana kot pred 10 leti.

Vabim vas, da ob

110-letnici gasilskega društva Metlika in 10-letnici Slovenskega gasilskega muzeja v Metliki

z nami praznujete ta dva pomembna jubileja.

Spored je naslednji:

29. JUNIJA 1979

ob 18.00 uri v gasilskem domu svečana seja gasilskega društva Metlika in prevzem nove avtomobilske cisterne, ki jo društvu preda Transportno gradbeno podjetje iz Metlike

30. JUNIJA 1979

ob 17.00 uri v sejni sobi občinske skupščine svečana seja sveta Slovenskega gasilskega muzeja

ob 18.00 uri v metliškem gradu otvoritev novih prostorov Slovenskega gasilskega muzeja

ob 20.00 uri v kulturnem domu svečana akademija ob 10-letnici Slovenskega gasilskega muzeja

1. JULIJA 1979

ob 8.00 uri pri kopališču ob Kolpi tekmovanje gasilskih enot tekstilne in usnjarske industrije

ob 14.00 uri pred gasilskim domom zbor gasilskih enot

ob 14.30 uri na Trgu svobode mimohod gasilskih enot in slavnostno zborovanje, na katerem bodo objavljeni rezultati tekmovalnih enot in podeljena priznanja

Po zborovanju vas vabimo na tovariško srečanje pri gasilskem domu v Metliki

Pokrovitelj slavlja je tovarna BETI — belokranjska tekstilna industrija iz Metlike

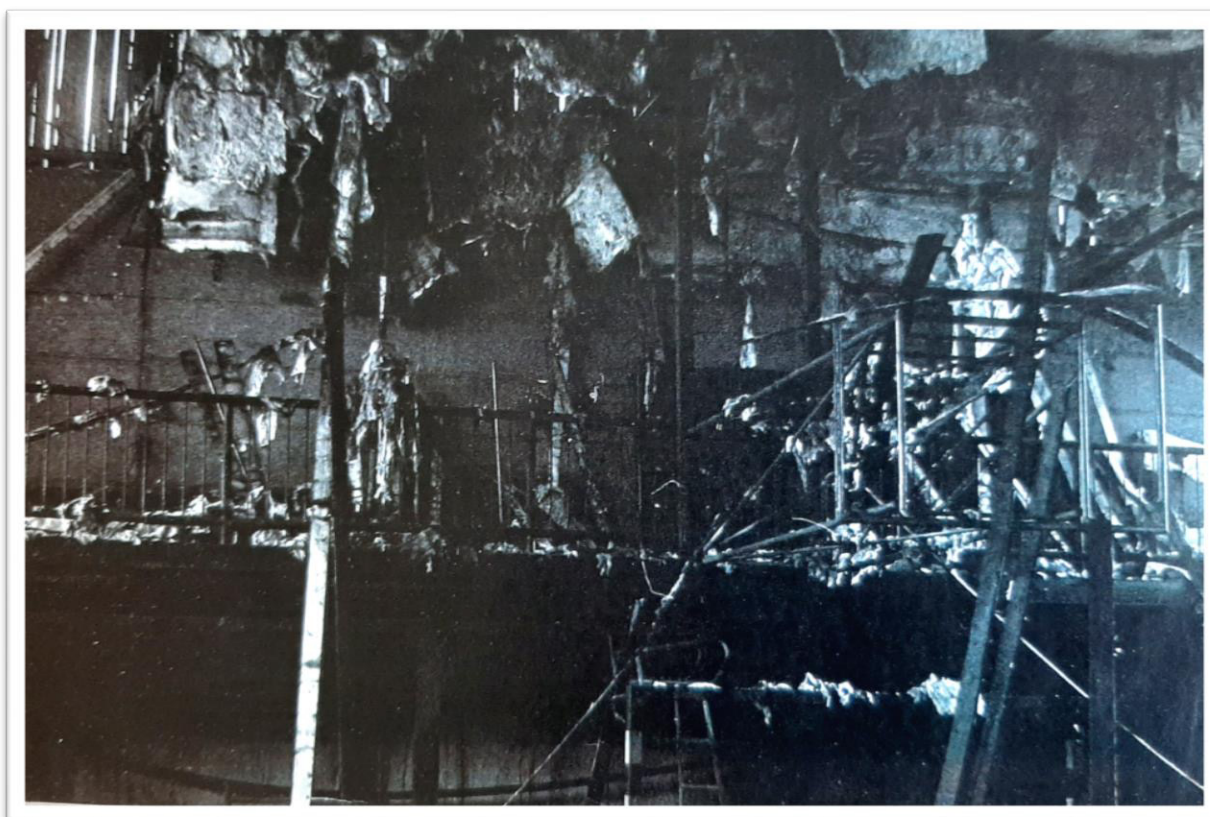
3-dnevno praznovanje 110 let prostovoljnega gasilstva na Slovenskem je zajemalo širok nabor dejavnosti in prikazov.

Priložnostna vezena ob 110-letnici PGD Metlika.

Na 110. obletnico delovanja društva so se Metličani pripravljali skozi celotno leto.

Tudi zadnje desetletje in še nekaj let, ki jih je društvo preživelo v nekdanji skupni državi, ni prineslo bistvenih sprememb. Občasna prizadevanja za resno popravilo doma, porušenje stolpa in izgradnjo drugega nadstropja niso prinesla rezultatov. Nepremostljiva zadrega je bilo pomanjkanje denarja zveze, pa še ta se je delil na 18 prostovoljnih gasilskih društev in 3 industrijska društva (ki so sicer tudi prostovoljna). Razvoj gasilskih društev je tako pokazal tudi svojo slabšo stran, saj so se sredstva zelo razdrobila. Leta 1981 so se na šolah (in tako tudi na šoli v Metliki) organizirali tako imenovani DMG-ji, društva mladih gasilcev. Ta so sicer delovala v sodelovanju z lokalnimi društvi in zvezami, pa vendar so nekoliko razbremenili in dopolnili delo z mladimi, ki so hoteli postati gasilci. Leta 1983 je društvo pridobilo novo vozilo TAM, štelo pa je 109 članov.

Požar v metliški telovadnici.

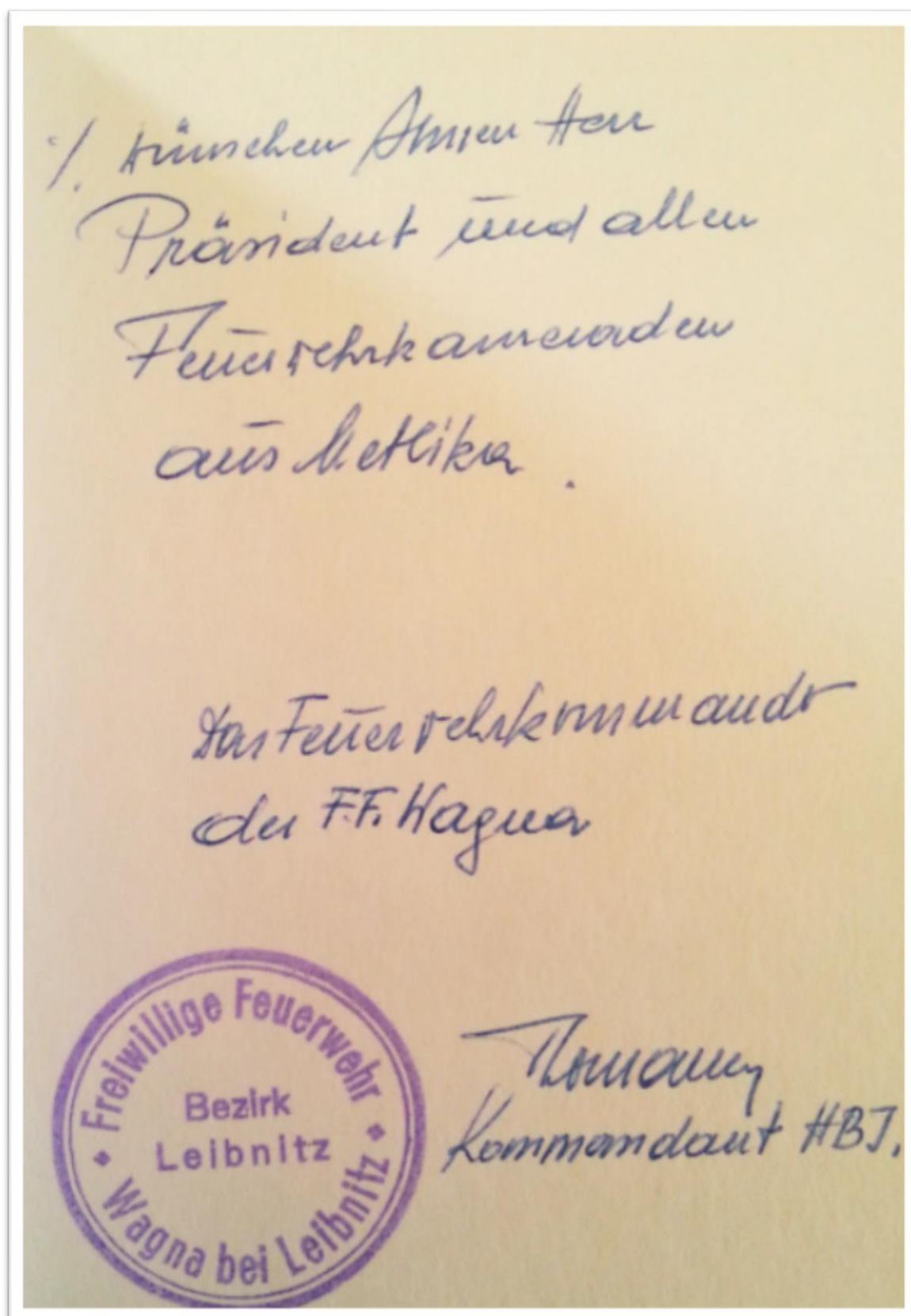
Nekaj večjih dogodkov se je zgodilo leta 1984: končala se je prodaja orodjarne (prejeta sredstva na žalost niso zadoščala za nadgradnjo doma), Slovenski gasilski muzej je dobil razstavni paviljon (velika večina članov gasilskega društva je bila hkrati tudi članov podpornega društva Slovenskega gasilskega muzeja), 9. maja pa je požar popolnoma uničil telovadnico pri osnovni šoli. Razdejanje in škoda sta bila gromozanska, je pa gasilcem na srečo uspelo požar toliko omejiti, da ni zajel še preostanka šole, kar bi bilo lahko pogubno za razvoj in celo obstoj celotne občine.

Posledice požara so odpravljali prostovoljci vseh starosti.

Telovadnica na žalost ni bila edini primer požara v tem obdobju. Leta 1984 jih je bilo kar 15, številka pa se je ponovila tudi naslednje leto. Če k temu prištejemo še vaje, izobraževanja, prevoz vode v sušnih mesecih, si lahko predstavljamo, da so bili metliški gasilci polno zaposleni.

Čestitka iz mesta Wagna pri Lipnici na avstrijskem Štajerskem, leto 1983. Društvi tudi danes vzdržujeta redne in pristne odnose.

Gasilski muzej na sredini 80. letih prejšnjega stoletja.

Vir: Božidar Flajšman – Podobe časa.

Naslednja leta so bila dokaj rutinska, leta 1986 so člani društva postali prvaki Bele krajine v gasilskem tekmovanju, leta 1988 pa so za silo popravili streho na gasilskem domu. In že je bilo tu leto 1989, ki je s sabo prineslo novo veliko proslavo in novo vozilo. Staro vozilo z 2500-litrsko cisterno so nadomestili za vozilo, ki je imelo 6600-litrsko cisterno, kar je izboljšalo varnost in olajšalo delo gasilcev, ki pa še zmeraj niso bili zadovoljni z opremo. S tistim, kar so imeli pri roki, so v naslednjem letu pogasili 6 požarov.

Od osamosvojitve do 2009

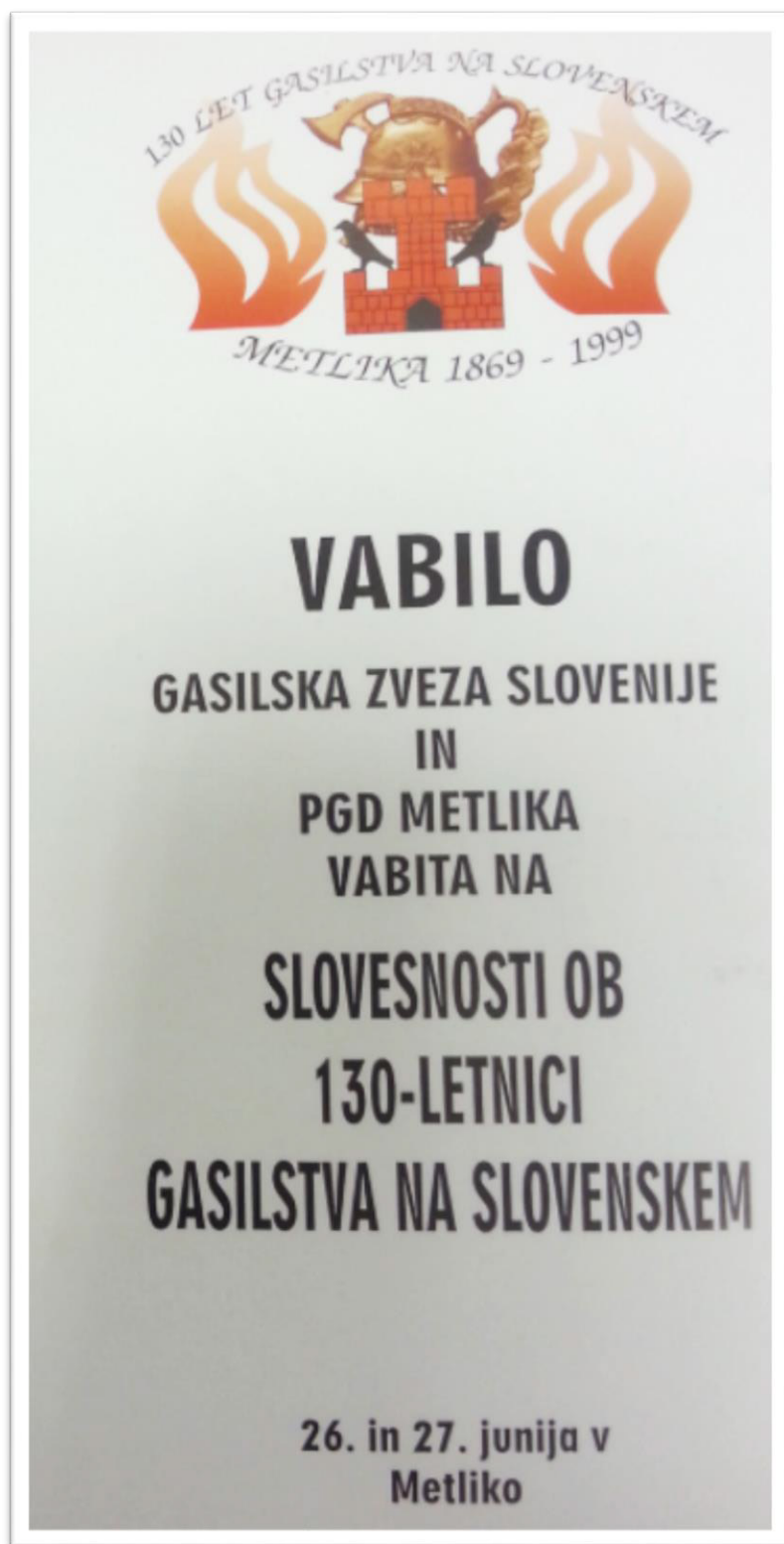
25. junija 1991 je Slovenija razglasila svojo samostojnost in neodvisnost, kar je bil velik korak za državo, za društvo pa velikih sprememb ni prinesel. Člani so se zavedali, da bo vsaj v začetni fazi osamosvojitve prinesla pomanjkanje denarja, ni pa odnesla dobrega sodelovanja društva s sosednjo republiko oziroma državo. Leta 1991 so namreč metliški gasilci posredovali trikrat, od tega dvakrat na Hrvaškem. Lokalna izpostava Teritorialne obrambe jim je zaplenila avto za vojne potrebe, kar samo dokazuje, da se zgodovina rada ponavlja.

Vozila društva na začetku 90. let prejšnjega stoletja.

Leta 1992 so gasilci ukrotili pet požarov, naslednja leta pa so minila v znamenju sporov znotraj društva, ki so se vrteli okoli uporabe opreme in vodenja društva. Večjih novosti ali dogodkov ni bilo, leta 1994 je društvo kupilo nove filtre za maske, škornje in rokavice ter 120 metrov cevi. Naslednje leto so dobili novo vozilo Mercedes Benz 1722 in tudi z njegovo pomočjo ukrotili 9 požarov. Leta 1996 so gasilci

opravili 100 prevozov vode (kar je bilo izredno malo), pogasili 8 požarov, uvedli danes že tradicionalno akcijo Od vrat do vrat, s katero so začeli zbirati prostovoljne prispevke za svoje delo. Na občnem zboru 27. 1. so v naziv društva

Vabilo na slovesnost ob 130-letnici društva.

soglasno vrnili izraz prostovoljno. Tako je društvo spet dobilo ime, ki so si ga že dolgo želeli nazaj – Prostovoljno gasilsko društvo Metlika. Je pa bilo od operativcev slišati nekaj pripomb na delo GZ Metlika in ostalih društev v občini, ki se niso odzivala na požare v njihovem »rajonu«, in je zato na vseh morala posredovati PGD Metlika, kar je prinašalo dodatne stroške društvu. Stanje se ni izboljšalo niti v letu 1997, saj so člani PGD Metlika imeli 20 večjih posredovanj, od tega 14 požarov. 40 pionirjev in mladincev je v tem letu izvedlo več kot 50 vaj za različna tekmovanja. Zelo naporno je bilo tudi naslednje leto, saj je bilo spet sušno – gasilci so opravili 310 prevozov vode, mladinci in pionirji so imeli 35 vaj, ogenj pa so gasilci krotili kar 28-krat (9 požarov na objektu, 6 na prometnih sredstvih in 13 v naravi).

Leta 1999 so se uresničile sanje več generacij gasilcev, ko so oktobra končno začeli z nadzidavo gasilskega doma. Za to so si prizadevala vsa vodstva društva že vse od zgraditve doma (ki je bil zgrajen v manjšem obsegu, kot je bil prvotni načrt), na žalost pa je zmeraj zmanjkalo denarja za uresničitvev

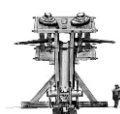

Vaje gasilcev so pogoste in raznovrstne, da ohranjajo pravo formo za reševanje.

projekta. Požarov in prevozov je bilo relativno malo, kar je bilo priročno, saj je bilo veliko dela s pripravo in organizacijo proslave ob 130-letnici društva. V povorki skozi Metliko se je sprehodilo kar 3150 gasilcev, ki so javnosti predstavili tudi gasilsko opremo od najstarejše do najnovejše.

Leto 2000 je bilo spet sušno leto, gasilci so opravili 350 prevozov vode, 16-krat so se borili z ognjenimi zublji, priredili so 20 mladinskih vaj in opravili tudi reševanje štoklje iz gnezda. Ravno prav so jim prišle prve avtolestve, ki jih je društvu podaril njegov častni član Franc Krobe. Na novo dodano nadstropje doma je sicer večinoma rešilo prostorske stiske društva, opreme pa ne. Leta 2000 so si gasilci kar sami izdelovali omarice za shranjevanje, saj je bilo to ceneje, kot če bi jih kupili na razpisu.

Je pa naslednje leto PGD Metlika odstopila svoje vozilo Tam 75TS sosednjemu društvu iz Lokvice, s čimer so nadaljevali tradicijo društva, ki ničesar ne zavrže. Število pionirjev je malce upadlo, bilo jih je le 20, opravili pa so 15 vaj na letni ravni. Med zanimive in bolj posebne intervencije je zagotovo spadala intervencija na Otoku, kjer so iz deroče Kolpe reševali bika, ki je vanjo padel s travnika. Naslednja leta so spet minila v relativnem miru glede intervencij, so se pa zato spet pokazali spori znotraj društva in na relaciji društvo–občina. Šlo je za financiranje društva, poleg tega so imeli notranje težave s plačevanjem članarine pri določenih članih. Častni član Krobe je leta 2005 društvu podaril 1000 evrov, leto prej pa organiziral zamenjavo avtolestev. Leta 2006 so na pročelje gasilskega stolpa postavili spominsko ploščo Josipu Savinšku, ukrotili so dva požara. Naslednje leto so kupili novo poveljniško vozilo in opravili 73 razvozov vode. Na žalost niso imeli sreče s požari, saj jih je bilo kar 14. Leta 2008 so se že začele priprave na veliko proslavo ob praznovanju 140-letnice društva, ki je bila leto pozneje tudi zelo uspešno izpeljana.

Frazemski kotiček

Dolivati olja na ogenj:
še bolj razburjati,
dražiti koga,
poslabševati položaj
ali odnose.

Vozila PGD Metlika leta 2001. Lepo je viden tudi nadkriti dom.

Sprejem članov PGD Metlika pri tedanjem predsedniku Republike Slovenije Milanu Kučanu. Iz njegovih rok so gasilci prejeli tudi posebno priznanje za svoje požrtvovalno delo.

Darilo iz Wagne.

Največji požar leta 2002, požar v telovadnici Osnovne šole Podzemelj.

Primopredaja lestev leta 2004.

Častna članica društva dr. Ljubica Jelušič ob 140. obletnici ustanovitve PGD Metlika.

Nepregledna množica gasilcev ob 140-letnici društva se je sprehodila skozi Metliko.

Druga požarna društva v občini

Vse od ustanovitve gasilskega društva so njegovi člani posredovali tudi po okoliških krajih, ne samo v Metliki. Samo med letoma 1869 in 1940 so tako metliški gasilci posredovali na več kot 60 požarih (toliko jih je zabeleženih, gotovo jih je bilo več), le tretjina katerih pa je bila v Metliki (Dular, 1969). Ostali dve tretjini sta odpadli na okoliške vasi, pri čemer naj omenimo, da so nekajkrat posredovali tudi na Hrvaškem. Klic na pomoč ne pozna meja, ne mestnih, ne občinskih in ne državnih, pomembna je samo morala, volja. Uspeh posredovanj izven Metlike je bil na žalost zelo omejen, saj so gasilci potrebovali dlje časa, da so do požara sploh prišli, pa tudi vasi pogosto niso imele zaloge vode na voljo. Kraški relief površja pač ne ustvarja obilnih zalog vode. Leta 1890 so tako morali gasilci na Radovici uporabiti vino iz bližnje zidanice, leta 1930 pa so prebivalci Cerovca zaradi pomanjkanja vode poskusili (in uspeli) požar omejiti kar z gnojnico. Treba je tudi upoštevati, da so se na vaseh dlje kot v mestu ohranile stare lesene hiše ali pa hiše, krite s slamo. Te so v mestu postajale izjema, na vaseh pa so bile še zmeraj pravilo. Zato je v vaseh v okolici Metlike sčasoma dozorelo spoznanje, da lahko za svojo varnost veliko naredijo tudi sami, predvsem če se malce organizirajo in ustanovijo lastno gasilsko društvo. Praktično vsakemu društvu v občini so začeti pomagali člani PGD Metlika in danes je teh društev kar 17, povezana pa so v Gasilsko zvezo Metlika.

Regia res est succurrere lapsis.

Kraljevsko je pomagati nemočnim.

Ovidij, Epistulae ex Ponto, 2, 9, 11

Ta društva so:

- PGD Božakovo
- PGD Dobravice
- PGD Dragomlja vas
- PGD Drašiči
- PGD Grabrovec
- PGD Gradac
- PGD Krasinec
- PGD Križevska vas
- PGD Lokvica
- PGD Metlika
- PGD Otok
- PGD Podzemelj
- PGD Primostek
- PGD Radovica
- PGD Rosalnice
- PGD Slamna vas
- PGD Suhor

Žigi in grbi

Žig iz Avstro-Ogrske.

Žig iz medvojnega obdobja.

Današnji žig.

Današnji grb.

Skozi zgodovino so se menjale države, v katerih je delovala PGD Metlika, menjalo se je tudi ime društva, menjale so se naloge in dolžnosti, menjali so se predsedniki, nadzorniki in člani, menjali so se tudi grbi in žigi. A nekaj se ni menjalo nikoli – volja metliških gasilcev, da pomagajo.

Ste že kdaj videli lepšo fotografijo grba?

ZADNJIH 10 LET (2009–2019)

PGD Metlika je bila vse od ustanovitve ponos mesta Metlika, vendar si društvo spoštovanja občanov ni prislužilo samo s svojimi posredovanji. Je že res, da je to najpomembnejši del gasilskega dela – uspešno sodelovanje na intervencijah, ampak društvo je praktično skozi svojo celotno zgodovino živelo vpeto tudi v ostale dejavnosti mesta Metlika. Sodelovali so v različnih dobrodelnih akcijah, pomagali so vzdrževati red in mir, ko je bilo treba, delali so z mladino, pomagali pri obnovi mesta, sodelovali v kulturnih dejavnostih, pomagali pri humanitarnih akcijah in še kaj. Takšno razvejanost in intenzivnost delovanja je PGD Metlika s ponosom in na veselje občanov Metlike ohranjala tudi v letih 2009–2019. Tudi število članov se je v zadnjih 10 letih povečevalo, vrhunec je doseglo leta 2016, ko je imelo društvo 218 članov, od tega:

- 52 pionirjev in mladincev (do 16 let)
- 6 pripravnikov (do 18 let)
- 33 članov operative
- 39 veteranov (ženske nad 55 let, moški nad 63 let)
- 5 častnih članov
- 83 podpornih članov

Načeloma pa se je število med letoma 2009 in 2019 vrtelo okoli številke 190, kar je zavidljivo visoka številka za majhno mesto, kot je Metlika. Redno se je kupovala nova oprema, kar je pomembno tako za splošno varnost meščanov kot kot tudi operativcev. Na žalost pa je bilo sredstev zmeraj premalo za vse potrebe, zato so se gasilci marsikatere naloge lotili kar sami.

**Apex est senectutis
auctoritas.**

Ugled je krona starosti.

*Cicero, De senectute 17,
60*

Urejanje hidroizolacije gasilskega doma v režiji gasilcev. Na žalost sta urejanje in popraviljanje doma stalni praksi predvsem operative društva, ki se vleče že vse od izgradnje daljnega leta 1969. Fotografija je nastala leta 2010.

Proračun društva se je v tem obdobju vrtel okoli številke 35.000 evrov, kar zadostuje za opravljanje osnovnih nalog društva in nekaj nakupov opreme na leto. Pri nakupu vozil pa morajo pomagati Gasilska zveza Metlika, občina in še kdo. Nemogoče je sicer primerjati različna finančna obdobja, saj so se v 150 letih obstoja društva uporabljale različne valute, ki so imele različno vrednost (inflacija), pa tudi dostopnost tistega, kar bi lahko kupili z denarjem, se je menjala. Kljub temu lahko zatrdimo, da je finančno stanje dobro glede na nekatera prejšnja obdobja. Nikoli pa ni bilo in ne bo idealno. Na srečo se pomena društva zavedajo tudi meščani Metlike, ki vsako leto velikodušno prispevajo prostovoljne prispevke za opremljanje društva. Namen akcije je obiskati vsako gospodinjstvo v

Plakat za akcijo *Od vrat do vrat* iz leta 2014.

Metliki, ji zaželeli srečno novo leto in podariti koledar z gasilskim motivom. Po svojih močeh Metličani tako prispevajo k požarni varnosti mesta. Vsako leto PGD Metlika tako pridobi dodatnih 5000 evrov za delovanje društva in nakup opreme.

Nekaj denarja pride na račun tudi prek dodatnih del, ki jih opravlja PGD – predvsem gre tu za prevoze vode in različna druga dela.

Največjo vrednost, ki se je denarno niti ne da ovrednotiti, pa v društvu predstavljajo člani (predvsem operativci), ki opravijo ogromno ur dela za potrebe društva in s tem Metlike. Leta 2009 je bila ob 140-letnici gasilstva na Slovenskem v Metliki velika proslava. Med drugim se je skozi Metliko sprehodila nepregledna množica gasilcev z metliškimi na čelu, PGD pa je prejel novo brizgalno MB 1600 in novo gasilsko vozilo GVC 24/50. Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije Danilo Türk, ki je posebej

poudaril vlogo in pomen gasilcev v današnji družbi. Brez solidarnosti nobena družba namreč ne uspe.

Postrojen častni vod pred govorom predsednika države.

Leta 2010 so operativci društva samo do sredine novembra opravili 6450 ur prostovoljnega dela. Skoraj polovica teh ur je odpadla na delovne akcije, ostali del pa je bil razdeljen na tečaje, vaje, intervencije, sestanke, varovanja prireditve, predstavitve delovanja društva zainteresirani javnosti, tekmovanja, svečane seje itd. Skozi desetletje se je intenzivnost dela samo povečevala in danes se obseg dela bliža 10 000 uram na leto. Poleg tega so vestno opravljali tudi različna izobraževanja, kar je dodatno pripomoglo k požarni varnosti mesta.

Plakat za akcijo Od vrat do vrat iz leta 2011.

S tristransko pogodbo (podpisano leta 2012) med PGD Metlika, Ministrstvom za obrambo in Občino Metlika se je pridobilo novih 360 kvadratnih metrov površin v zgornjem nadstropju gasilskega doma, kjer pa še zmeraj domujejo tudi različna društva. PGD Metlika izdaja soglasje za uporabo.

Več kot kadar koli prej se je društvo začelo ukvarjati z lastno zgodovino. Prvič v zgodovini društva je bila naročena knjiga za neokroglo obletnico, in sicer za 145-letnico društva, vendar na žalost do končne uresničitve ni prišlo. Je pa društvo 18. septembra 2014 v sodelovanju z Belokranjskim muzejskim društvom postavilo spominsko ploščo na stolp gasilskega doma. Postavljena je bila v čast Ivana Drobniča, ki je bil prvi raziskovalec zgodovine društva in pisec prve knjige o društvu. Tako je društvo počastilo spomin na svojega dolgoletnega člana, njegova plošča pa se je pridružila plaketi Josipu Savinšku in plošči, ki je posvečena gasilcem, ki so padli med drugo svetovno vojno.

Slavnostno odkritje plakete Ivanu Drobniču, prvemu kronistu društva.

Že naslednje leto pa so se posvetili tudi prihodnosti saj so v gasilski dom namestili optično povezavo za širokopasovni internet. Le pa jih ni oviral pri utrjevanju vezi. Decembra 2015 so odšli na izlet na Dunaj, maja 2016 pa je bil za člane in njihove družine organiziran izlet v Sarajevo. Izleta sta bila po mnenju vseh udeležencev zelo uspešna.

Ena od novosti v zadnjem desetletju je tudi boljše sodelovanje društva z ostalimi društvi v Sloveniji in tudi širše. Društvi iz Metlike in Krapine sta prijateljski stik začeli navezovati leta 2011, ko so gasilci med tradicionalnim izletom za 8. februar obiskali muzej v Krapini.

Na občnem zboru leta 2018 je bila tako podpisana prva listina o prijateljstvu v dolgi zgodovini društva. Društvo je sicer že v preteklosti sodelovalo z različnimi drugimi društvi in organizacijami, pa vendar bo od zdaj izmenjava izkušenj in znanja še lažja, kot je bila v preteklosti. Društvo je sicer v zelo

**Verae amicitiae
sempiternae sunt.**

Pravo prijateljstvo je večno.

Cicero, *De amicitia*, 9, 32

prijateljskih odnosih tudi z gasilskim društvom iz Wagne in Ronchi del Legonari, ki sta pobrateni mesti Metlike.

Consortium rerum omnium inter nos facit amicitia.

Prijateljstvo nas v vsem združuje.

Seneka mlajši, Epistulae Morales, 48, 2

Listina o prijateljstvu, podpisana z DVD Krapina iz Republike Hrvaške na obnem zboru leta 2018.

Predsednika prijateljskih društev Amir Mehadžić in Dražen Strabić z listino o prijateljstvu.

Spremenil se je tudi odnos do opreme, saj se nakupuje bolj redno kot v preteklosti, kar povečuje tako varnost gasilcev kot tudi meščanov. Pri intervencijah v zadnjem desetletju je opazen tudi upad razvozov vode. Deloma je razlog zagotovo izboljšanje infrastrukture in s tem vodne oskrbe

Notranjost in zunanost gasilskega doma sta okrašeni s spominki na slavno preteklost.

prebivalstva, deloma pa gre za vpliv podnebnih sprememb, ki spreminjajo klimo našega planeta. Dosti več je bilo dela s poplavami, ki so bile v preteklosti bolj redke. To je zahtevalo prilagoditev opreme in tudi gasilcev. Nikakor pa ne želimo trditi, da je bilo vse odlično. Tako kot v drugih obdobjih društva je tudi v zadnjih 10 letih prihajalo do sporov glede opreme, vodenja in podobnih vprašanj. In tako kot vedno so tudi tokrat gasilci navkljub občasnemu sporu našli rešitev, ki je bila sprejemljiva za njih in, kar je še pomembneje od tega, to je bila odločitev, ki je ohranjala visoko raven varnosti, ki jo uživamo v Metliki.

Sestava vodstva 2009–2019

V slavnostno leto 2009 je PGD Metlika vstopila pod vodstvom predsednika Stanislav Bajuka, mesto poveljnika pa je zasedal Slavko Černič. Nadzorni odbor je imel tri člane (Milan Kremesec, Leopold Švajger, Rudi Vraničar), upravni pa poleg predsednika in poveljnika še člane:

- Denis Spudič
- Anton Černič
- Milena Badovinac
- Jani Kremesec
- Amir Mehadžić
- Srečko Nemanič
- Srečko Hrastar
- Stanislav Jordan
- Rudi Hrastar
- Branko Šoštaršič
- Rudolf Hrastar
- Anica Kerč
- Kristijan Guštin

Leta 2010 je prišlo do spremembe na mestih predsednika in poveljnika, saj je mesto predsednika zasedel dotedanji poveljnik Slavko Černič, njegovo mesto pa je šlo dotedanjemu podpoveljniku in članu upravnega odbora

Srečku Hrastarju. V upravnem odboru je tako nastala vrzel, ki jo je zapolnila mlada članica Lidija Hranilović.

Predsedniki PGD Metlika v obdobju 2009-2019. Fotografirano maja 2019.

V letu 2013 je prišlo do sprememb v upravnem odboru, saj se je število članov zmanjšalo na 11, nov glas znotraj odbora pa sta postala Irena Bajuk Fir in Pavel Lipej. Razlog so bile redne volitve. Nadzorni odbor se je povsem zamenjal. Člani so bili Srečko Nemanič, Anton Črnič in Janez Uhan. V tej sestavi so organi društva delovali do leta 2015, ko je bilo na izrednem občnem zboru vodstvo zamenjano. V naslednjih letih so vaje prevzeli: v vlogi predsednika Amir Mehadžić, člani nadzornega odbora so postali Andrej Guštin, Nataša Hiti in Janez Fir, z nekaj novimi imeni pa se je osvežil tudi upravni odbor, ki so se mu pridružili Željka Janjac, Stanislav Bajuk, Renata Kramarič Hranilović in Staša Šetinc.

Fotografirano maja 2019.

V letu 2019 je imelo društvo naslednjo sestavo vodstvenih struktur.

Upravni odbor:

- Amir Mehadžić, predsednik
- Rudi Hrastar, namestnik predsednika
- Lidija Hranilović, tajnik
- Kristijan Guštin, poveljnik
- Denis Spudič, predstavnik mladine
- Sonja Guštin
- Irena Bajuk Fir
- Jani Kremesec
- Simon Hrastar
- Vlatka Maček
- Klemen Malešič

Fotografirano maja 2019.

Nadzorni odbor:

- Andrej Guštin, predsednik
- Srečko Hrastar
- Janez Fir

Poveljstvo:

- Kristijan Guštin, poveljnik
- Jani Kremesec, namestnik poveljnika
- Janez Fir, glavni strojnik
- Robi Bradica, orodjar
- Srečo Muc, radijske zveze

Naloge in dejavnosti

Naloge in dejavnosti društva so določene z:

- zakoni (Zakon o društvih, Zakon o gasilstvu, Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami ...)
- pravilniki (npr. Pravilnik o vozilih s prednostjo in vozilih za spremstvo),

- uredbami (npr. Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč)
- pravilniki in ostalimi akti krovne organizacije Gasilske zveze Slovenije
- statutom PGD Metlika

Naloge in dejavnosti podrobno urejajo člani statuta 6–11.

2. NAMEN IN CILJI DELOVANJA PGD

6. člen (namen delovanja)

Namen delovanja PGD je prostovoljno združevanje občanov, da postanejo prostovoljni gasilci, ki sestavljajo gasilsko enoto. V skladu s svojimi pristojnostmi opravlja PGD preventivne in operativne naloge v zvezi z varstvom pred požarom, varstvom pred naravnimi in drugimi nesrečami ter zaščito in reševanjem na območju občine Metlika po požarnem operativnem načrtu, ki je usklajen za celotno območje občine, po potrebi in v soglasju župana(nje) tudi na območjih izven občine in v sosednji republiki Hrvaški.

7. člen (cilji delovanja)

Cilji delovanja PGD so:

1. izvajanje preventivnih nalog varstva pred požarom ter drugih preventivnih nalog na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
2. izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ob požarih, naravnih in drugih nesrečah;
3. vzgoja in usposabljanje članov PGD ter mladine za izvajanje gasilske dejavnosti;
4. opravljanje nalog gasilstva kot dejavnosti, ki je v javnem interesu in humanitarne narave.

3. DEJAVNOST IN NALOGE PGD

8. člen (vrste dejavnosti)

PGD opravlja nepridobitno, pridobitno in dopolnilno dejavnost.

9. člen (nepridobitna dejavnost)

(1) PGD v okviru nepridobitne dejavnosti opravlja naslednje naloge in obveznosti:

1. organizira in izvaja usposabljanje članov ter drugih zainteresiranih za področje varstva pred požarom, naravnimi in drugimi nesrečami;
2. organizira gasilsko enoto za izvajanje gasilskih in drugih reševalnih nalog na svojem požarnem območju;
3. izvaja preventivne naloge varstva pred požarom in druge preventivne naloge na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
4. gasi požare, varuje in rešuje ljudi, živali ter premoženje pri požarih, naravnih in drugih nesrečah;
5. opravlja prevoze vode ob naravnih in drugih nesrečah;
6. Nudi pomoč občanom in gospodarskim subjektom na svojem požarnem območju na področju varstva pred požarom in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
7. v uporabnem stanju vzdržuje gasilske prostore, vozila, naprave, orodja in opremo ter skrbi za njihovo varno in primerno hrambo;

8. skrbi za strokovno izpopolnjevanje svojih članov za opravljanje njihovih nalog in funkcij ter za zagotavljanje materialnih sredstev;
9. izvaja gasilske vaje in vožnje za preverjanje brezhibnosti gasilskih vozil;
10. skrbi za vzgojo in usposabljanje gasilske mladine;
11. organizira gasilska tekmovanja;
12. vodi predpisane gasilske in društvene evidence;
13. sodeluje z drugimi PGD, ki so člani GZ, v katero je PGD vključeno ter drugimi gasilskimi organizacijam;
14. podeljuje društvena priznanja ter predlaga zaslužne člane za priznanja in odlikovanja;
15. opravlja druge naloge, ki so povezane z gasilstvom ali so potrebne za njegovo izvajanje.

10.člen

(pridobitna dejavnost)

(1) PGD v okviru pridobitne dejavnosti opravlja naslednje dejavnosti:

H 49.320 – Obratovanje taksijev;

H 49.410 – Cestni tovorni promet;

I 56.300 – Strežba pijač;

L 68.200 – Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin;

M 71.200 – Tehnično preizkušanje in analiziranje;

M 73.120 – Posredovanje oglaševalskega prostora;

N 81.290 – Čiščenje cest in drugo čiščenje;

O 84.250 – Zaščita in reševanje pri požarih in nesrečah;

P 85.590 – Drugo nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje;

P 85.600 – Pomožne dejavnosti za izobraževanje;

R 93.190 – Druge športne dejavnosti.

R 93.299 – Druge nerazvrščene dejavnosti (usluge z avtolestvijo)

(2) Pridobitne dejavnosti opravlja pod pogoji, ki jih za opravljanje dejavnosti predpisuje ZDru-1 in le v obsegu, potrebnem za uresničevanje namena in ciljev PGD oziroma nepridobitne dejavnosti.

(3) Pridobitna dejavnost je povezana z nameni in cilji PGD, če lahko neposredno pripomore k uresničevanju namena oziroma ciljev PGD, pri čemer doprinos ni izključno v zagotavljanju prihodkov PGD.

11.člen
(dopolnilna dejavnost)

Kot dopolnilna dejavnost PGD se šteje tista pridobitna dejavnost, ki skupaj z nepridobitno dejavnostjo sestavlja določeno storitev ali dosežek, oziroma zagotavlja boljšo izkoriščenost sredstev PGD.

Če primerjamo te člene s pravilnikom iz leta 1879 ali s pravilnikom iz leta 1910, hitro opazimo, kako se je gasilska dejavnost razvejala v 20. stoletju. Gasilsko društvo je včasih izvajalo gašenje požarov, do neke mere tudi preventivo pred požari, za kaj več pa niso imeli niti časa. Ne smemo pozabiti, da v preteklosti niso poznali 8-urnega delovnika, ampak so ljudje garali za golo preživetje vse dni. Zato niso imeli časa za različna usposabljanja in dodatne dejavnosti, ki jih danes zagotavlja PGD Metlika. Tudi tehnična oprema, ki jim je bila na voljo, je bila daleč od potrebne za npr. prevoz vode, reševanje iz vode ali kaj podobnega. Zagotovo sta pri takem

Postavljanje mlaja z avtolestvijo.

razvejanju pomembni vlogi imeli tudi boljša gradbena oprema in tehnologija – elektrifikacija je npr. odnesla potrebo po nočni straži in močno zmanjšala število požarov. Vodovod in hidranti so imeli izjemno vlogo pri omejitvi morebitnih požarov, saj je bila voda vedno pri roki. Brizgalne so bile vedno močnejše. Več se dela na preventivi, zaradi vsega naštetega pa načeloma požari danes ne predstavljajo več takšne nevarnosti kot nekoč. Že leta 1959 je občinski poveljnik Martin Črnugelj izjavil, da je vrednost izgubljenega

premoženja v požarih ogromna, vrednost ohranjenega prek dobre preventive pa neprecenljiva (Dular, 1969, str. 102). Da bi pogorela kakšna ulica ali pa predel mesta, je danes sploh nemogoče, takšne stvari najdemo le v zgodovinskih učbenikih. Večje nevarnosti za okolje predstavljajo samo še požari v večjih industrijskih obratih, kjer lahko pride do zastrupitve vode, tal in zraka. Leta 2017 je npr. na Vrhniki zgorela tovarna Kemis, kar je v okolje sprostil velike količine nevarnih snovi. Metlika na žalost nima (več) veliko tovarn, za tiste, ki so ostale, pa upamo, da ustrezno skrbijo za varnost.

Po drugi strani je vsako leto več poplav in drugih naravnih nesreč, ki so posledica podnebnih spremembe v zadnjih desetletjih, in pri odpravi posledic takšnih nesreč zmeraj sodelujejo tudi gasilci. Zato nas ne sme čuditi, da se gasilci danes ukvarjajo tudi z nalogami, ki so bile za njihove predhodnike nezamisljive.

Društvo vzdržuje prijateljske stike z gasilci iz občin Wagna in Ronchi del legionari, ki sta pobrateni občini metliške občine.

Društvi iz pobratenih občin Wagna in Ronchi del legionari.

Gasilci veterani in operativci na pogrebni slovesnosti na straži. Vsem članom društva pripada takšna straža, pod pogojem, da se družina umrlega odloči za to.

Oprema

Seznam celotne opreme društva bi zasedel praktično polovico knjige, če bi ga navajali v celoti, zato bomo omenili samo najpomembnejše. Oprema se v skladu z akti GZS deli na osebno zaščitno opremo (npr. intervencijske obleke), skupno zaščitno opremo (npr. izolirni dihalni aparati) ter vozila in ostalo opremo.

V garaži PGD Metlika so parkirana naslednja vozila:

- Poveljniško vozilo 1 (PV1), kupljeno leta 2007
- GVC 24/50, gasilsko vozilo s cisterno, kupljeno leta 2009. Številki označujeta pretok vode, sposobnost 2400 litrov na minuto in nosilnost cisterne 5000 litrov. Poleg šoferja se lahko peljeta še dva gasilca.

- ALK 30, kupljeno leta 2012, sicer letnik 1989. Avtolestve s košaro, ki gre na 30 metrov višine.
- GVM1, gasilsko vozilo za prevoz moštva, kupljeno leta 2014. Poleg šoferja sprejme še 8 gasilcev.
- GVC 16/25, gasilsko vozilo s cisterno, kupljeno leta 2018. Poleg šoferja lahko prepelje še 7 gasilcev. Nakup vozila je bil načrtovan že leta 2011. Po mnogih sestankih je bil projekt realiziran šele čez 7 let.

Najnovejša pridobitev društva GVC16/25.

Glavni strojnik je Janez Fir, društvo ima 7 usposobljenih voznikov/strojnikov, ki lahko vozijo vsa gasilska vozila in so opravili tečaj varne vožnje. To so: Janez Fir, Robi Bradica, Rudi Hrastar, Srečko Hrastar, Zvone Kerč, Jani Kremesec in Branko Šoštarč. Ima pa društvo še nekaj članov, ki lahko vozijo vozila B-kategorije.

Vozniki/strojniki PGD Metlika. Fotografirano maja 2019.

Kljub opaznemu napredku pri opreми v zadnjem desetletju vse stvari niso bile tako rožnate, kar so pokazale zunanje inšpekcije.

Najprej je 15. 9. 2015 PGD Metlika obiskala inšpektorica za področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki je po pregledu dokumentacije ugotovila, da člani operative nimajo potrebnih zdravniških potrdil za izvajanje gasilske službe, kar so odpravili do decembra istega leta.

25. 4. 2017 so imeli gasilci reden inšpekcijski nadzor, pri katerem sta inšpektorici iz uporabe izločili kar 20 zaščitnih oblek. Ostalo jih je manj kot pol – 19. Še največ težav so imeli vozniki, saj so društvu ostali samo še trije, ki so lahko vozili na intervencije, kar je znatno poslabšalo varnost Metlike in naše občine. Vodstvo se je takoj lotilo reševanja nastale

situacije, o tem obvestilo tako občino kot GZ Metlika. Skupaj so nato kupili kar 15 novih oblek, 10 v letu 2017 in še 5 v letu 2018.

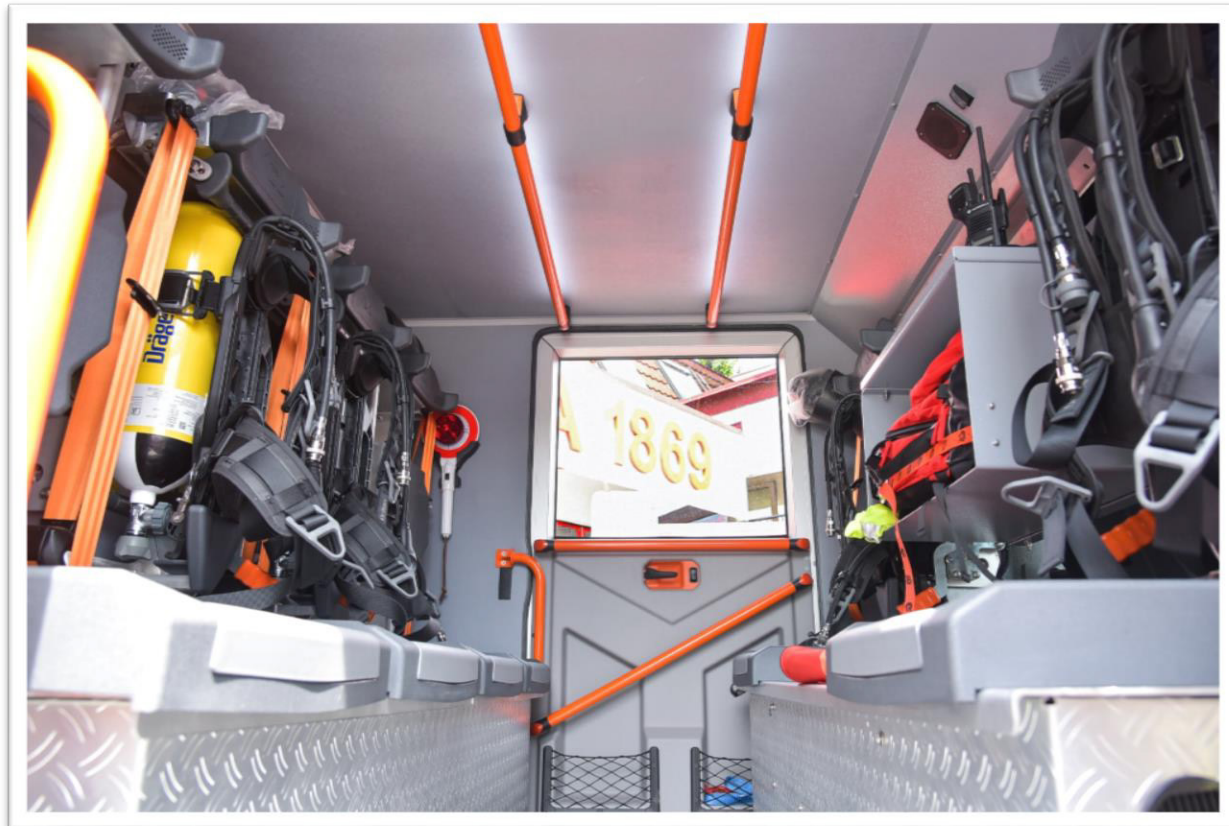
Osebna oprema gasilca operativca so čelada, rokavice, škornji, pas, podkapa, obleka v dveh delih.

Posebno izdelana obleka zdrži temperature do 400°C.

Termovizijska kamera omogoča boljši nadzor pogorišča.

Notranjost najnovejšega vozila.

Med opremo spadajo cevi, vsako vozilo jih ima okoli 350 metrov, izolirni dihalni aparati ali IDA, društvo jih ima kar 14, in termovizijska kamera, ki omogoča iskanje središče požara, po koncu intervencije pa omogoča nadzor pogorišča. Kamera je nekoliko starejša (okornejša in večja, kot so najbolj sodobne), vendar še zmeraj zelo koristna v boju z ognjenimi zublji. V prihodnosti bi si člani operative zelo želeli tudi detektorja plinov, saj so brez njega nemočni v primeru večje nesreče.

Čini in tečaji

Člani društva nosijo naslednje čine:

- gasilec pripravnik
- gasilec
- gasilec I. stopnje
- gasilec II. stopnje
- višji gasilec

- višji gasilec I. stopnje
- nižji gasilski častnik
- nižji gasilski častnik I. stopnje
- gasilski častnik
- gasilski častnik I. stopnje
- gasilski častnik II. stopnje
- višji gasilski častnik organizacijske smeri II. stopnje
- visoki gasilski častnik organizacijske smeri II. stopnje

Specialnosti (tečaji), ki so jih opravili člani, so:

- usposabljanje za informatiko
- usposabljanje za delo s helikopterjem
- tečaj za vodje intervencij
- tečaj za usposabljanje gasilcev za gašenje notranjih požarov, modul A
- tečaj za usposabljanje gasilcev za gašenje notranjih požarov, modul B
- tečaj za usposabljanje gasilcev za delo z motorno žago
- tečaj za uporabnika radijskih postaj
- tečaj za tehničnega reševalca
- tečaj za strojnika
- tečaj za reševalca ob nesrečah z nevarnimi snovmi
- tečaj za reševalca na vodi
- tečaj za nosilca izolirnega dihalnega aparata
- tečaj za bolničarja
- tečaj za mentorja mladine

Delo z mladimi

Po 2. svetovni vojni, še posebej pa od osamosvojitve so vsa gasilska društva v Sloveniji začela veliko pozornosti namenjati tudi vzgoji in urjenju novih generacij gasilcev, kar je deloma posledica razvoja brizgaln in druge tehnične opreme, ki so potrebovale manj surove moči kot prej, in spremenjenih družbenih nazorov na drugi strani. V 20. členu

krovnega zakona v Sloveniji, to je Zakon o gasilstvu, je prav posebej poudarjena vzgoja gasilske mladine. Ta je tako pomembna, da je dejansko zapisana pred npr. pomočjo občanom na področju varstva pred požarom, zaostaja le za preventivnim delovanjem in dejanskim reševanjem. V 44. členu je posebej poudarjeno, da je v mesecu požarne varnosti treba »plačati prispevek v korist Gasilske zveze Slovenije za izenačevanje materialne opremljenosti gasilstva in spodbujanje mladine za delo v gasilstvu«.

Tudi v PGD Metlika je posebna skrb namenjena delu z mladimi, saj se odrasli člani zavedajo, da brez pomladka nobeno društvo ne obstane. Pri tem delu sicer ne gre samo za klasično gasilsko izobraževanje, ampak PGD pogosto organizira druženja, izlete in taborne za svoje mlajše člane.

VEŠČINE MLAJŠI PIONIRJI

KOLESAR

PLAVALEC

PREVENTIVEC

VEŠČINE STAREJŠI PIONIRJI

KURIR

ARHIVAR

LIKOVNIK

NARAVOSLOVEC
GOZDAR

VEŠČINE MLADINEC

RAČUNALNIČAR

BOLNIČAR

VODIČ

NOVINAR - FOTOGRAF

GLASBENIK

**Ratione, non vi, vincenda
adulescentia est.**

Mladost je treba krotiti z
razumom, ne s silo.

Publilij Sir, Sententiae

Namen dela z mladimi namreč ne more biti samo zagotoviti obstanek društva, ampak tudi splošna vzgoja mladih. In prav pri delu z mladino se najbolje vidi, kako PGD Metlika diha z (najmlajšimi) občani in kaj vse jih naučijo. Tako imajo tudi priznanje za ohranjanje narave pa za umetnost, znanje dela z računalnikom ...

Delijo se na pionirje (do 11 let) in mladince (od 12 do 16 let), od 16. do 18. leta pa so pripravniki. Ti imajo izredno pomembno vlogo v društvu, saj so po eni strani del operative in tam pridobivajo prepotrebne praktične izkušnje, obenem pa veliko sodelujejo s pionirji in mladinci, tako da prenašajo pridobljeno znanje na mlajše rodove. Na ta način društvo poskrbi, da se nobena koristna informacija, naj bo še tako majhna, ne izgubi.

Tudi kvizi, ki jih organizirajo mentorji, ne vsebujejo samo strogo gasilskih tem, ampak se dotaknejo tudi drugih– npr. geografije in domoznanstva, varnosti v prometu, zgodovine ipd.

Mlajši člani se redno udeležujejo različnih tekmovanj tako na ravni občine kot regije in države, kjer dosegajo dobre rezultate. Med največje uspehe v zadnjih letih spadajo večkrat osvojena prva mesta na različnih regijskih tekmovanjih in posledična udeležba na državnih tekmovanjih. Obstaja tudi dogovor med mladinci in vodstvom, po katerem bi za osvojeno prvo, drugo ali tretje

Pionir gasilec

Mladinec gasilec

Gasilec pripravnik

Oznake mladinskih činov.

mesto na državnem tekmovanju mladinci za nagrado dobili izlet v zabavišni park Gardaland.

Dejavnosti mladincev so razvejane in enakomerno razporejene skozi celotno leto. Na začetku vsakega leta na občnem zboru pripravijo predstavitev dela za minulo leto. Tam predstavijo vse dejavnosti in dosežke v prejšnjem letu. 8. februarja vsako leto se odpravijo na izlet, ki je po navadi tako strokoven kot zabaven. S to tradicijo so začeli leta 2007. Obiskali so tudi vse sosednje države, z izjemo Madžarske. Večinoma se odločijo za ogled kakšnega kraja, ki je povezan z gasilstvom in reševanjem, ni pa to nujno.

8. februar 2013, obisk muzeja gasilcev v mestu Varaždin na Hrvaškem mladine in mentorjev.

Nato se začnejo priprave na kvize in tekmovanja, ki se jih v povprečju udeleži več kot 25 mlajših članov; povejmo, da ostala društva pošljejo znatno manj tekmovalcev. Kviz poteka v trojkah in praktično ni leta, da se katera od metliških trojk ne bi uvrstila na regijsko tekmovanje v znanju. Po vsakem tekmovanju – bodisi v znanju bodisi veščinah – mladinci opravijo temeljito analizo in se učijo iz svojih napak. Konec aprila mladinci pomagajo pri pripravi kresa, udeležijo se tudi proslave 4. maja – na dan sv. Florijana. Avgusta se udeležijo tudi 4-dnevnega tabora, na katerem jim mentorji

organizirajo več zanimivih dejavnosti in predstavitev (reševanja, kolesarski izleti, lokostrelstvo, glasbena delavnica ...). Zaradi tako razvejanih dejavnosti se tabora vsako leto udeleži večje število mladih, kar je dobra reklama za društvo. Tabor se je začel kot nadomestilo taboru, ki ga je organizirala GZ Metlika, saj je bilo število mest za mladince društva omejeno. Ker so med mladimi opazili velik interes, so preprosto organizirali svoj tabor in tako dali možnost udeležbe vsem, ki jih to zanima.

Na kolesarskem izletu.

Dober glas pa, kot vemo, seže tudi v deveto vas oziroma v tem primeru v Križevsko vas. Leta 2012 je PGD Metlika prevzela tudi urjenje mladih članov PGD Križevska vas, saj tamkajšnje društvo ni imelo dovolj mladincev za organizacijo vaj, kvizov ipd., v Metliki pa so jih z lahkoto vključili v urjenje. To je sicer prineslo nekaj več dela in stroškov za PGD Metlika, ampak cena je majhna, če so uspeli nekaj več mladih navdušiti za gasilstvo. Uspehi za tako obsežno in razvejano

delo z mladino niso izostali. Že leta 2010 se je ekipa iz društva prvič uvrstila na državno tekmovanje v znanju (kviz).

Urjenje z opremo je zmeraj zabavno.

Tudi torta ne škodi pri privabljanju mladih.

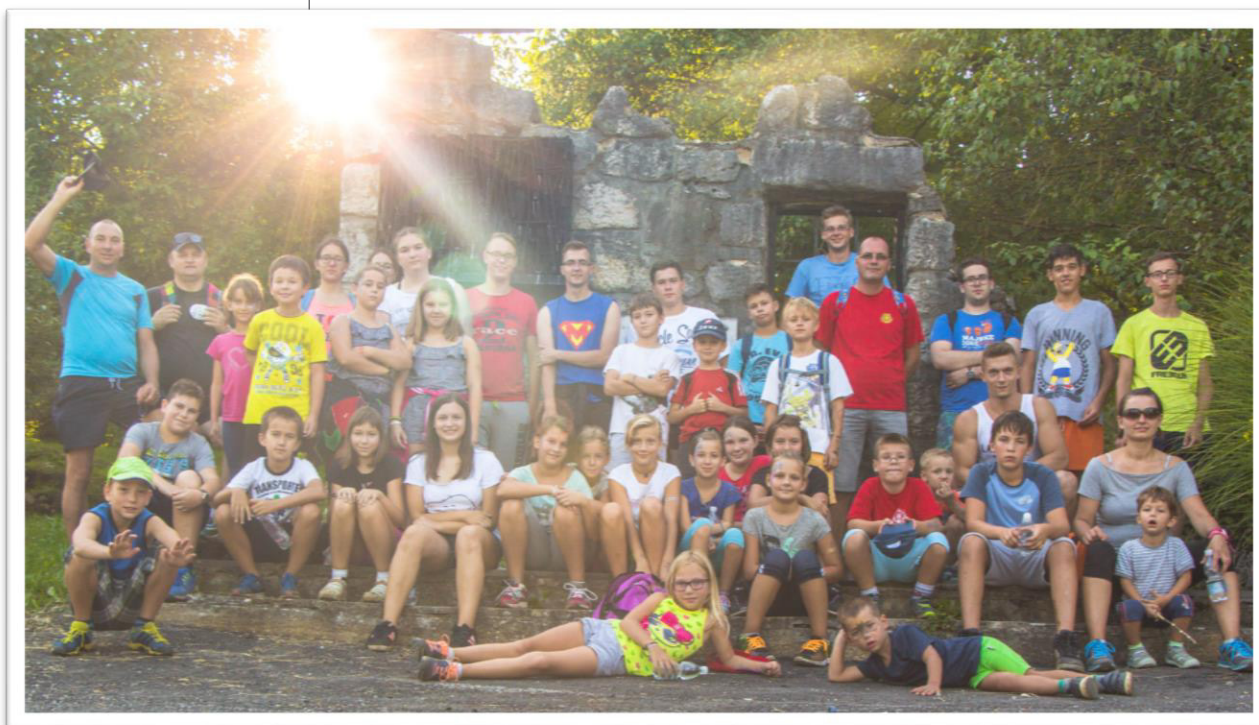
Umetniški premor.

Kulinarični premor.

Kmalu po začetku pouka se spet začnejo tekmovanja, ki se konec septembra nadaljujejo na regijski ravni, nato pa še na državni. Decembra vsako leto mladinci pomagajo pri akciji Od vrat do vrat, s katero PGD Metlika zbira prostovoljne prispevke za svoje delovanje. Vaje in zbori pa potekajo prek celega leta. Tako lahko rečemo, da so vpeti v praktično vse dejavnosti društva in da se društvo zaveda njihovega pomena za prihodnost svojega obstoja. Najbolj je to razvidno iz finančnih načrtov društva.

Mentorji z mladino. Fotografirano maja 2019.

Utrinek s tekmovanja.

Nagrada za trdo delo je tu. Vzgoja mladih gasilcev je nekaj, čemur se posveča celotno društvo, tako ali drugače pomagajo tudi nečlani, vendar sta največja odgovornost in breme na mentorju mladine. Med letoma 2009 in 2019 sta bila to Amir Mehadžić in Denis Spudič, na fotografiji skrajno levo in desno.

30. marca 2019 je na državnem tekmovanju (državni kviz gasilske mladine) v Krškem ekipa PGD Metlika pod vodstvom mentorja Denisa Spudiča osvojila 3. mesto. Za nagrado je PGD Metlika v skladu s svojo obljubo mlade peljala na izlet v zabavišni park Gardaland. Pionirke bronaste ekipe so bile Katja Novak, Žana Goleš in Maja Hranilović. Zastopale so belokranjsko regijo, saj so bile kot drugouvrščene na regijskem tekmovanju uvrščene na državno tekmovanje. Prav tako sta bili še uvrščeni po ena ekipa pionirjev in pripravnikov, ki sta bili prvouvrščeni na regijskem tekmovanju. Pionirji so bili Vid Šetinc, Jakob Pašič, Blaž Filak; ekipo pripravnikov pa so sestavili Dean Cigič, Nina Cigič in Anja Spudič.

Ženske v društvu

Ženske so na neki način že pred ustanovitvijo metliške požarne brambe dejavno sodelovale pri obrambi mesta, saj

Del ženskega članstva na zboru v Kulturnem domu Metlika, 19. september 2014.

so bile zadolžene za polnjene kadi z vodo, ki so bile razporejene po Metliki. V primeru požara pa je žena, ki je najhitreje prinesla vodo, dobila tudi denarno nagrado. Pri delovanju zgodnjega društva pa niso sodelovale, deloma zaradi težaškega in izredno nevarnega dela z ročnimi brizgalnami, delno pa zaradi miselnosti tedanje družbe. V skladu z novo družbeno ureditvijo so se ti pogledi začeli spreminjati po 2. svetovni vojni. Leta 1948 tako v upravnem odboru najdemo dve članici, že leto pozneje je bilo članic v društvu 9, leta 1952 pa so že imele svojo desetino. Vendar je na žalost število žensk spet začelo upadati in tako v slavnostnem letu 1969 ni bilo v društvu niti ene ženske več. Te »napake v sistemu« so se odgovorni v društvu zavedali, vendar jim ni uspelo privabiti ne obdržati večjega števila članic.

Omnes sapientes fortes.

Vsi modrijani so pogumni.

Cicero, *Tusculanae
disputationes 3, 9, 19*

Leta 1979 je tako društvo imelo le eno članico, vendar so se v naslednjih letih stvari toliko izboljšale, da so 1983 spet osnovali žensko desetino (Dular, 1999). Vendar je število spet začelo upadati in leta 1999 so bile v društvu samo še štiri članice. Nenehni vzponi in padci števila žensk so se dokončno zaključili šele v novem tisočletju. Družba je očitno le toliko dozorela, da sodelovanje žensk ne predstavlja več nobene težave. Leta 2009 najdemo na seznamu članov kar 34 žensk, 14 od teh pri pionirjih in mladincih (Rus, 2009).

Danes so ženske trdno zasidrane v vse organe in pore društva. So del operative, veteranov in mladincev ter povsod predstavljajo dobrodošlo pomoč ali glas. Med vsemi 185 člani v letu 2019 je bilo 74 članic, kar znaša točno 40 % članstva.

Od 74 članic, jih je 39 aktivnih, 24 jih spada v kategorijo pionir in mladink, 11 pa v sekcijo veteranov. Poleg srečanj in tekmovanj na ravni Bele krajine, na katerih se srečajo z ženskimi oddelki drugih društev, imajo zelo pomembno vlogo pri delu z mladino, čisto enako kot moški kolegi se udeležujejo tudi intervencij, usposabljanj in izobraževanj.

Fotografirano maja 2019.

Fotografirano maja 2019.

Veterani

Ob vsem poudarku, ki ga PGD Metlika daje mladincem, pa ne smemo pozabiti tudi na nasprotni pol, na veterane, saj so mnogi od njih prehodili dolgo pot vse od mladincev. Mnogi med njimi so dejavni v društvu že več kot 40 let. Za veterana se šteje vsak član ali članica, ki ima več kot 55 let (ženske) ali 63 let (moški).

V letu 2019 je tako PGD Metlika imela 34 veteranov.

Njihova vloga v društvu je predvsem svetovalne narave, saj svoje bogate izkušnje prenašajo tako na aktivne gasilce kot na mladince. Imajo svoje sestanke, hodijo na izlete (bodisi sami ali pa v kombinaciji z ostalimi skupinami znotraj društva), društvo pa njihove dejavnosti podpira tudi finančno. Zelo pomembna je njihova dejavnost ohranjanja stikov, saj obiskujejo starejše gasilce ob rojstnih dnevih, za novo leto ipd., na grobovih umrlih gasilcev polagajo sveče in skrbijo, da ostanejo v našem spominu.

**Est rerum omnium
magister usus.**

Izkušnja je učiteljica vseh
stvari.

Cezar. De bello civili 2, 8, 3

Veterani na ekskurziji v Pivki, 20. 11. 2015.

Srečanje veteranov 23. 12. 2014.

Plaketo dr. Josipa Savinška Gasilska zveza Metlike podeljuje od leta 2019. Posamezniku se lahko podeli samo enkrat. Prva prejemnika plakete sta bila dolgoletna in zaslužna člana PGD Metlika Stanislav Bajuk in Milan Kremesec, ki sta jo prejela 15. 6. 2019.

Požari in druge intervencije 2009–2019: delo operative

Kako ovrednotiti delo nekoga, ki ogromno prostega časa posveča varnosti svojih soobčanov? Prav neverjeten se zdi podatek, da so člani PGD Metlika med 1. 1. 2009 in 1. 1. 2019 posredovali na kar 252 intervencijah. Vse niso bili požari in niso vse situacije ogrožale življenja ljudi. Ampak za prav vsako intervencijo stoji tisoče in tisoče drugih ur – vaj, izobraževanj, čiščenja in vzdrževanja opreme in ostalih dejavnosti. In različnih intervencij ne zmanjka – v zadnjih 10 letih so gasilci posredovali pri npr. odpiranju vrat, preprečevanju samomora, iskalni akciji, reševanju živali, eksploziji, prenosu obolelih oseb ipd. Tako kot se spreminjajo vrste intervencij, se spreminjajo tudi izobraževanja ter oprema.

Od 252 intervencij v zadnjih 10 letih so bili 103 različni požari, kar predstavlja 40 % intervencij. 46 intervencij je bilo v povezavi s poplavami bodisi meteorne vode bodisi je počila kakšna cev v stanovanju. Število intervencij je nihalo od 13 (leta 2011) do 43 (leta 2014). Nihanje požarov je dosti

Factum **abiit,**
monumenta manent.

Dejanje mine, spomeniki
ostanejo.

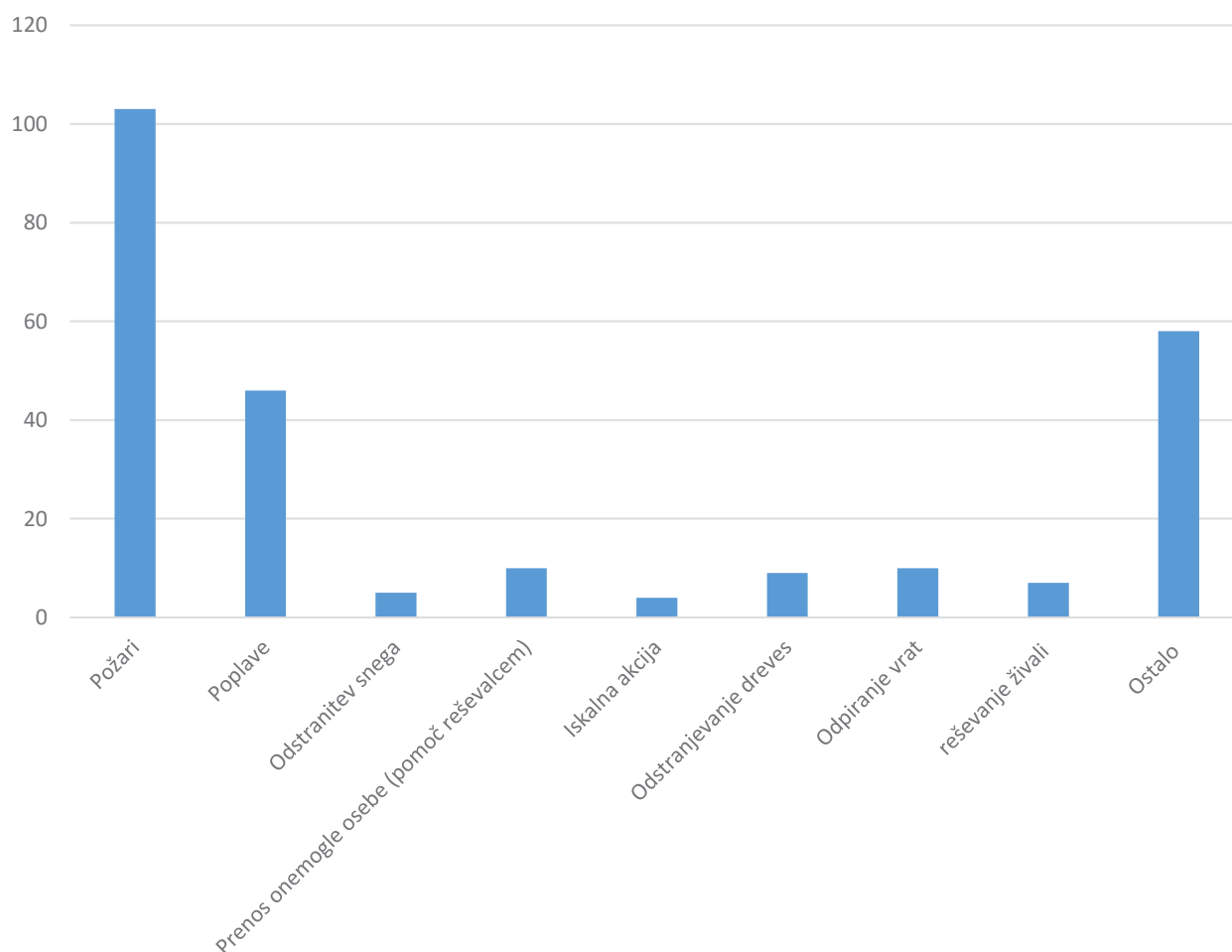
Ovidij, Fasti 4, 709

Fotografirano maja 2019.

manjše, saj so bili denimo leta 2016 le štirje požari, dve leti pred tem pa kar 17, kar nakazuje, da na število intervencij vplivajo predvsem poplave, ki se ponavljajo vsakih nekaj let. Poleg tega so gasilci pomagali pri pripravljanju terena za postavitve žičnate ograje, ki jo je na mejo umestila vlada Republike Slovenije. Od zanimivejših intervencij v zadnjih letih velja omeniti še reševanje štirih bikov, ki so v Kapljišču padli v gnojnično jamo.

Intervencije od 1. 1. 2009 do 1. 1. 2019 po vrsti intervencije

Leta 2010 si je PGD Metlika prislužila nove pohvale na račun svojega požrtvovalnega dela, saj so pomagali organizirati in izvesti jubilej Mestne godbe Metlika. Tako je na paradi sodelovalo kar 30 gasilcev, še 20 jih dogodek varovalo, še 20 pa povabljenecem postreglo z belokranjskimi dobrotami. Istega leta so člani društva obiskali pobrateno občino Ronchi dei Legionari, kjer so bili na svečanem odprtju tamkajšnjega novega centra za reševanje.

Intervencij je bilo manj kot minula leta, kar je bilo dobro, saj so se lahko gasilci v popolnosti posvetili drugim dejavnostim – vajam, predstavljanju društva in podobno. 12. in 13. junija so reševalci iz Ronchija (in tudi Wagne) vrnili obisk, saj so mesta proslavljala 40 let pobratenja. Gasilci so sprejeli vse udeležence in se lotili prijateljskega tekmovanja. Metliških gasilcev ogenj sicer nikoli ne ukane, včasih pa se zgodi, da gostom prepustijo prvo mesto ... Tega leta je bil prvič po dolgem času pred domom postavljen mlaj, 14 gasilcev pa je dobilo nove omarice v garaži doma, kar je izboljšalo izvozni čas operativcev, s tem pa se je zvišala varnost prebivalcev Metlike in okolice.

Leta 2011 se je zgodil še en pomemben dogodek za zgodovino društva. 21. maja 2011 je PGD prevzel repliko originalnega praporja, ki mu je bila botra Savinškova žena Karolina. Prapor je danes ponosno razstavljen v dvorani gasilskega doma. Zaradi boljšega hranjenja so gasilci prapor

namestili v novo vitrino, kjer mu družbo delajo različna priznanja in replika čelade, ki jo je društvu podaril Franc Krope. Istega leta je imelo društvo 13 samostojnih intervencij, pomagali pa so tudi pri velikih poplavah, ki so prizadele Ljubljano in širšo okolico. Največja vaja tega leta je bila v Prilozju, kjer so gasilci iz celotne belokranjske regije vadili ob ukrepanju za gozdni požar. Veliko vlogo so operativci prevzeli tudi pri organizaciji prvega tabora mladih PGD Metlika.

Naslednje leto je bilo 30 intervencij, 12 gasilcev je opravilo različna izobraževanja, imeli so tudi 17 vaj, od tega kar 11 nočnih. Nočne vaje so pomembne za vzdrževanje kondicije, saj so ponoči razmere bolj nepredvidljive kot podnevi. Zato ne čudi, da jih je bilo tudi v letu 2013 kar 9 od skupno 22. Če k temu prištejemo še 24 izobraževanj za gasilce, 101 prevoz vode in 220 polnjenj jeklenk za društva znotraj GZ Metlika, si lahko predstavljamo, kako zaposleni so bili operativci. Poleg ostalih zadolžitev so organizirali tudi dan odprtih vrat, ki so ga imeli v mesecu oktobru, ki je mesec požarne varnosti. Leta 2014 je bilo kar 45 intervencij, zato je bila še sreča, da je bilo le 70 razvozov vode in 106 polnjenj jeklenk. Tega leta so se operativci lotili tudi manjših gradbenih del, saj so začeli s preurejanjem kletnih prostorov doma z željo, da bi jih čim bolj izkoristili. Dela so se zavlekla še v leto 2015, ki je bilo posebno tudi po tem, da so gasilci prvič imeli inšpekcijo – zdravstveni nadzor. Od 39 operativcev je imelo ustrezno spričevalo le 18 operativcev, vendar so se gasilci takoj lotili fizičnih priprav in uspešno opravili zdravniške teste. Skozi vsa ta leta je PGD Metlika ohranjala izvozni čas 5 minut, kar je zelo hitro, največ zaslug gre dobri organizaciji in volji gasilcev. Leta 2016 je bilo dokaj mirno, saj je bilo »le« 20 intervencij, od tega 4 požari. Se je pa prvič v zgodovini društva zgodilo, da je katera operativka opravila tečaj za specialnost IDA – tečaj za dihalno tehniko z izolirnim dihalnim aparatom. In tega ni opravila samo ena, ampak kar 4 naenkrat. Tečaj IDA je eden fizično najbolj napornih izobraževanj, zato ne čudi, da je to bolj moška domena. Tega

leta je bilo 41 razvozov vode in 7 vaj operative. Zaradi pomanjkanja časa se je naslednje leto število vaj še zmanjšalo, bile so samo 4. Gasilcem so formo pomagale obdržati različne intervencije – 9 požarov v objektih, delovne nesreče, močan veter, požar na prometnih sredstvih...

Leta 2018 so operativci sodelovali na 29 intervencijah, opravili pa so tudi 60 razvozov vode in 78 polnjenj jeklenk. Junija so gasilci pomagali občanom Črnomlja, ki jih je doletela huda ujma. Toča je uničila skoraj vse strehe v kraju, med prvimi, ki so priskočili na pomoč, so bili metliški gasilci. Ko so se stvari umirile, so oktobra spet organizirali dan odprtih vrat, ki je bil zelo uspešen. Prostore PGD Metlika je obiskalo kar 300 obiskovalcev, kar je bila dobra reklama za društvo.

Vaja na Bregu revolucije v Metliki. Leto 2012

Vaja v Kamanju (Republika Hrvatska) 26. 11. 2016

Požar v kraju Dole leta 2012.

Požar lesenega gospodarskega poslopja.

Požar 2018.

Gasilci redno sodelujejo z vzgojnimi ustanovami, predvsem Osnovno šolo Metlika in Vrtcem Metlika. Na sliki gasilca razkazujeta opremo članom Društva mladih gasilcev.

Obisk otrok iz vrtca.

Leta 2019 so bile vse sile vodstva in organizacijskega odbora uprte v organizacijo proslave ob 150-letnici društva. V sklopu priprav so gasilci uredili zunanjo podobo gasilskega doma in okolico. Med drugim so opravili slikopleskarska dela, kar se vidi tudi s fotografij. Mladinci so visoki jubilej obeležili z igro Kako so Metličani ustanavljali požarno brambo. Osrednja slovesnost je bila 7. septembra s svečano akademijo, zaključek pa je bil 18. septembra – točno na dan ustanovitve prve požarne brambe. PGD se je priključil Osnovni šoli Metlika in GZS-ju ob pripravi natečaja za 150 let prostovoljnega gasilstva na Slovenskem. Odziv je bil neverjeten, saj so osnovne šole poslale več kot 3000 izdelkov, tako literarnih, kot likovnih. Vse to kaže, da se je iskra, ki jo je v Metliki zanetil Josip Savinšek, v Sloveniji uspešno prijela, in upajmo, da bo ta ogenj pomoči in solidarnosti gorel še dolgo časa.

Letošnja maša sv. Florijana je bila prav posebna, saj jo je daroval novomeški škof Andrej Glavan. Na njej so bila vsa društva iz matične zveze in tudi vodstvo iz širše regije.

Slavnostno leto 2019 je bilo polno različnih prireditev na temo zgodovine gasilcev. Vključili so se tudi najmlajši gasilci, ki so večkrat odigrali predstavo Kako so Metličani ustanavljali požarno brambo.

Na spodnji fotografiji jo predstavljajo v Kulturnem domu Metlika, na zgornji pa v vrtcu v Semiču.

Načrti za prihodnost

150 let je častitljiva doba za vsako društvo, ki deluje v normalnih razmerah. Še toliko bolj je častitljivo za društvo, ki je delovalo in deluje na našem ozemlju, ki je v povprečju menjalo države na vsakih 15 let, ureditve – ekonomske in politične – na 30 let, poleg tega pa še cesarje, kralje, maršale in ostale politike. A to ni ne začetek neke nove zgodbe, ne konec neke stare zgodbe. Pomoč soljudem je stara toliko kot ogenj, ob katerem so se zbirali naši predniki, in bo ostala del nas za vedno. Tudi gasilci PGD Metlika so zmeraj, ne glede na vse okoliščine, zasledovali samo en cilj – kako čim bolje pomagati pomoči potrebnim.

Tudi zato se nikoli ne ustavijo in zmeraj načrtujejo za naprej. Komaj je nova gasilska cisterna stara eno leto, se že razmišlja o nakupu tudi novega kombija za prevoz. Takšno načrtovanje je potrebno predvsem zaradi dolgotrajnega postopka nabave. Leta 2019 so prvič v zgodovini mladinci osvojili 3. mesto na državnem tekmovanju v trojicah – in že odgovorni razmišljajo, kako bi financirali in kam bi umestili poligon za vaje, da bi bilo takih uspehov v prihodnje še več. Najbolj si v društvu želijo novih članov, predvsem operativcev, ki bi lahko razbremenili sedanje člane. Stanje opreme je v primerjavi s prejšnjimi obdobji zadovoljivo, a vendar se razmišlja o nakupu detektorja strupenih plinov, saj brez njega ni popolne varnosti. No, popolne varnosti nikoli ni in nikoli ne bo. A zagotovo ji nihče ne bo bliže od Metlike, saj nas že 150 let varujejo naši varuhi, prijatelji, sosedi – ponosni člani PGD Metlika.

Prostovoljno gasilno društvo

Metlika

19

08

KRONOLOGIJA

Od pamtiveka: Območje Bele krajine in Metlike je slabo poseljeno, gospodarsko nepomembno. V srednjem veku si to ozemlje podajajo razni plemiči, menjajo se tudi kralji, saj prvotno spada pod Hrvaško. V 13. stoletju se začnejo kolonizacija Bele krajine in njena »slovenizacija« ter širjenje krščanstva. Priseljenci so pripeljani s Koroške in Štajerske.

1277–1300: Nekako med tema letnicama se na območju današnje Metlike ustanovi Novi trg.

1342: Novi trg dobi deželno sodišče, s tem postane eno pomembnejših mest na Slovenskem.

1365: Goriško-tirolski grof Albrecht IV. Novemu trgu potrdi mestne pravice, ki so jih uživali že prej, verjetno so jih dobili pred 1335.

1378: Novi trg se preimenuje v Metliko.

1408: Prvi turški vdor od mnogih. Mesto je požgano.

1469: Najprej napadejo Turki, ki požgejo polovico mesta, drugo polovico istega leta uniči požar.

1529: Velik požar uniči celotno mesto.

1705: Veliki požar popolnoma uniči Metliko.

1747: Metlika je podrejena Novemu mestu.

1790: Požar uniči metliški grad.

1792: Uničeni grad kupi Jožef Savinšek, stari oče ustanovitelja prve požarne brambe na Slovenskem.

1793: Požar uniči okolico metliškega gradu.

1831, 10. november: Rojen je Josip (Jožef) Andrej Savinšek.

1836: Metličani dobijo gasilno brizgalno.

1869, 18. september: Josip Savinšek na metliškem grajskem dvorišču ustanovi prvo gasilsko brambo v Sloveniji.

1873, 13. april: Požarna bramba dobi prva pravila, ki obsegajo 9 členov.

1873, 26. maj: V Metliki izbruhne požar, vendar ga gasilci uspešno pogasijo.

1874, 28. maj: Po vaji imajo gasilci veselico – prva znana gasilska veselica v zgodovini Metlike.

1875, 23. maj: Gasilci blagoslovijo svoj prapor, botra pa je graščakova žena Karolina Savinšek.

1876: Župan Anton Felix Hess, znani sovražnik slovenščine in Slovencev, zaradi »nesoglasij« razpusti požarno brambo in takoj zatem ustanovi novo društvo, ki je podrejeno njemu. Izkaže se, da je odločitev nelegalna, saj se zbora ni udeležilo dovolj članov. Vmešata se tudi vlada v Ljubljani pa notranje ministrstvo na Dunaju itn. Eno sodišče se postavi na stran gasilcev, drugo na županovo. Sčasoma se glave ohladijo in nastopi nekakšen status quo, ki omogoča normalno delovanje društva.

1878, 25. april: Gasilski častniki in podčastniki dobijo dovoljenje za nošenje orožja.

1878, 12. december: Napisana so nova pravila in službeni red za gasilsko društvo. Napisana so v slovenščini in vsebujejo le dve nemški besedi.

1879: Izidejo Pravila in službeni red požarne brambe v Metliki, ki so bili sicer sprejeti 12. decembra 1878.

1880: V poveljevanje in poslovanje požarne brambe se uvede slovenski jezik. To je bila zagotovo le formalnost, saj so že leto prej napisana pravila slovenska, slovenščina se redno pojavlja tudi v dokumentih od leta 1873. S tem pa nemščina ni bila povsem izrinjena, saj je bila nemščina

»lingua franca« Avstro-Ogrske in so jo uporabljali pri dopisovanju z drugimi društvi, nakupu opreme ipd.

1886: Leopold Gangl postane nadpoveljnik požarne brambe.

1886, 15. april: Josip Savinšek gasilskemu društvu podari zemljišče ob gradu, ki tam zgradi orodjarno.

1897: 19 metliških gasilcev za dolgotrajno službo od župana prejme 5 goldinarjev. Očitno so bili Metličani izredno ponosni na svoje gasilce. Dve leti pred tem je npr. Jakob Aljaž odkupil vrh Triglava za 1 goldinar. Vrednost te valute je sicer rahlo variirala, ampak nekako velja, da si z enim goldinarjem lahko kupil okoli 8 hlebov kruha.

1899: Josip Savinšek proda vse premoženje v Metliki in odide na Dunaj.

1907, 18. avgust: Metlika praznuje obletnico, po tedanjem številu 500-letnico. Gasilci spet dobijo po 5 goldinarjev. Istega leta sta za poveljnika požarne brambe izbrana Anton Terček, za nadpoveljnika pa Josip Fleischman.

1909, 16. september: Umre Leopold Gangl, ki je bil poleg vsega drugega najpomembnejša oseba v gasilskem društvu.

1910, 19. februar: Umre Josip Savinšek, istega leta gasilsko društvo pristopi k Zvezi kranjskih gasilnih društev.

1914, 25. maj: V Metliko prispe prvi vlak, vsi so navdušeni, ker mislijo, da bo to v Metliko prineslo gospodarski napredek. Na žalost napredka ni, so pa mnogi Metličani kaj kmalu z vlaki odšli na služenje v avstro-ogrsko vojsko.

1914, 28. junij: Sarajevski atentat sproži začetek konca habsburške monarhije.

1914, 28. julij: Uradno se začne 1. svetovna vojna.

1914–1918: Leta hudih bojev, ki jih doživljajo vojaki na fronti. Domov se jih vrne znatno manj, kot jih je v vojno odšlo, mnogi s fizičnimi in psihičnimi ranami. Prebivalstvo Metlike je nenehno izpostavljeno slaboumnim odlokom (lokalnih ali državnih oblasti), zaplembam žit, kovin, živine

ter splošnemu pomanjkanju in lakoti, ki spremlja vsako vojno. Komaj dočakajo konec vojne. Začenja se tudi pohod t. i. španske gripe, ki po svetu pobere več življenj kot vojna. Med vojno je na bojiščih umrlo 36 Metličanov. Življenja so dali za državo, ki jih je imela za manjvredne in jim ni nudila ničesar razen obilne doze propagande in nesmiselnih predpisov.

1927: Metliški gasilci kupijo motorno brizgalno Renault, ki jo uporabljajo vse do leta 1969. Danes je ponosno razstavljena v paviljonskem delu Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča.

1931, 1. julij: Ustanovljena je Metliška gasilska župa.

1937, 4. januar: Ukinjena je Metliška gasilska župa in metliška društva se priključijo Belokranjski oziroma Črnomaljski župi.

1941, 2. februar: Izvoljen je zadnji predvojni odbor društva.

1941, 6. april: Začetek 2. svetovne vojne na Slovenskem.

1941, 29. oktober: Italijanski okupatorji (v Metliko so prispeli 4. maja) ukinejo gasilsko društvo, decembra pa oblikujejo poklicno gasilsko enoto.

1942, 16. oktober: Italijani razpustijo gasilsko enoto, ki so jo ustanovili pred letom dni.

1945, 8. in 9. maj: Nemčija kapitulira in začne se splošno rajanje. Končana je največja morija vseh časov, ki ni prizanesla niti Metliki.

1945, 12. oktober: Metličani se množično udeležijo sestanka, na katerem vnovič obudijo gasilsko društvo. Takoj po sestanku se v društvo včlani 57 aktivnih članov in 27 podpornih članov. Veliko med njimi je bilo včlanjenih že pred vojno.

1952, 1. november: Gasilci dobijo nov gasilski avto. Ker bi ga morali kupiti že 1951, pa ga niso, se je v boj za avto vmešal tudi Črnomelj. Prišlo je do raznih sporov in groženj z

razpustitvijo – na koncu pa so (dokaj srečno) Metličani dobili avto, Črnomaljci pa obljubo, da bo naslednji avto njihov.

1959, 24. avgust: Sestanek PGD, na katerem predsednik Trček obvesti ostale, da so zahtevali, da se kot letnica ustanovitve prizna leto 1869.

1969: Gasilci praznujejo 100-letnico ustanovitve. 16. avgusta je imenovan Svet Slovenskega gasilskega muzeja v Metliki. Istega dne je muzej slavnostno odprt. 26. septembra je na slavnostni seji sprejet še odlok o ustanovitvi Slovenskega gasilskega muzeja v Metliki, 19. decembra je za kustosa muzeja imenovan prof. Jože Dular. Za društvo se začnejo mirna leta, ko ni večjih dogodkov, in društvo se popolnoma posveča svoji osnovni nalogi.

1972: Med letom umrejo kar trije častni člani društva, tudi Ivan Drobnič, pisec prve knjige o metliških gasilcih.

1978: Društvo proda stari stolp.

1979: Med 29. junijem in 1. julijem društvo praznuje 110 let.

1984: Društvo proda še staro orodjarno. 9. maja je požar zajel telovadnico osnovne šole.

1989: Jubilejno leto je prineslo novo proslavo.

1991, 25. junij: Slovenija razglasi neodvisnost. Istega leta Teritorialna obramba zapleni avto društva, kar kaže, da se nekatere stvari nikoli ne spremenijo.

1996, 27. januar: Občni zbor, na katerem člani društva soglasno odločijo, da v naziv društva vrnejo izraz prostovoljno.

1999: Proslava ob 130-letnici društva je velik uspeh, oktobra tega leta se začne nadzidava gasilskega doma, kar so bile sanje gasilcev praktično vse od izgradnje doma 30 let pred tem.

2000, 16. december: Delegacija članov obišče predsednika Milana Kučana, ki jim podeli priznanje.

2002, 24. julij: Požar v telovadnici osnovne šole v Podzemlju.

2006: Na stolpu gasilskega doma postavijo spominsko ploščo Josipu Savinšku.

2009, 5. in 6. junij: Praznovanje 140-letnice.

Kronologija požarov in drugih intervencij zadnjih 10 let

2009

1. januar: požar v objektu v Rosalnicah

18. januar: dimniški požar v Metliki

1. februar: dimniški požar v Metliki

3. februar: požar v stanovanjski hiši v Metliki

9. februar: požar v stanovanjski hiši v Metliki

17. februar: dimniški požar v Metliki

22. februar: požar v stanovanjski hiši na Krašnjem Vrhu

9. marec: požar počitniške prikolice v Primostku

17. marec: travniški požar v Metliki

20. marec: dimniški požar v Križevski vasi

14. april: posredovanje pri prometni nesreči na cesti Primostek–Metlika

30. april: požar na vozilu na Svržakah

26. junij: poplava meteorne vode na cestišču v Metliki

7. julij: poplava meteorne vode na cestišču v Metliki

- 22. julij:** travniški požar na Otoku
- 12. avgust:** požar na gospodarskem objektu KZ v Metliki
- 24. september:** travniški požar na Gornji Lokvici
- 16. december:** reševanje psa v Metliki
- 24. december:** črpanje vode v Metliki

2010

- 10. februar:** odstranitev snega s strehe v Metliki
- 6. april:** požar v hiši v Brezovici
- 6. maj:** požar v gospodarskem objektu Kolpa v Metliki
- 16. julij:** pomoč pri izlivu kanalizacijske vode v Metliki
- 6. avgust:** poplave meteorne vode v Metliki
- 8. avgust:** požar v hiši v Metliki
- 9. september:** poplave meteorne vode v Metliki
- 14. september:** pomoč pri delovni nesreči v Črnomlju
- 17. september:** pomoč pri poplavi meteorne vode v Ljubljani
- 18. september:** pomoč pri poplavah v Kostanjevici
- 29. september:** odstranjevanje drevesa na cesti pri Drašičih
- 17. oktober:** pomoč pri preprečevanju samomora v Črnomlju
- 29. oktober:** požar osebnega avtomobila v Rosalnicah
- 19. november:** tehnična pomoč na ostrešju bloka v Metliki
- 28. november:** požar na osebnem vozilu v Dragomlji vasi
- 28. november:** odstranjevanje podrtih dreves v občini Metlika

2011

- 5. januar:** dimniški požar na Trnovcu
- 16. februar:** dimniški požar v Metliki
- 17. februar:** počena cev centralne kurjave v Metliki
- 5. marec:** požar na stanovanjskem objektu v Metliki
- 23. marec:** požar na stanovanjskem objektu v Podzemlju
- 27. marec:** dimniški požar v Metliki
- 2. april:** napačna prijava – požara na gradbišču ni bilo
- 4. april:** požar ob hiši na Radovici, gorela je skladovnica drv
- 16. april:** pomoč ob grožnji z zažigom vozila v Metliki
- 11. julij:** tehnično reševanje v Rosalnicah
- 23. julij:** požar v kuhinji stanovanjske hiše v Metliki
- 25. avgust:** črpanje vode iz stanovanja v Metliki
- 6. oktober:** travniški požar ob železniški progi Metlika–Črnomelj

2012

- 1. januar:** dimniški požar v Metliki
- 20. januar:** požar v hiši v Bojanji vasi
- 25. februar:** pomoč pri počeni vodovodni cevi v Metliki
- 30. marec:** travniški požar v Metliki
- 31. marec:** travniški požar ob cesti Metlika–Berčice
- 11. april:** požar na hiši v Bereči vasi
- 24. april:** požar na prevoznem sredstvu na Svržakih
- 29. april:** požar kresa v Metliki
- 5. maja:** požar ostrešja hiše v Dolah

- 5. junij:** pomoč pri odpiranju vrat v Črnomlju
- 12. julij:** reševanje mačke z drevesa v Metliki
- 26. julij:** razlitje gnojne vode po cestišču
- 4. avgust:** požar na prevoznem sredstvu – balirki za seno – v Metliki
- 8. avgust:** travniški požar na Gornjem Suhorju
- 24. avgust:** gozdni požar na Radovici
- 25. avgust:** travniški požar v Metliki
- 27. september:** požar lesenega gospodarskega poslopja v Metliki
- 27. oktober:** reševanje obolele osebe v Metliki
- 28. oktober:** podrto drevo v Grmu
- 29. oktober:** drevo na cesti Metlika–Krmačina
- 29. oktober:** snegolom v občini Metlika
- 2. december:** dimniški požar v Metliki
- 8. december:** požar na hiši v Čurilah
- 11. december:** požar v drvarnici v Križevski vasi
- 13. december:** požar na električni napeljavi na hiši v Metliki
- 18. december:** pomoč pri zalitju z vodo na OŠ Podzemelj
- 20. december:** požar na osebnem vozilu na Suhorju

2013

- 14. januar:** zdrs vozila s ceste na cesti Primostek–Metlika
- 16. januar:** podrto drevo na cesti Radovica–Metlika
- 18. januar:** odstranjevanje snega s strehe skladišča Status
- 18. januar:** sneg je porušil lesen objekt in ogrožal stanovanjsko hišo

- 19. januar:** sneg ogroža konstrukcijo skladišča v Metliki
- 24. januar:** požar v tovarni Beti
- 19. februar:** pregreta peč v Primostku ogroža hišo
- 9. marec:** drevesa ogrožajo večstanovanjsko hišo
- 18. april:** zalitje poslovnega prostora v Metliki
- 23. junij:** močan veter podira drevesa v kampu Podzemelj
- 9. avgust:** travniški požar v Dolnji Lokvici
- 25. avgust:** požar v Malem Lešču
- 25. avgust:** črpanje vode iz prostora
- 9. september:** črpanje meteorne vode
- 29. september:** iskalna akcija pogrešane osebe v Dragomlji vasi
- 5. oktober:** zagorel je senik v Grmu
- 18. oktober:** odpiranje vrat v stanovanje
- 15. november:** odpiranje vrat v stanovanje
- 22. november:** puščanje vode v večstanovanjskem objektu
- 28. november:** drevo ogroža hišo
- 5. december:** požar zabojnika za smeti
- 6. december:** zatekanje vode v bloku v Metliki

2014

- 13. januar:** pomoč reševalcem
- 1. marec:** iskanje pogrešane osebe pri Jugorju
- 8. marec:** požar v Rosalnicah
- 9. marec:** travniški požar pri Trnovcu
- 11. marec:** črpanje vode iz kletnih prostorov

- 15. marec:** travniški požar v Metliki
- 26. marec:** tehnični požar v Metliki
- 28. marec:** reševanje mačka v Gradcu
- 24. april:** pomoč reševalcem v Metliki
- 22. maj:** dimniški požar
- 11. junij:** odstranjevanje olja pred ZD Metlika
- 13. junij:** odpiranje vrat
- 22. junij:** požar na osebem vozilu v Bojanji vasi
- 9. julij:** požar na osebem vozilu v Gradcu
- 19. junij:** požar gospodarskega objekta v Gornji Lokvici
- 5. avgust:** poplava v kletnih prostorih v Dragomlji vasi
- 9. avgust:** požar na prostem v Rosalnicah
- 14. avgust:** kar 7 intervencij zaradi poplav meteorne vode v Podzemlju, Otoku, Grmu, Primostku in Metliki
- 21. avgust:** nevarnost vdora vode v objekt v Brezovici
- 28. avgust:** pranje cestišča na relaciji Suhor–Hrast
- 13. september:** 5 intervencij zaradi poplav meteorne vode v Metliki
- 14. september:** poplava v Karlčah, Kostanjevica na Krki
- 15. september:** poplava v Metliki
- 15. september:** poplava – Kostanjevica na Krki
- 16. september:** črpanje vode iz kletnih prostorov v Metliki
- 17. september:** drevo ogroža hišo na Svržakah
- 22. oktober:** veter je odkril streho hiše na Grabrovcu
- 24. oktober:** požar garaže v Bušinji vasi
- 28. oktober:** požar v industrijski coni Novoteks
- 29. oktober:** odstranjevanje madežev s cestišča

19. november: odpiranje okvarjenih vrat

13. december: pomoč reševalcem, prenos obolele osebe

21. december: požar v drvarnici v Gradcu

2015

13. januar: požar gospodarskega objekta na Krivoglavicah

26. januar: požar pralnega stroja v Berčicah

13. februar: odpiranje vrat v Dragomlji vasi

6. marec: pomoč reševalcem v Metliki

24. marec: eksplozija plinske bombe v Dolnji Lokvici

23. maj: reševanje splava na Kolpi v Podzemlju

8. junij: požar v podjetju Repromat

22. junij: požar na vozilu v Metliki

3. julij: požar v hiši, Metlika

16. julij: požar v tovarni Kolpa

15. avgust: požar v vikendu na Kučarju

16. avgust: vnovičen vžig pri vikendu na Kučarju

18. avgust: reševanja mačka s strehe v Metliki in štoklje v Radovičih

14. september: požar osebnega vozila pri Jugorju

17. september: požar na kombajnu v Radovici

19. september: dostava opreme za begunce

23. september: črpanje vode iz tovarne Kolpa

16. oktober: voda ogroža en objekt v Metliki in enega v Radovičih; istega dne poteka tudi črpanje vode iz kletnih prostorov v Metliki

21. oktober: pomoč pri prenosu onemogle osebe

14. november: tehnična pomoč policiji

18. november: dimniški požar

17. november–22. december: 11 akcij, v katerih so gasilci pomagali očistiti mejo, jo pripraviti za postavitve bodisi ograje ali žice, nato pa so pomagali še pri postavljanju.

2016

13. januar: požar v Domu starejših občanov Metlika

4. marec: črpanje vode iz kletnih prostorov bloka

5. marec: vnovično črpanje vode iz kletnih prostorov bloka

6. marec: črpanje vode iz kleti

13. marec: gorela je hiša v Gradcu in ločeno še en objekt v istem naselju

28. marec: črpanje vode iz objekta v Metliki

29. marec: pomoč pri prenosu obolele osebe

8. april: pomoč pri prometni nesreči na cesti Metlika–Trnovec

9. april: čiščenje oljnih madežev od Novega mesta do Metlike

28. april: dimniški požar v Podzemlju

4. maj: tehnična pomoč na Božakovem

11. junij: črpanje vode iz stanovanjske hiše

10. julij: posredovanje na Otoku – utopljenec v Kolpi

6. avgust: reševanje mačke iz kanalizacije

8. avgust: pomoč v Zdravstvenem domu Metlika; odstranitev predmeta iz osebe

31. avgust: čiščenje razlitega olja s cestišča v Bojanji vasi

5. september: pomoč pri pranju cestišča v Čurilah

23. oktober: drevesa ogrožajo hišo v Metliki

29. december: odpiranje vrat v Metliki

2017

5. januar: požar na stanovanjskem objektu v Metliki

9. januar: pomoč pri prenosu obolele osebe

27. januar: požar lesenega objekta v Metliki

27. januar: odstranitev padlega drevesa z gospodarskega poslopja

1. februar: tehnična pomoč v Metliki

2. februar: požar v skednju v Rosalnicah

9. februar: pomoč pri poplavi v stanovanju

27. februar: požar na vozilu na cesti Bušinja vas–Grabrovec

12. marec: zalitje kletnega prostora v Metliki

24. marec: gozdni požar v Metliki

24. marec: posredovanje na goreči garaži

25. marec: 2 posredovanji zaradi travniških požarov v Križevski vasi

8. april: pomoč pri delovni nesreči na Grabrovcu

18. maj: tehnična pomoč gasilcev v Metliki

25. maj: pomoč pri prenosu osebe v Metliki

18. julij: pomoč pri poplavi v objektu v Metliki

29. julij: požar na osebnem vozilu v Metliki

23. junija: pospravilo podrtih dreves na kopališču v Metliki

24. junij: požar v stanovanjski hiši v Metliki

26. junij: posredovanje v Berčicah ob udaru strele

- 13. avgust:** odpiranje vrat v Škriljah
- 28. avgust:** posredovanje na objektu, ki mu je veter odkril streho
- 15. september:** požar osebnega vozila pri Trnovcu
- 10. oktober:** požar na drvarnici v Metliki
- 20. oktober:** požar na osebnem vozilu, Dolnji Suhor
- 1. november:** požar v hiši, Drašiči
- 22. november:** požar v bivalnem zabojniku v Rosalnicah

2018

- 21. januar:** požar zabojnika za smeti v Metliki
- 3. februar:** odstranitev drevesa na cesti Metlika–Grabrovec
- 4. februar:** zdrs vozila s ceste v Metliki
- 10. februar:** pomoč reševalcem pri prenosu onemogle osebe
- 1. marec:** dimniški požar v Metliki
- 4. marec:** požar drvarnice v Bušnji vasi
- 6. marec:** požar zabojnika za smeti
- 20. marec:** odpiranje vrat v Ravnacah
- 1. april:** reševanje 4 bikov, ki so padli v gnojno jamo, Kapljišče
- 9. april:** iskalna akcija na Otoku in posredovanje ob delovni nesreči v istem kraju
- 28. april:** kuhinjski požar
- 30. april:** požar v naravi
- 11. maj:** pomoč reševalcem pri prenosu obolele osebe
- 18. maj:** požar na objektu v Drašičih
- 4. junij:** odpiranje vrat

- 8. – 10. junij:** pomoč pri naravni ujmi v občini Črnomelj
- 22. junij:** požar na osebnem vozilu na cesti Metlika–Trnovec
- 30. junij:** požar v kurilnici hotela
- 8. julij:** črpanje vode iz kletnih prostorov v Radovičih
- 6. avgust:** požar na osebnem vozilu
- 21. avgust:** tehnična pomoč v Metliki
- 3. september:** odklepanje vrat
- 15. september:** iskalna akcija v Grabrovcu
- 24. september:** črpanje vode iz kleti stanovanjske hiše in nato še iz poslovnega objekta
- 10. november:** črpanje vode iz strojnice dvigala
- 18. november:** požar hiše v Bereči vasi
- 27. november:** goreča plinska jeklenka na gradbišču hiše na Grabrovcu

VIRI IN LITERATURA

Arhiv PGD 1869–1969, shranjen v Belokranjskem muzeju.

Arhiv PGD 1970–2019, shranjen v prostorih PGD.

Arhiv PGD, shranjen v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča.

Aubelj, B. 2003. *SENTENCE: modrosti starih Rimljanov*. Ljubljana: Modrijan.

Baš, A. (ur.), 1980. *Slovensko ljudsko izročilo: pregled etnologije Slovencev*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Keber, J., 2011. *Slovar slovenskih frazemov*. Ljubljana: ZRC, ZRC SAZU.

Dular, J. 1961. *Metlika skozi stoletja*. Metlika: Belokranjsko muzejsko društvo.

Dular, J. 1969. *Metliški gasilci: sto let najstarejšega gasilskega društva na Slovenskem*. Metlika: Gasilsko društvo Metlika.

Dular, J. 1979. *Dva gasilska jubileja: ob 110-letnici gasilskega društva in 10-letnici Slovenskega gasilskega muzeja v Metliki*. Metlika: Belokranjsko muzejsko društvo.

Dular, J. 1989. *Zadnjih deset let Gasilskega društva Metlika: Občinske gasilske zveze v Metliki in Slovenskega gasilskega muzeja v Metliki*. Metlika: Občinska gasilska zveza, Slovenski gasilski muzej.

Dular, J. 1999. *130 let metliškega gasilstva*. Metlika: PGD Metlika.

Dular, J. 1985. *Vodnik po Slovenskem gasilskem muzeju v Metliki in gasilskih zbirkah Slovenije*. Metlika: Gasilska zveza Slovenije.

Dular, A. 2015. *Od sanj do resničnosti: ob 80-letnici metliškega vodovoda 1935–2015*. Metlika: Javno podjetje Komunala.

Rus, Z. 2009. *140 let metliškega gasilskega društva*. Metlika: PGD Metlika.

Rus, Z. 1999, 2003. *Kronika mesta Metlike*. Metlika: Belokranjsko muzejsko društvo.

Kos, D. 1987. *Bela krajina v poznem srednjem veku*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.

Gajdek, Đ. 2010. *Stolečje profesionalnog vatrogastva Zagreb 1910.–2010*. Zagreb: Javna vatrogasna postrojba grada Zagreba.

Gasilska zveza Črnomelj. 2013. *Mi bdimo dan in noč: zbornik ob 100-letnici Gasilske zveze Črnomelj: 1912–2012*. Črnomelj: Gasilska zveza Črnomelj.

Rugale, M., Preinfalk M. 2010. *Blagoslovljeni in prekleti. Del 1: plemiške rodbine 19. in 20. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Viharnik.

Petiška, E. 2014. *Stare grške bajke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Plutarh. 1973. *Fall of the Roman Republic*. London: Penguin Classics.

Slovenski gasilski muzej. 1972. *Letopis slovenskega gasilskega muzeja*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

Beard, M. 2012. *Meet the Romans with Mary Beard*. Videoposnetek.

Božič, B. 1988. *Gasilstvo na Slovenskem: do leta 1941*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

Flajšman, B. 2015. *Podobe časa: Metlika na razglednicah*. Metlika: Mestna skupnost.

Rodgers, B. 2013. *Ancient Rome: A Complete History of the Rise and Fall of the Roman Empire, Chronicling the Story of the Most Important and Influential Civilization the World Has Ever Known*. London: Hermes House.

https://en.wikipedia.org/wiki/Cave_painting.

https://en.wikipedia.org/wiki/Control_of_fire_by_early_humans.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Zoroaster>.

<https://www.sciencemag.org/news/2016/02/neandertals-may-have-used-chemistry-start-fires>.

Ostali viri fotografij: arhivsko gradivo PGD Metlika, zasebni arhiv avtorja, arhiv Nikole Klepca.

KAZALO

NAJBOLJŠI ZAVEZNIK	17
ORGANIZACIJA GASILSTVA	25
METLIKA IN GASILCI	33
ZADNJIH 10 LET (2009–2019)	109
KRONOLOGIJA	169
VIRI IN LITERATURA	185

SPONZORJI

ZLATI sponzorji:

- VAREA, Amir Mehadžić s.p. (Metlika)
- PETRE ŠOTORI - HALE d.o.o. (Vransko)
- GTM Gostinstvo in turizem d.o.o. (Metlika)
- Slikopleskarstvo GAS, Guštin Andrej s.p. (Metlika)
- Družina Guštin Kristijan (Metlika)
- IMP PUMPS, proizvodnja, storitve, inženiring, d.o.o. (Komenda)
- Tiskarna BUCIK d.o.o. (Semič)

SREBRNI sponzorji:

- Ansambel Andreja Bajuka, Andrej Bajuk s.p. (Radovica)
- TEAM, Aleš Tudjan s.p. (Metlika)
- GLOBUS Mednarodna špedicija d.o.o. (Drašiči)

BRONASTI sponzorji:

- Damir design, notranja in zunanja oprema, Belokranjska hiša d.o.o. (Podzemelj)
- Repromat, d.o.o. (Metlika)
- Gostilna Peter Badovinac s.p. (Jugorje)
- Evrostroj CNC obdelava kovin, d.o.o. (Metlika)
- Pizzeria in špageterija Pri Starem Pildu (Metlika)
- Območna obrtno-podjetniška zbornica Metlika (Metlika)
- ALU-K KOVINOPLASTIKA proizvodnja stavbnega pohištva d.o.o. (Metlika)
- Družina Jožica in Anton Bajuk (Primostek)
- Kovinska galanterija NBM - Magovac Čokeša Biserka s.p. (Metlika)
- Vinska klet Prus (Krmačina)
- BETI tekstilna industrija, d.d. (Metlika)
- Salon pohištva Baims, d.o.o. (Straža)
- Gostilna SAMARIN (Črnomelj)

150 LET PGD METLIKA
Od slavne požarne brambe do modernega PGD

Avtor
Janko Strahinić

Izdalo
PGD Metlika

Zanj
Organizacijski odbor PGD Metlika

Fotografije
Nikola Klepac, arhiv PGD Metlika, Robert Kokol, Janko Strahinić

Lektoriranje
Nina Štampohar

Oblikovanje in priprava za tisk
Andi Jambrošič

Tisk
Tiskarna Bucik, Semič

Naklada
800 izvodov

Cena
25 €

Metlika, 2019

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.842(497.4Metlika)(091)

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo Metlika

[Sto petdeset]

150 let PGD Metlika : od slavne požarne brambe do modernega PGD / [pripravil] Janko Strahinić ;
[fotografije Nikola Klepac ... et al.]. - Metlika : PGD, 2019

ISBN 978-961-290-326-8

1. Strahinić, Janko

COBISS.SI-ID 300450304

